

T.C.

**KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ
ŞR_000076 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME - METİN)**

Hazırlayan

Emel ÖZTÜRK

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KARAMAN- 2019

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ
ŞR_000076 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME - METİN)

Hazırlayan
Emel ÖZTÜRK

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Kamil Ali GIYNAŞ

KARAMAN – 2019

TEZ ONAY SAYFASI FORMU

Doküman No	FR-.....
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	
Revizyon No	00
Sayfa No	1/1

İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ ŞR_000076
NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 26/09/2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Doç. Dr. Kamil Ali GIYNAŞ

Üye : Dr. Öğr.Üyesi Hakan YALAP

Üye : Dr. Öğr.Üyesi Zeynep KOYUNCU

İmzası

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 13/09/ 2019 tarih ve 41/616 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖN SÖZ

Antoloji özelliği gösteren şiir defterleri olarak da bilinen mecmualar şüphesiz derleyeninin edebî zevkini gözler önüne sermesi yönüyle ne kadar özel ve değerli olduklarını hissettirir. Bununla birlikte mecmualar tertip edildikleri dönemin şiir anlayışını günümüze taşıırken içinden çıktığı toplumun gerek tarihî, gerek sosyal ve kültürel dokusu, gerekse dinî inançlarıyla ilgili bilgileri de aktarmaları nedeniyle Klâsik Türk Edebiyatının önem arz eden vazgeçilmez referanslarıdır.

Mecmuaları Klâsik Türk Edebiyatının temel kaynakları olarak görmemizdeki sebeplerden biri de divanlardan farklı olarak mecmuaların geniş içeriğe sahip olmalarıdır. Şöyle ki sadece şiir mecmuaları ekseninde değerlendirecek divanlarda tek bir şairin yaşadığı döneme sadece onun gözünden ve onun beğeniyle şahit oluruz. Mecmualarda ise bir arada bulacağımız birçok şairin şiir beğenisini aynı anda tespit edebiliriz. Yine onların gözünden dönemleri ile ilgili sosyal, kültürel ya da dinî konularda farklı bakış açılarından bilgiye bir bütün olarak vâkıf olurken toplamda o yüzyılın ya da -farklı yy.lardan şair ve şiirleri yer alıyorsa mecmuada- birkaç yüzyılın şiir anlayışı ve şiir beğeni de kendiliğinden ortaya çıkmış olur ve böylece dönemin/dönemlerin edebî anlayışını daha net bir biçimde değerlendirme imkanı buluruz.

Klâsik Türk Edebiyatının mühim birer parçası olan mecmualar daha başka bilinmeyenleriyle de heyecan uyandırmış, işte tüm bu özellikleriyle bizi üzerinde çalışmaya sevk etmiştir. Aynı zamanda çalışmamızda Klâsik Türk Şiirinin henüz aydınlığa kavuşmamış noktalarında bizden sonraki araştırmacılara faydalı olmak, gelecek nesillere zengin edebî birikimimizin aktarılmasında küçük de olsa katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Ayrıca araştırma konumuz olan mecmuanın çalışma sürecimiz içinde bir musammat mecmuası olduğu tespit edilmiş; mecmualarla ilgili yapılan tasniflerde doğrudan ya da

dolaylı olarak yer verilen “musammat mecmuası” başlığına çalışma konumuzun somut bir dayanak olarak örnek verilebileceği görülmüştür.

Böylece daha önce varlığının farkında olunmayan bir şiir mecmuasını daha Klâsik Türk Şiiri adına bizden sonra gelecek olan araştırmacıların istifadesine sunmuş olmaktan mutluyuz.

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi’nde kayıtlı ŞR_000076 Numaralı Şiir Mecmuası yüksek lisans tezimizin konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

Çalışmamıza mecmuanın tanımı, tasnifi, şiir mecmualarının edebiyatımızdaki yeri ve önemi, mecmua çalışmalarının tarihçesi ve literatür çalışmaları hakkında bilgi vererek giriş yaptık. Daha sonra 1. bölümde tez konumuz olan ŞR_000076 numaralı şiir mecmuasının tavsifi, muhtevası ve şiirlerin fiziksel özelliklerinin (şairlerin sayısı, saptayabildiğimiz ölçüde biyografileri, şiirler ve bunların sayıları, nazım şekli, nazım birimi, ölçü vb.) incelenmesine yer verdik. 2. bölümde ise metnin kurulumunda izlediğimiz yöntemler kılavuzluğunda mecmuanın transkripsiyonlu metnini sunduk. Ulaştığımız sonuçlar, kaynakça bilgisi ve şairler diziniyle çalışmamızı noktaladık.

Bu zorlu tez sürecinde elinden gelen kolaylığı sağlayarak yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Kamil Ali Gıynaş’a bu süreçteki hoşgörü ve sabrından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Klâsik Türk Edebiyatıyla ilgili bilgi ve birikimini paylaşan ilk tez danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Zülfi Güler’e,

Farsça konusunda bilgisini esirgemeyen, kıymetli hocam, zarif insan Prof. Dr. Adnan Karaismailoğlu’na,

Moral desteği için değerli hocam Prof. Dr. Turan Karataş’a,

Tez dönemi takvimi konusunda beni bilgilendirerek süreçle ilgili umudumu tazeleyen danışmanım Dr. Onur Aykaç'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, bu uzun ve zorlu tez sürecinde maddî ve manevî destekleriyle her zaman yanımda olan aileme sonsuz minnetimle teşekkür ederim.

Emel ÖZTÜRK

Adana / 2019

ÖZET

Şiir mecmuaları günümüz antolojilerinin karşılığı olan “seçme şiir defterleri”dir. Derlendikleri dönemin ve mürettibinin edebî anlayışını ve şiir beğenisini yansıtma larının yanında dönemin sosyal, kültürel, dinî ve tarihî dokusu hakkında da bilgi veren şiir mecmuaları, Klâsik Türk Şiirinin henüz aydınlanmamış noktalarında bilgiler içermesi yönüyle edebiyat araştırmacılarını cezbetmiş, edebiyat çalışmalarının vazgeçilmez referansları olmuştur.

Saydığımız sebeplerle ilgimizi çeken İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi ŞR_000076 Numaralı Şiir Mecmuası yüksek lisans tezimizin konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümü mecmuanın tanımı, tasnifi, şiir mecmualarının edebiyatımızdaki yeri ve önemi, mecmua çalışmalarının tarihçesi ve literatür çalışmaları hakkında bilgileri içermektedir. 1. bölümde tez konumuz olan şiir mecmuasının tavsifi, muhtevası ve fiziksel özelliklerinin (şairler, şiirler ve bunların sayıları, nazım şekli, birimi, ölçü vb.) incelenmesine yer verilmiştir. 2. bölümde ise metnin kurulumunda izlenen yöntemler ve tez konumuz olan yazma eserin transkripsiyonlu metni sunulmuştur. Sonuçlar, kaynakça bilgisi ve şairler diziniyle çalışmamız noktalanmıştır.

İçinde kendisinin de şiiri bulunan Hassân isimli bir şair tarafından 19. yy.da tertip edildiği anlaşılan mecmua 38 varak olup 49 şairin 92 şiirini ihtiva etmektedir.

Çalışmamızda kaynaklara ulaşabildiğimiz ölçüde karşılaştırma yöntemi kullanılmış, farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. Divanlarda olmayan ancak başka mecmualarda yer alan kimi şiirlerin, üzerinde çalıştığımız mecmuada da yer aldığı görülmüştür. Böylece mecmuada döneminin beğenilen şiirlerine yer verildiği anlaşılmıştır.

Üzerinde çalıştığımız mecmuanın mecmua tasnifindeki yeri araştırılmış, çalışmamız sonucunda mecmuanın musammat mecmuaları sınıfında olduğu belirlenmiştir.

Bu alışmayla amacımız daha nce varlığının farkında olunmayan bir şiir mecmuasını daha Klâsik Trk şiiri adına bizden sonra gelecek olan araştırmacıların istifadesine sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Klâsik Trk şiiri, mecmua, şiir mecmuası, musammat mecmuaları

ABSTRACT

Poetry magazines are in select poetry notebooks olan which correspond to the anthologies of today. In addition to reflecting the literary understanding and poetic taste of the period and the crew they collected, the poetry magazines that gave information about the social, cultural, religious and historical texture of the period have attracted the researchers of literature in terms of containing information in the uninformed points of the Classical Turkish Poetry.

The subject of our master thesis is ŞR_000076 in the Library of İstanbul Research Institute Library, which attracts our attention for the reasons we have mentioned. Our study consists of two parts.

The introduction section covers the definition, classification of poetry, the place and importance of poetry magazines in our literature, the history of literature studies and information about literature studies. In the first chapter, the examination, content and physical properties (poets, poems and their numbers, verse form, unit, scale, etc.) of the poetry magazine which is the subject of our thesis are examined. In the second chapter, the transcribed text of the manuscript which is the subject of the thesis is presented. The results, the bibliographic information and the work with the directory of poets are punctuated.

It is understood that a poet, Hassân, who had his own poem in it, had a collection in his 19th century.

In our study, the comparison method was used to the extent that we could reach the resources, and the differences were stated in the footnote. It is seen that some poems which are not in the Divans but which are in other magazines are also included in the magazine we are working on. Thus, it was understood that the periodic poems of the period were included in the period

The place of the magazine that we are working on in the classification of the magazine was researched.

The aim of this study is to present a poetry magazine that is not aware of its existence before, for the benefit of researchers who will come after us in the name of Classical Turkish Poetry.

Keywords: Classical Turkish Poetry, magazine, poetry collection, musammat magazine

İÇİNDEKİLER**Sayfa No**

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	16
1. ŞR_000076 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ TANITIMI	16
1.1. Mecmuanın Tavsifi ve İncelenmesi.....	16
1.2. Mecmuanın Muhtevası ve Şekil Özellikleri	18
1.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiirlerinin Nazım Şekilleri	21
1.2.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezin Tablosu.....	25
1.5. Mecmuada Yer Alan Şairler	29
1.3.1. Şairlere Yönelik Bilgiler	29
2. BÖLÜM.....	41
2. ŞR_000076 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ METNİ.....	41
2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem.....	41
2.2. Transkripsiyon Harfleri Tablosu.....	45
2.3. Mecmua Metni	47

SONUÇ.....	230
KAYNAKÇA.....	233
ŞAİRLER İZİNİ.....	241

KISALTMALAR

Bel.	: belediye
C	: cilt
ÇÜTAD	: Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi
D.	: divan
d.	: doğum
İst.	: İstanbul
KSÜ	: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ktp.	: kütüphane
M.	: mecmua
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
MÜFEF	: Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
müs.	: müsemmen
no.	: numara
ö.	: ölüm
s.	: sayfa
S	: sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
ŞR	: Şevket Rado
TAE	: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
üni.	: üniversite
vb.	: ve benzeri
vr.	: varak

yy. : yüzyıl

yz. : yazma

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Mecmuda Yer Alan Şairler ve Şiirlerinin Nazım Şekilleri	21
Tablo 2. Mecmuda Yer Alan Şiirlerin Vezin Tablosu.....	25
Tablo 3. Transkripsiyon Harfleri Tablosu	45

GİRİŞ

Mecmua

Türk Dil Kurumunun Güncel Türkçe Sözlük'ünde “dergi” olarak tanımladığı mecmua kelimesi, yine TDK'nın yayımladığı Kitaplıkbilim Terimleri Sözlüğü'nde “yazma ya da eski basma kitaplarda birden çok kitapçanın yer aldığı cilt bütünü” olarak tanımlanır. Arapça “cem” kökünden türetilmiş mecmua, kelime olarak “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi”, “seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap” anlamlarına gelmektedir (Devellioğlu, 2000: 596).

Edebiyat terimi olarak incelediğimiz mecmua kelimesi ile ilgili aşağıdaki şu tanımlar ise ayrıca aydınlatıcı olacaktır:

“Toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitaplardır” (Kut, 1986: 170).

“Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dini, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır” (Uzun, 2003: 265).

“İçinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser” (Pala, 2004: 300).

Klâsik Türk Edebiyatı sahasında ise “mecnû'a-i eş'âr” ya da “mecnû'atü'l-eş'âr” ismiyle karşımıza çıkan şiir mecmuaları için M. Fatih Köksal “herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği / müşterekliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalara şiir mecmuası diyoruz.” tanımını yapar (Köksal, 2012: 84).

Mecmuaların Tasnifi:

Edebiyat sahasında yapılan tasniflerin temel amacı, diğer disiplinlerde olduğu gibi, en kuşatıcı çerçeveyi belirlemek ve bu çerçeve içindeki eserlerin aynı türden olanlarını birlikte okuyup eseri en doğru şekilde yorumlayabilmektir (Kiremitçi, 2015:

320). Bu sebeple mecmuaların tasnifi de amaç ve konu yönünden farklılıklar gösteren binlerce mecmuanın daha iyi anlaşılması ve en doğru haliyle değerlendirilmesinde Klâsik Türk Edebiyatı açısından önemlidir.

Mecmualar farklı amaçlarla çok çeşitli konularda düzenlendiğinden aldıkları adlar da haliyle bu düzenlemelere göre olmaktadır. 90'lı yıllarda -o güne kadar mecmualar üzerine yapılan araştırmalar nispetinde- mecmualar, tasnif çalışmalarına konu olmuştur. Bu tasniflerden Günay Kut'a ait olanı a) nazire mecmuaları, b) seçme şiir mecmuaları, c) aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar, d) karışık mecmualar, e) tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar biçiminde sıralanmıştır (Kut, 1986: 170-174). Yine o dönem mecmua tasniflerinden Ağâh Sırrı Levend'e ait olanı da şu şekildedir:

- 1- Nazireler mecmuaları,
- 2- Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları,
- 3- Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- 4- Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- 5- Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend, 1988: 166-167).

İskender Pala'nın mecmua çeşitleri ile ilgili incelemesi de ondan en az 10 yıl önce yapılmış yukarıdaki tasnifleri destekler niteliktedir:

Mecmuaların konuları daha çok edebiyatla ilgilidir. Gazel, kaside, musammat, tarih, mektup vs. şekiller ile tevhid, na't, mersiye vs. türler üzerine oluşturulmuş mecmualar

bunlardandır. Ancak fıkıh, kelam gibi dini ilimler; simya, reml, sihir, falcılık gibi eski batıl ilimler; musiki, hat gibi sanat dalları vs. üzerine derlenmiş mecmualar da vardır. Bu tür mecmualar bir konu bütünlüğüne sahiptir. Buna karşılık her mecmua derleyicisi, aynı titizliği göstermeyebilir ve her çeşit hoşâ giden yazıyı mecmuasına alabilir (Pala, 2004: 300).

Yaşar Aydemir'in 2007 yılında yayımlanan makalesinde mecmualar aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

1. Nazire mecmuaları,
2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları,
3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar,
4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Aydemir, 2007: 123).

“Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası” isimli makalesinde pek çok farklı konu etrafında şekillenmiş mecmualarla karşılaştığını dile getiren Kamil Ali Gıynaş söz konusu mecmuaları,

şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr), risale mecmuaları (mecnû'atü'r-resâ'il), hadis mecmuaları (mecnû'atü'l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecnû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecnû'a-i ed'îye), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârîh), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), hutbe mecmuaları (mecnû'atü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecnû'a-i tıb, mecnû'a-i mücerrebât, mecnû'a-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecnû'atü'l-havâss, mecnû'a-i cifr ve reml, mecnû'a-i ilm-i nücûm, mecnû'a-i tılsâmât, mecnû'a-i melâhîm, mecnû'a-i vefk), letaif mecmuaları (mecnû'atü'l-letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû'a-i zikr ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû'a-i hikâyât), münşe'ât mecmuaları (mecnû'a-i münşe'ât), müzikle ilgili mecmualar (mecnû'a-i beste ve semâ'î, mecnû'a-i mûsikî, mecnû'a-i ilâhiyyât, mecnû'a-i sâz u

söz), mektup mecmuaları (mecmû'a-i mekâtib), müsvedde mecmuaları (mecmû'a-i müsevvedât), ilâm mecmuaları (mecmû'a-i sukûk), söz, deyiş mecmuaları (mecmû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecmû'a-i menkûlât)" olarak örneklendirmiştir (Gıynaş, 2011: 246).

Yine Klâsik Türk Şiirine ait tür ve biçimlerdeki şiirlerin toplandığı mecmuaları da ayrıca

kaside mecmuaları (mecmû'atü'l-kasâ'id), naat mecmuaları (mecmû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecmû'a-i gazeliyât), nazire mecmuaları (mecmû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecmû'a-i rubâ'iyât), terkîb-i bend mecmuaları (mecmû'a-i terkîb-i bend), tercî-i bend mecmuaları (mecmû'a-i tercî-i bend), sadece müstakil beyitler bulunan mecmualar (mecmû'a-i ebyât), birden çok şairin divanlarını barındıran mecmualar (mecmû'atü'd-devâvîn) gibi. Ayrıca bazı mecmuaların derleyicilerinin adıyla anıldığı (Münşe'ât-ı Feridûn, Pervâne Bey Mecmû'ası vb.), bazılarının özel adları olduğu (Câmi'u'-n-nezâ'ir vb.) görülmektedir

diyerek ayrıca belirtmiştir (Gıynaş, 2011: 247).

Mecmualarla ilgili olarak son dönemlerde yapılan akademik çalışmalar arttıkça ortaya çıkan yeni durum üzerine daha önce yapılmış mecmua tasniflerinin kapsam ve şekil itibariyle yetersiz kaldığını gören Mehmet Gürbüz şiir mecmualarını sınıflandırma konusunda yeni bir görüş öne sürmüştür. Bu eksende yalnız şiir mecmualarını sınıflandırdığı çalışma ile 5 temel başlıkta şiir mecmualarını yeniden ele almıştır:

1- Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları:

gazel mecmuaları, kasîde mecmuaları, müstezâd mecmuaları, matla' mecmuaları, beyit mecmuaları, mısra mecmuaları, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar

2- Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları:

tarih, na't, muamma, lügaz, medhiye, şehrengiz, farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmualar

3- Nazire mecmuaları

4- Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar:

a. aynı zümreye mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

(-Mevlevi şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar, -Hurufî, Bektaşî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar)

b. Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

5- Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar (Gürbüz, 2012: 108-112)

Son dönemde ivme kazanan söz konusu mecmua çalışmalarına dayanarak Atabey Kılıç da tüm mecmualar için yeni tasnif teklifinde bulunmuştur. Kılıç, tasnifinde mecmuaları,

1- cilt ve tertip hususiyetleri bakımından:

a. cönkler, b. mecmualar

2- şekil bakımından:

a. manzum metin mecmuaları

b. mensur metin mecmuaları

c. manzum ve mensur karışık mecmualar

3- dil bakımından:

Arapça, Türkçe, Farsça, çok dilli mecmualar

4- muhteva bakımından:

din, tasavvuf, ilm-i nücûm/fal ve remil, hikaye/latife, hezel ve hiciv, edviye, mûsikî, hat ve kitâbet mecmuaları

5- şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar bakımından çeşitli kıstaslara göre bölümlendirmiştir (Kılıç, 2012: 80-95).

Kılıç'ın, mecmuaları şekil bakımından bölümlendirirken manzum metin mecmualarını kasîde mecmuaları, gazel mecmuaları, nazîre mecmuaları, mu'ammâ mecmuaları, manzum lügat mecmuaları, ilâhî mecmuaları, şehrengiz mecmuaları, na't mecmuaları, hilye mecmuaları, mi'râciyye mecmuaları, mersiye mecmuaları, çeşitli mesnevilerden seçkileri barındıran mecmualar, güfte mecmuaları, müstezâd mecmuaları, tarih mecmuaları, musammat mecmuaları, kıt'a ve rübâ'î mecmuaları, dîvân mecmuaları olarak 18 alt başlıkta değerlendirmiş olmasını (Kılıç, 2012: 80-88), çalışma konumuz olan mecmuayı da doğrudan içine yerleştirebileceğimiz “musammat mecmuaları” maddesini dahil etmesi hasebiyle ayrıca belirtmeyi önemli buluyoruz.

Mecmuaların Tarihçesi

Mecmua türünün bilinen en eski örnekleri İslamiyetten önce Câhiliye devri Arap yarımadasında verilmiştir. Mustafa Uzun'a göre bu derlemelerden en önemlisi döneminin şöhretli yedi şairinin beğenilen kasidelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş “yedi askı” olarak da bilinen Muallakât'dır. Diğerleri ise Mufaddal ed-Dabbî'ye ait el-Mufađđaliyyât, Asmaî'ye ait el-Aşma'ıyyât ve Ebû Temmâm'a ait el-Ĥamâse isimli derlemelerdir (Uzun, 2003: 266).

[Câhiliye devrinden sonra] İslâm kültüründe mecmua türü ise henüz adı konulmadan Hz. Peygamber'in hadis yazımına izin vermesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Bu iznin ardından hadis literatüründe sahîfe, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemeler doğmuştur. Bunların en tanınmışlarından biri, Türkçe'ye İlk Hadis Mecmualarından Hemmam b. Münebbih'in Sahîfesi

adıyla tercüme edilmiş mecmuadır. Hadis derlemeleri geliştiğinde ortaya konulan eserlere mecmua ile aynı kökten türeyen “el-câmi” ismi verilmiştir. Bunların günümüze ulaşan ilk örneği, II. (VIII.) yüzyılda Ma‘mer b. Râşid tarafından şekillendirilmiş olanıdır (Kitâbü'l-Câmi). Buhârî, Müslim ve Tirmizî'nin eserleri de el-Câmi‘u’s-şâhîh adını taşımakta ve derleme oluşları ile mecmua sayılabileceklerine işaret etmektedir. Yine hadis literatüründe Nûreddin el-Heysemî'nin Mecma‘u'z-zevâ'id ve menba‘u'l-fevâ'id ile Mecma‘u'l-baḥreyn fî zevâ'idil-Mu‘cemeyn adlı derlemeleri, hadis mecmuacılığı anlayışını geliştirerek sürdüren çalışmalar olmuştur (Uzun, 2003: 266) .

[Diğer taraftan] mecmû'a geleneği Fars edebiyatında da gelişerek devam etmiş ve konularını çeşitlendirerek varlığını sürdürmüştür. Daha çok cönk ve sefine adlarıyla rastladığımız mecmû'a geleneğinin İran edebiyatında bilinen ilk örnekleri XIV. yüzyılın başlarında verilmiştir. Mensur, manzum metin derlemelerinin yanı sıra minyatür sanatının örneklerinin de bir araya getirildiği mecmû'a türü XVI. yüzyılın başlarında eskisi gibi rağbet görmemiş ve kaybolmaya başlamıştır. Türün en erken örneği olarak Hacı Rükneddin Mesud Sadî'nin, Şahrûh'un oğlu İbrahim için hazırladığı 50.000 beyitlik mecmû'a gösterilmektedir (Roxburgh, 1985; akt. Akto, 2016).

Türk edebiyatına ise şiir mecmuaları nazire mecmuası olarak XV. asırda girmiştir (Levend, 1988: 166-167). 1437'de Ömer Bin Mezid tarafından 6 bahre ayrılarak derlenen Mecmû'âtü'n-Nezâir isimli eser bu nazire mecmualarından ilkidir. Mecmua, 84 şairin 397 şiirini ihtiva etmektedir. Eserde derleyicinin, bahirlerin vezinlerinin kolayca akılda kalması için her bahrin başında yazdığı bir ya da birkaç beyitlik bir manzumesi yer almaktadır (Canpolat, 1995: 9).

Mecmû'âtü'n- Nezâir'den sonra 1512 yılında Eğridirli Hacı Kemal'in derlediği Câmiü'n-Nezâir adlı nazire mecmuası gelmektedir. Câmiü'n-Nezâir'i diğer nazire mecmualarından ayıran en önemli özellik ihtiva ettiği nazım şekillerinde ve aynı zamanda

nazım türlerindeki bolluk ve çeşitliliktir [9 farklı nazım türü, 14 değişik nazım şekli ve 21 ayrı aruz kalıbı]. Câmîu'n-Nezâir içinde barındırdığı bu çok çeşitli nazım şekil ve türlerinin, edebiyat tarihimizin bir döneminde, özellikle 13. yüzyıldan 16. yüzyılın başlarına kadar geçirdiği değişimi ve taşıdığı nitelikleri fazla sayıdaki şiir örnekleriyle gözler önüne sermesi bakımından ayrı bir önem taşımaktadır (Morkoç, 2003: XLVII).

Bir başka mecmua ise 1533'te Edirneli Nazmî'nin 357 şaire ait 5527 şiiri, emsallerinde görülmeyen bir titizlikle alfabetik biçimde sıralarken aynı zamanda aruz bahirlerine göre tasnif ederek derlediği oldukça hacimli Mecmaü'n-Nezâir isimli eserdir (Köksal, 2003: 262).

1560-1561 yıllarında Pervâne b. Abdullah tarafından derlenmiş yaygın olarak "Pervâne Bey Mecmuası" ismiyle bilinen nazire mecmuası 565 şairin 8172 şiirini ihtiva etmektedir. Eser bir zemin şiirden diğer zemine geçerken arada zemin şiire yazılmış bir nazire olmadığı anlaşılan şiirlere yer vermiş olmasıyla farklılık arz eder (Gıynaş, 2017: 5-7).

Derleyeni bilinen son mecmua ise Budinli Hisâlî'nin Metâliü'n-Nezâir isimli nazire mecmuasıdır. Hisâlî mecmuayı hazırlarken klasik divan tertibinde olduğu gibi konu birliğine özen göstermiştir. Eser, zemin şiirlerin belirtilmemesi ve en önemlisi sadece matla' beyitlerini derlemesi yönüyle diğer nazire mecmualarından ayrılır (Kaya, 2005: 49).

Derleyeni bilinen yukarıdaki mecmualardan başka derleyeni bilinmeyen nazire mecmuaları da mevcuttur.

Bu mecmualardan biri XV. asırda düzenlenmiştir. Mecmua 7 şairin -Şeyhî, Ahmed Paşa, Nizâmî, Visâlî, Atâyî, Adnî, Hafî- 213 şiirini içerir. Eser, derleyeni bilinen mecmualardan farklı olarak "zemin şiir" esasına göre tertip edilmiştir. Millî Kütüphanede Yz. 8839 numarada kayıtlıdır (Mermer, 2002: 75).

Bir başka mecmua da Hüseyin Ayan'ın tanıttığı, Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2456 numarada kayıtlı XVI. asıra ait şiirler içeren nazire mecmuasıdır (Ayan, 1993: 111-118).

Bir diğeri ise Türk Edebiyatı Tarihi isimli eserinde A. Sırrı Levend'in varlığından bahsettiği Mecmû'a-i Nezâyir isimli mecmuadır (Levend, 1988:169). 212 şaire ait 1328 şiir içeren mecmua İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY. 739 numarada kayıtlıdır (Gültekin, 2010: 112). Mecmua üzerinde Hasan Gültekin tarafından 2000 yılında bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

Derleyeni bilinmeyen mecmualara bir örnek daha verecek olursak Ömer Zülfe'nin 2011 yılında yaptığı çalışmasıyla tanıttığı 1588-1600 yılları arasında derlendiği düşünülen 264 şairin 1500 dolayında şiirini içeren nazireler mecmuası sayılabilir. Eser Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa 1031 numarada kayıtlıdır (Zülfe, 2011: 152-153).

Ayrıca 3 bölüme ayrılmış 127 varaktan oluşan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K.001565 numarada kayıtlı mecmua (Gökalp ve Yıldız, 2018: 95) ile 19. yüzyıl başlarında derlendiği tahmin edilen Erzincan İl Halk Ktp. 1492 numarada kayıtlı 174 şairin 629 şiirinin yer aldığı 148 varaktan ibaret mecmuayı (Sezgin, 2015:2) da XV. yüzyıldan itibaren klâsik edebiyat sahasında kendini gösteren Osmanlı dönemi telif mecmualara örnek gösterebiliriz.

XVI. yüzyıldan itibaren nazire mecmualarının yanında kaside mecmuaları, na't mecmuaları, gazel mecmuaları vs. gibi çeşitlerindeki artışın yanında ebat, yazı, biçim gibi fiziksel nitelikleri yönüyle de birbirinden oldukça farklı özellikleri haiz mecmuaların kimi özensizce kimi oldukça itinalı bir şekilde tertip edilirken muhtevaları da dikkate alınarak bu derlemeler “mecnûa-i ed'iyе, mecmûatü'l-eş'âr, mecmûatü'l-münşeât” gibi isimlerle

anılmıştır. Bununla birlikte Feridun Ahmet Bey'e ait Feridun Bey Münşeâtı (İstanbul I-II, 1274-1275), Hâşim Bey'e ait Hâşim Bey Mûsikî Mecmuası (2. bs., İstanbul 1280) gibi derleyicilerinin ismiyle anılan mecmualar da mevcuttur. (Uzun, 2003: 266-267)

Son olarak yine 19. yüzyılda Ziya Paşa'nın hazırladığı Harâbat isimli eser de bir şiir mecmuası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ziya Paşa, çağdaşı şairlerden de örnekler olarak yıllar boyunca seçip biriktirdiği İslâmî edebiyatın üç büyük diliyle yazılmış şiirleri düzenleyerek üç cilt halinde yayımlamıştır. Nazım şekillerine göre tertip edilen geniş kapsamlı antolojide sadece kasidelere ayrılan I. ciltte 22 şairin Türkçe, 38 şairin Farsça, 37 şairin Arapça kasideleri yer almaktadır.... II. cilt, kaside ve mesnevi dışında kalan çeşitli nazım türlerindeki şiirlerden oluşmaktadır.... II.ciltte 393'ü Türkçe, 374'ü Farsça, 345'i Arapça toplam 1112 şiir seçilmiş bulunmaktadır.... III. cilt 17'si Türkçe, 36'sı Farsça toplam 53 eserden örnekler bulunan mesnevi seçmelerinden oluşmaktadır. Harâbât, toplam 1227 sayfalık hacmi ve Türk, Fars, Arap edebiyatlarından bir araya getirdiği seçkin örneklerle Tanzimat'tan sonraki yılların en geniş kapsamlı antolojisidir.... Harâbât'ın en önemli yönünü, edebiyat tarihi özelliği gösteren, oldukça uzun mukaddimesi teşkil eder.... Ayrıca divan şiirinin dili, şiir tekniği, geçirdiği tekâmül devreleri ve edebî zümreler yönünden özet bir tarihçesini yapar (Kurnaz, 1997: 68).

Osmanlı döneminde mecmuaların telifinde gelişim seyri yukarıda bahsedildiği gibi günümüzde mecmualarla ilgili yapılan araştırmaların gelişim seyri ise şu şekildedir:

2000'li yılların başı hatta biraz daha geriye gidecek olursak 90'ların sonundan günümüze şiir mecmuaları ile ilgili çalışmaların özellikle tez çalışmalarının önemli ölçüde arttığı, son yıllarda ise mecmua araştırmalarına olan ihtiyacın eski Türk edebiyatı alanı için

elzem olduğu farkedildikten sonra Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi'nin (MESTAP) de desteğiyle bu alışmaların ciddi bir ivme kazandığı gözlenmektedir.

2011 yılına kadar Klâsik Türk Edebiyatıyla ilgili şiir mecmuaları hakkında yazılmış kitaplar, tezler, yayımlanmış makaleler ve sunulan bildirimlerin alfabetik olarak sıralanmış bibliyografik künyeleri hakkında geniş bilgi için K. Ali Gıynaş'ın şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan alışmalar Bibliyografyası isimli makalesine başvurulabilir (Gıynaş, 2011: 248-259).

Ahmet Tanyıldız da 2012 tarihli araştırmasında Türkiye'de 1991 yılından 2011 yılına kadar geen sürede şiir mecmualarıyla ilgili yapılan lisansüstü tezlerin sayısını 82 olarak tespit etmiştir (Tanyıldız, 2012: 227).

Sonuç itibarıyla, Klâsik Türk şiirinin günümüze gelene kadar yaşadığı gelişimde geirdiği aşamaları belirlerken şiir mecmualarına olan ihtiyacımızı yadsıyamayız.

Mecmuaların Önemi

Birok şairin divanının mecmualarda yer alan şiirlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğunu göz önünde bulundurursak mecmuaların edebiyat tarihimiz için ne kadar gerekli kaynaklar olduğu anlaşılabilir. Diğer taraftan Klâsik Türk Edebiyatının önde gelen başarılı şairlerinin üstünlüklerinin belirlenmesinde de mecmualarda yer almış devrin amatör sayılan şairlerinin birer ölçüt olduğu dikkate alınırsa mecmuaların önemi tartışılmaz hale gelir.

Devrinin genel edebî zevki hakkında bilgilendirmesi açısından da mecmuaların önemini vurgularken A. Nihat Tarlan'ın düşüncelerine değinmek yerinde bir bakış olacaktır:

Herhangi bir asrın edebî hüviyetini lâıykıyla kavramak için yalnız birinci derecede gelen şairlerin eserlerini görmek kâfi değildir. O devrin antolojileri demek olan mecmualara müracat şarttır. Mecmualardaki eserler bize devrin umumî edebî zevkini verir, devrin edebî zeminini gösterir. Orada birinci derecedeki şairlerin yanında bazan adı sanı bilinmeyen sanatkarlara rastlanır. Bu iki zümre arasında ikinci ve üçüncü derecede şairler ekseriyeti teşkil eder ve bu edebi zemini ekseriya ikinci veya üçüncü derecede gelen şairler yaparlar.... Onların eserleri görüldükten sonradır ki büyük şairlerin hakiki tefevvuk sebepleri anlaşılır.... Divan şairlerinin birçoğu da divan vücuda getirmemiş amatörlerden oluşur. Bunların eserleri ancak mecmualarda görülebilir. Divan vücuda getirenlerin birçoklarının da eserleri zamanla kaybolup gitmiştir. Onların beğenilen şiirleri ancak mecmualarda kalmıştır. Bir asrın edebi vaziyetini yani şiire intikal eden fikirleri, duyguları, hayalleri, motifleri etrafıyla ihata için o asra ait birçok metinleri tedkik şarttır (Tarlan, 1948: mukaddime bölümü)

Mecmuaları önemli kılan sebeplerden bir başkası mecmuaların geniş içeriğe sahip olmalarıdır. Şöyle ki şiir mecmuaları ekseninde değerlendirirsek divanlarda tek bir şairin yaşadığı döneme sadece onun gözünden ve onun beğenisiyle şahit olurken mecmualarda ise bir arada bulacağımız aynı ya da farklı yüzyıllarda yaşamış birçok şairin şiir beğenisini aynı anda tespit edebiliriz. Yine onların gözünden dönemleri ile ilgili sosyal, kültürel, dinî ya da daha başka konularla ilgili bilgiye farklı bakış açılarından bir bütün olarak vâkıf olurken toplamda o yüzyıla ya da farklı yüzyıllara ait şiirler bir arada sunulduğundan birkaç yüzyılın şiir anlayışı ve şiir beğenisi de kendiliğinden ortaya çıkmış olur ve böylece dönemin/dönemlerin edebî anlayışını daha net bir biçimde değerlendirme imkanı buluruz. Bu durum da mecmuaların neden Türk edebiyatının temel kaynakları olarak görülmesi gerektiği anlayışını bir kez daha haklı çıkarmaktadır. Ozan Yılmaz'a göre

Şiir mecmualarını önemli kılan bir başka konu, şairlerin divanlarına dahi geçmemiş, muhtemelen herhangi bir divanın tertibini takiben kaleme alınmış manzumeler içermeleridir.

Yazma kütüphanelerinde sayısız örnekleri bulunan mecmualar bu gözle incelendiğinde, günümüze kadar ulaşamamış birçok şiirin hatta şairin varlığından haberdar olmak mümkündür (Yılmaz, 2008: 255-256).

Böylece varlığından haberdar olunan kim bilir belki de edebî üstünlüğe sahip bir eser, mecmualar sayesinde adını duyurmuş olacak, yeni şairler ve yeni şiirler Klâsik Türk Edebiyatında hak ettiği yeri almış olacaktır.

Şiir mecmuaları, estetik beğeniyle meydana getirilmiş seçkiler olmalarının yanı sıra, metin tenkidine katkı sağlamalarıyla da dikkate değer konumdadır Ayrıca, herhangi bir manzumede görülebilecek dörtlük, beyit, mısra eksiklikleri; kelime değişiklikleri ve kelime eksikliğinden doğan vezin kusurları mecmualar sayesinde tamir edilebilmekte, çeşitli nazım şekilleriyle yazılmış manzumelerdeki eksik kısımlar tamamlanabilmektedir (Yılmaz, 2008: 257).

M.Fatih Köksal, mecmuaların önemini ve edebiyat tarihine katkılarını şöyle belirtmiştir:

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
3. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine tesadüf edebiliriz.
4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır....
5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. mecmualarda karşılaşılabılır.
6. Mecmualarda, şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır....

7. Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.
8. Derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda şahsın/şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür....
9. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür....
10. Mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalar...
11. Mecmuaların fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler.... Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökecektir (Köksal, 2012: 417-421).

Şairin edebî kişiliğinin tespitinde mecmuaların önemli ölçüde katkısı olduğunu dile getiren Aydemir de, şairin üslubunu oluştururken kimlerden etkilendiğini veya kimlerin şiirlerini meşk edip egzersiz yaptığını, kimleri etkilediğini tespitinin mümkün hale geldiğini belirtmektedir (Aydemir, 2007: 125).

Kısacası “Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir” (Aydemir, 2007: 123).

Tüm bunları göz önüne alırsak mecmuları dikkate almadan yapılacak çalışmalar hiçbir şekilde tam olamayacak, isimleri ve şiirleri unutulmuş, kimi sebeplerle kaydedilememiş, dolayısıyla edebiyat tarihindeki yerini alamamış edebî şahsiyetlerin tespiti ve konuyla ilgili cevap bekleyen birçok problemin çözümü için mecmualara ihtiyaç vardır (Aydemir, 2001: 153).

Sonu olarak yukarıda bahsettiğimiz neminden dolayı edebiyat tarihinin temel kaynakları iinde yer alma gerekliliği bir kez daha anlaşılmış olan mecmualar, divanlar ve tezkirelerden sonra aynı zamanda onların da tamamlanabilmesi adına edebiyat araştırmacılarının somut veriler elde etmesini sağlamış olacak; edebiyat tarihinin aınımında nemli rol oynayacaktır.

1. BÖLÜM

1. ŞR_000076 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ TANITIMI

1.1. Mecmuanın Tavsifi ve İncelenmesi

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Şevket Rado Yazma Eserler Kitaplığı'nda kayıtlı ŞR_000076 Numaralı Şiir Mecmuası çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

Üzerinde çalıştığımız eser çiçek, yaprak, dal ve tomurcuklardan mürekkep hatayî motifli oval şemse ve salbek tezyinli açık kahverengi deriden soğuk şemse tekniğiyle işlenmiş oldukça sade bir cilde sahiptir.

Mecmuayı edindiğimiz veri tabanı bilgilerine göre Mecmua-i Eş'ar ismiyle kayıtlı mecmua fiziksel nitelikleri itibarıyla 210x150mm dış, 150x90mm iç boyutlara sahiptir. 38 yaprak ve 20 satırdan oluşmuş söz konusu mecmua iki sütun halinde adeta matbu yazıyı andıran bir nesih hatla kaleme alınmıştır. Sayfalarda herhangi bir süsleme yapılmamıştır. Yazı alanı oldukça düzgündür. Şiirlerin başlıkları şiirin konusu/şekli ile şairin mahlası bir arada verilmek suretiyle (Tahmîs-i Beyânî) kırmızı mürekkep kullanılarak oluşturulmuştur. Yine şiirlerde mahlaslar, mütekerrir musammatların tekrar eden beyitleri, terki-i bend ve terci-i bentlerin vasıta beyitleri kırmızı mürekkeple metnin geriye kalan tamamı ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Şiirler mîm (م) harfi ile takdîm edilmiştir. Rakabe ile sayfa takibi sağlanmıştır. Varaklar arasında sadece 7. sayfanın a yüzünde derkenar bulunmaktadır. Mecmuanın tamamlandığını işaret etmek için yan yana üç mîm (م م م) kullanılmıştır. Zahriye bilgisi bulunmamaktadır. İstinsah tarihi belli değildir. Mecmuanın mürettibi, mecmuada kendine ait şiiri de yer alan Hassân isimli bir şairdir.¹

¹ M. F. Köksal'ın "Mecmua derleyicisi bazen kendi şiirinin başına Li-muharririhî, Li-müellifihi Li-râkımihî, Li-nâmıkıhî, Li-musannifihi veya benzer anlama gelecek bir başlık da koyar ki o zaman mecmua derleyicisini tespit de kesinlik kazanmış olur." (Köksal, 2011: 420) ifadesine binaen mecmuada yer alan Li-

Mecmua-i Eş'ar adıyla kayıtlı eserin sayfalarında mecmuanın bu başlık altında tertip edildiğine dair bir işaret bulunmamaktadır.

Kimi kelimelerin okunmasını engelleyen birkaç küçük leke dışında mecmua gayet okunaklı bir durumdadır.

Mecmua,

Dergeh-i lütfuñda bir mücrim gedāyam yā Resūl

Dīde-i rūz- ı raħm u iħsān u ° atāyam yā Resūl

beytiyle başlayıp

Gezerken ҡolda řāhīn ħayāli ҡıldıñ āvare

O dest-āmuzuñı řalduñ hevā-yı ƚa° n-ı aġyāre

beytiyle son bulmaktadır.

Mecmuada 49 şairin 92 şiiri yer almaktadır.

Mecmuanın yazı karakterinden anlaşıldığı üzere mecmuanın tek bir kişi tarafından hazırlandığı rahatlıkla söylenebilir.

Mecmuada alfabetik bir tertip göze çarpmadığı gibi nazım şekli ya da nazım türüne göre bir düzenleme de yapılmamıştır.

Mecmuanın istinsahı sırasında sayfalara numara verilmediği bunun yerine rakabe ile şiirlerin sayfa takibinin gözetildiği anlaşılmaktadır .

Mecmuaların bir çoğunda karşılaşılan imlâ hatalarına çalışma konumuz olan mecmuada da rastladık. Genellikle noktalı harflerin noktalarının eksik/fazla kullanılması ya da hiç kullanılmaması ile r ve d harflerinin birbirini andıracak denli benzer yazılmış olması gibi harf hataları ve yazım tarzı metnin okunmasını oldukça güçleştirmiştir.

nāmıkihî Hassān Destūr Pīr-i Na't-ı şerif" başlıklı şiirden yola çıkılarak mecmuanın mürettibi tespit edilmiştir.

1.2. Mecmuanın Muhtevası ve Şekil Özellikleri

“Li-nâmıkîhî Hassân Destûr Pîr-i Na‘t-ı Şerîf” başlığıyla kendisinin de içerisinde şiiri yer alan Hassân isimli bir şairin tertip ettiği ŞR_000076 numaralı mecmuada 49 şairin 92 adet şiiri bulunmaktadır. Mecmua, Râsih’e ait na‘t konulu bir kaside ile başlamaktadır. Ardından yine 14’ü na‘t, biri münâcât konulu 16 nazım şekliyle devam etmektedir. Bunlardan 9 tanesi musammat olup diğerleri 2 gazel, 2 kaside, 2 mesnevi biçiminde beyitlerle kurulmuş şiirler ve bir adet rubaidir. Na‘tlardan sonra Şâkir Efendi’nin Fâzıl Mîr’e ait gazeli tahmisinden (7b) itibaren ara ara gazeller ve bir beyit olsa da mecmua, musammat biçimli şekillerden mürekkeptir. Bu haliyle “musammat mecmuası” sınıfına dahil edebileceğimiz mecmuanın, içinde yer alan şairlerin yaşadıkları yüzyılları dikkate aldığımızda XIX. yüzyılın başında derlenmiş olabileceğini tahmin etmekteyiz. Mecmua, şair kadrosu ve şiir sayısı çokluğu yönünden şiir antolojisi özelliği göstermektedir.

Mecmuada 49 şairin 92 şiiri yer almaktadır. 2 şiirin başlığı bulunmamaktadır. Başlığı olmayan şiirlerin şairleri, şiirlerin mahlas beyitlerine bakılarak tespit edilmiştir. Başlığı olmayan 2 şiir de dahil olmak üzere 14 şiirin başlığında şiirlerin nazım türleri belirtilmiş olup nazım şekilleri belirtilmemiştir.

Metin incelemesi esnasında şiirleri şekil bakımından incelerken birçok mecmuada karşılaşıldığı gibi çalışma konumuz olan mecmuada 15 şiirin nazım şeklinin yanlış isimlendirildiğini gördük.

Başlıklarda belirtilen nazım şekilleri yanlış isimlendirmeler de dahil 18 tesdis, 13 müseddes, 10 muhammes, 9 tahmis, 8 terki-i bend, 3 terci-i bend, 2 murabba, 1 müsemmen, 1 beyit ve 14 gazeldir.

Başlığı olmayan şiirler ve başlığında sadece nazım türünün belirtilip nazım şeklinin belirtilmediği şiirlerin nazım şekilleri de dahil, şiirlerin doğru isimlendirilmiş nazım şekilleri sayısı şöyledir: 19 müseddes, 18 tesdis, 15 muhammes, 11 tahmis, 8 terki-i bend, 1 terci-i bend, 1 muaşşer, 3 müsemmen, 2 murabba, 1 rubai, 1 beyit, 5 gazel, 3 kaside, 2 şarkı, 2 mesnevidir.

Mecmuada 17 şiirle en çok şiiri olan şair Râsih'tir. Râsih'ten sonra 12 şiiriyle Şâkir Efendi ve üçüncü sırada 4 şiiriyle Sabrî yer almaktadır. Vâsıf Efendi, Ulvî Çelebi, Beyânî ve Neş'et Efendi'nin ise 3'er şiiri, geri kalan diğer şairlerin ise 1'er şiiri bulunmaktadır.

Mecmuada na't konulu şiirlere sıkça yer verilmiş olsa da şiirler konu bakımından belli bir alana yoğunlaşmamıştır.

Şiirlerin diziminde herhangi bir sıranın gözetilmediğini belirttiğimiz mecmuanın birkaç yerinde aynı şairin şiirinin beyitleri arasına sonraki beyitlerin de o şaire ait olduğunu belirtmek için "ve lehu" ibaresi kullanılmış, bir yerinde ise şiirin tekrar beytini yinelemekten kaçınmak amacıyla olsa gerek "eyzan" ifadesine yer verilmiştir. Mecmuanın sadece bir yerinde beyitlerden birinin mısraı derkenar olarak verilmiştir. Söz konusu mısraın unutulmuş olduğu için derkenara sonradan küçük bir işaretle eklenmiş olabileceğini düşünüyoruz.

Mecmuanın, biri beyit başlığı altında olmak üzere dört yerinde mısraların yan yana dizildiği görülmektedir.² Bu mısraları çeviri yazıya aktarırken beyitlerin ikinci mısra durumunda olan dizeleri ve bir sonraki beytin ilk mısraı olacak olan dizeyi- olması gereken yerlere aldık.

² 14 numaralı Münâcat-ı Şâkir Efendi başlıklı şiirin 6b'de yer alan 43.beyti ve 16 numaralı Na't-ı Şerif Şâkir Efendi başlıklı şiirin 7b'de yer alan 20. ve 24. beyitleri ile 26 numaralı Beyt-i Molla Câmî Abdurrahman Cürçânî başlığı altında 12a'da yer alan beyit.

Mecmuanın dikkat çeken özelliklerinden biri de muhammes, müseddes vb. musammat şekillerin bir çoğunda mütekerrir beyitlerin yazılmamış olmasıdır. Bu durum örneğin müseddes başlıklı bir şiirin tekrar beyitleri olmadığı için ilk bakışta murabba olduğu, ya da aynı şekilde bir muhammesin üç mısralık görünümüyle eksik bırakılmış olduğu izlenimi uyandırmaktadır. İlk bakışta başlıkla biçim uyumsuzluğu gibi görünen ama sonradan musammat şekillerde mütekerrir beyitlerin yazılmamasından kaynaklı olduğu anlaşılan tertip tercihi, mürettibin bunu hangi amaçla yaptığı sorusunu sormamıza neden olmaktadır. Bu tarz, okuyucunun dikkatini mütekerrir beyitler dışındaki diğer beyitlere çekmek için mi yoksa zaman, emek gibi herhangi bir tasarruf endişesi mi ya da sadece mürettibin tertip tercihi mi ayrıca düşünülmesi gereken bir noktadır. Sonuç olarak söz konusu bu durum başlıkla şiirin uyumsuz olduğu bir görünüm sergilemektedir. Ancak mürettip tekrar beyitlerini yazmamış olsa da bu bölümleri ifade etmek için çoğu yerde denden işareti görevinde kullanılmış olabileceğini düşündüğümüz küçük işaretler kullanmıştır. İşaretlerin bu görevde kullanıldığını, mütekerrir beyitlerin bulunduğu beyitlerden sonra kullanılmayıp mütekerrir beyitlerin olması gereken yerde kullanılmış olmasından anlıyoruz.

Mecmuada yer alan şiirlerden

35'inde aruzun fe° ilātün/fe° ilātün/fe° ilātün/fe° ilün,

23'ünde fā° ilātün/fā° ilātün/fā° ilātün/fā° ilün,

17'sinde mefā° ilün/mefā° ilün/mefā° ilün/mefā° ilün

4'ünde mef° ülü/mefā° ilü/mefā° ilü/fa° ülün

2'sinde fā° ilātün/fā° ilātün/fā° ilün

2'sinde müfte° ilün/müfte° ilün/fā° ilün

2'sinde mef° ülü/fā° ilātü/mefā° ilü/fā° ilün

kalıpları kullanılırken geri kalan şiirlerde ise hepsinden 1'er tane olmak üzere aşağıdaki kalıplar kullanılmıştır:

mefā° ilün/fe° ilātün/mefā° ilün/fe° ilün

mef° ülü/fā° ilātün/mef° ülü/fā° ilātün

müfte° ilün/fa° ilün/müfte° ilün/fa° ilün

mefā° ilün/mefā° ilün/fa° ülün

fā° ilātün/mefā° ilün/fe° ilün

fā° ilātün/mefā° ilün/fa° lün

fe° ilātün/fe° ilātün/fe° ilün

Edebiyatımızda en çok kullanılan aruz kalıpları ve oranlarının

- fā° ilātün/fā° ilātün/fā° ilātün/fā° ilün %40,2
- fe° ilātün/fe° ilātün/fe° ilātün/fe° ilün %8,8
- mefā° ilün/mefā° ilün/mefā° ilün/mefā° ilün %16,2
- mef° ülü/fā° ilātü/mefā° ilü/fā° ilün %11,9 (Okuyucu, 2011: 161) olduğu dikkate alınacak olunursa mecmuada tercih edilen aruz kalıplarının alışılanın dışında olmadığı görülecektir.

1.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiirlerinin Nazım Şekilleri

Tabloda başlığı olmayan şiirler ve başlığı sadece şairin mahlasından oluşan şiirlerle başlığında nazım türünün belirtilip nazım şeklinin belirtilmediği 14 şiirin nazım şekilleri tarafımızdan tespit edilmiş olup yanlış isimlendirilmiş 15 şiirin ise başlıkları yıldız (*) imiyle işaretlenerek nazım şekillerinin doğru biçimleri tabloya kaydedilmiştir.

Tablo 1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiirlerinin Nazım Şekilleri

Varak	Şiir no.	Şair	Şiirin Başlığı	Nazım Şekilleri

1b	1	Rāsiḥ	-	Kaside
1b	2	Muṣṭafā	Muṣṭafā	Rubai
1b	3	Şabrī	Na° t-1 Şerīf-i Şabrī	Kaside
2a	4	Yehūdā/Yahūdī	Na° t-1 Şerīf	Müseddes
2b	5	Ḥassān	Li-nāmīkīhī Ḥassān Destūr Pīr-i Na° t-1 Şerīf	Muhammes
3a	6	Şabrī Efendi	Na° t-1 Şerīf Ğazel-Ḥoş Adı Kāmī Efendi Taḥmīs-i Şabrī Efendi	Tahmis
3b	7	Şabrī Efendi	Na° t-1 Şerīf-i Mutāzamın Ğazel Fezāyī Efendi Taḥmīs-i Ra° nā Sabrī Efendi	Tahmis
4a	8	Rāsiḥ	Ğazel-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Gazel
4b	10	Rāsiḥ	Muḥammes-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Muhammes
4b	11	Rāsiḥ	Muḥammes-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Muhammes
5a	12	Rāsiḥ	Ğazel-i Muḥammes-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Muhammes
5a	13	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Tesdis
5b	14	Şākīr Efendi	Münācāt-1 Şākīr Efendi	Mesnevi
6b	15	Şākīr	Na° t-1 Ḥabīb-i Kibriyā	Mesnevi
7a	16	Şākīr Efendi	Na° t-1 Şerīf Şākīr Efendi	Kaside
7b	17	Şākīr Efendi	Taḥmīs-i Şākīr Efendi Ğazel-i Fāzıl Mīr	Tahmis
8a	18	Şākīr	Tesdīs-i Şākīr Matla° -1 Rāmī Paşa	Tesdis
8b	19	Rāsiḥ	Ğazel-i Şākīr Efendi Taḥmīs-i Rāsiḥ Efendi	Tahmis
8b	20	Şehīdī	Ğazel-i Şehīdī *	Muhammes
9a	21	Veysī Efendi	Tercī° -i Bend-i Veysī Efendi *	Terkib-i bend
10b	22	Hāşimī	Müseddes-i Hāşimī	Müseddes
10b	23	Rāsiḥ	Ğazel-i Rāsiḥ Efendi *	Müseddes

11a	24	Rāsiḥ Efendi	Ġazel-i Rāsiḥ Efendi *	Muhammes
11b	25	Rāsiḥ Efendi	Rāsiḥ Efendi Terkiḇ-i Bend	Terkiḇ-i bend
12a	26	Molla Cāmī Abdurrahman Cürċānī	Beyt-i Molla Cāmī Abdurrahman Cürċānī	Beyit
12a	27	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Maṭla ^c -1 Şeyh Ġālib	Tesdis
12b	28	Rāsiḥ	-	Muhammes
12b	29	Rāsiḥ Efendi	Tesdīs-i Rāsiḥ Efendi Maṭla ^c -1 Fehīm	Tesdis
13a	30	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Efendi	Tesdis
13b	31	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Efendi	Tesdis
14a	32	Vāşıf Efendi	Tesdīs-i Vāşıf Efendi	Tesdis
15a	33	Vāşıf Efendi	Ġazel-i Vāşıf Efendi*	Şarkı
15a	34	Vāşıf Efendi	Ġazel-i Vāşıf Efendi*	Şarkı
15b	35	Şākır Efendi	Terkiḇ-i Bend Şākır Efendi	Terkiḇ-i bend
16b	36	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Maṭla ^c -1 Bākī	Tesdis
16b	37	^c Ulvī	Müseddes-i ^c Ulvī	Müseddes
17a	38	Ḥuzūrī	Tesdīs-i Ḥuzūrī	Tesdis
17a	39	Niyāzī	Ġazel-i Niyāzī	Gazel
17b	40	Cinānī	Tesdīs-i Cinānī	Tesdis
17b	41	Fennī Efendi	Ġazel-i Fennī Efendi	Gazel
18a	42	Su ^o ālī	Müseddes-i Su ^o ālī	Müseddes
18a	43	^c Ulvī	Müseddes-i ^c Ulvī	Müseddes
18b	44	^c Ākılī	Tesdīs-i ^c Ākılī	Tesdis
18b	45	Uşūlī	Muḥammes-i Usūlī*	Tahmis
19a	46	Şaydī	Ġazel-i Şem ^c i Tahmīs-i Şaydī	Tahmis
19b	47	Ra ^c dī	Ġazel-i Ra ^c dī *	Müseddes
20a	48	Şānī	Müseddes-i Şānī	Müseddes
20a	49	Nazıfī	Muḥammes-i Nazıfī	Muhammes
20b	50	Āzerī	Tesdīs-i Āzerī	Tesdis
20b	51	^c Azmī	Müseddes-i ^c Azmī Efendi	Müseddes
21a	52	Fevrī	Müsemmen-i Fevrī	Müsemmen

21b	53	Beyānī	Ġazel-i Şāfī Tahmīs-i Beyānī	Tahmis
21b	54	Beyānī	Ġazel-i ° Āli Tahmīs-i Beyānī	Tahmis
22a	55	Fevrī	Müseddes-i Fevrī	Müseddes
22b	56	° Adnī	Müseddes-i ° Adnī	Müseddes
22b	57	Rūmī	Terkīb-i Bend-i Rūmī	Terkib-i bend
23a	58	Rūhī	Terkīb-i Bend-i Rūhī*	Müsemmen
23b	59	Ulvī Çelebi	Müseddes-i Ulvī Çelebi	Müseddes
24a	60	Çākerī	Tercī° -i Bend-i Çākerī	Terci-i bend
24b	61	° Ömer	Ġazel-i ° Ömer *	Muhammes
24b	62	Remzī	Tesdīs-i Remzī	Tesdis
25a	63	Şıdkī	Nazīre-i Şıdkī	Müseddes
25a	64	Vaşlī	Nazīre-i Vaşlī	Müseddes
25b	65	Şabūhī	Şabūhī	Gazel
25b	66	Neş° et	Murabba° -ı Neş° et	Murabba
26a	67	Ĥaşmet	Ġazel-i Ĥaşmet	Gazel
26a	68	Nahīfī	Ġazel-i Nābī Tahmīs-i Nahīfī	Tahmis
26a	69	Rātib-i Şeydā	Ġazel-i Rātib-i Şeydā *	Muhammes
26b	70	Esīrī	Esīrī	Müsemmen
27a	71	Fāzıl	Tesdīs-i Fāzıl	Tesdis
27a	72	Neş° et	Muĥammes-i Neş° et	Muhammes
27b	73	Rūhī	Terkīb-i Bend-i Rūhī	Terkib-i bend
28a	74	Āzerī	Müseddes-i Āzerī	Müseddes
28b	75	Ġālib Efendi	Muĥammes-i Ġālib Efendi	Muhammes
28b	76	Fāzıl	Tesdīs-i Fāzıl Ġazel-i Nedīm	Tesdis
29a	77	° Adnī	Muĥammes-i ° Adnī	Muhammes
29b	78	Neş° et Efendi	Terkīb-i Bend-i Neş° et Efendi *	Muaşşer
30a	79	Cinānī	Muĥammes-i Cinānī	Muhammes
30a	80	Medhī Şeydā	Müseddes-i Medhī Şeydā	Müseddes
30b	81	Beyānī	Ġazel-i Beyānī Fuzūlī *	Tahmis
31a	82	Refī° -i Kālāyī	Terkīb-i Bend-i Refī° -i	Terkib-i bend

			Kalāyī	
31b	83	° Azīz	Tercī° -i Bend-i ° Azīz*	Terkib-i bend
33b	84	Sultān Selīm Ḥan (İlhāmī)	Ġazel-i Sultān Selīm Ḥan *	Müseddes
33b	85	Şākīr Efendi	Muḥammes-i Şākīr Efendi	Muhammes
34a	86	Şākīr	Müseddes Terkīb-i Bend Şākīr	Müseddes
36a	87	Şākīr Efendi	Müseddes-i Şākīr Efendi	Müseddes
36b	88	Şākīr	Taḥmīs-i Murabba° -ı Şākīr	Tahmis
37a	89	° Alī	Terkīb-i Bend-i ° Alī	Terkib-i bend
38a	90	° Ārif Efendi	° Ārif Efendi	Murabba
38a	91	Şākīr Efendi	Tesdīs-i Şākīr Efendi	Tesdis
38b	92	Şākīr	Tesdīs-i Şākīr Ġālib Efendi	Tesdis

1.2.2. Mecmuda Yer Alan Şiirlerin Vezin Tablosu

Tablo 2. Mecmuda Yer Alan Şiirlerin Vezin Tablosu

Vr.	Ş.no.	Şair adı	Şiirin Başlığı	Aruz Vezni
1b	1	Rāsiḥ	-	Fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilün
1b	2	Muştafā	Muştafā	Fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilün
1b	3	Şabrī	Na° t-1 Şerīf-i Şabrī	Fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilün
2a	4	Yehûdâ/Yahûdī	Na° t-1 Şerīf	Fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilün
2b	5	Ḥassān	Li-nāmıķihī Ḥassān Destūr Pīr-i Na° t-1 Şerīf	Fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilâtün fâ° ilün
3a	6	Şabrī	Na° t-1 Şerīf Ġazel-Ḥoş Adı Kāmī Efendi Taḥmīs-i Şabrī Efendi	Mef° ülü fâ° ilätü mefâ° ilü fâ° ilün
3b	7	Şabrī	Na° t-1 Şerīf-i Mutazammın Ġazel Fezāyī Efendi Taḥmīs-i Ra° nā Şabrī Efendi	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün
4a	8	Rāsiḥ	Ġazel-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Fe° ilâtün fe° ilâtün fe° ilâtün fe° ilün

4a	9	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
4b	10	Rāsiḥ	Muḥammes-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
4b	11	Rāsiḥ	Muḥammes-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
5a	12	Rāsiḥ	Ġazel-i Muḥammes-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün
5a	13	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Na° t-1 Şerīf	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
5b	14	Şākır	Münācāt-ı Şākır Efendi	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
6a	15	Şākır	Na° t-1 Ḥabīb-i Kibriyā	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
7a	16	Şākır	Na° t-1 Şerīf Şākır Efendi	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
7b	17	Şākır	Taḥmīs-i Şākır Efendi Ġazel-i Fāzıl Mīr	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
8a	18	Şākır	Tesdīs-i Şākır Matla° -ı Rāmī Paşa	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
8b	19	Rāsiḥ	Ġazel-i Şākır Efendi Taḥmīs-i Rāsiḥ Efendi	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
8b	20	Şehīdī	Ġazel-i Şehīdī	Mef° ülü mefā° ilü mefā° ilü fa° ülün
9a	21	Veysī	Tercī° -i Bend-i Veysī Efendi	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
10b	22	Hāşimī	Müseddes-i Hāşimī	Mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün
10b	23	Rāsiḥ	Ġazel-i Rāsiḥ Efendi	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
11a	24	Rāsiḥ	Ġazel-i Rāsiḥ Efendi	Mef° ülü mefā° ilü mefā° ilü fa° ülün
11b	25	Rāsiḥ	Rāsiḥ Efendi Terķīb-i Bend	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
12a	26	Molla Cāmī Abdurrahman Cürcānī	Beyt-i Molla Cāmī Abdurrahman Cürcānī	Fā° ilātün mefā° ilün fa° lün
12a	27	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Maṭla° -ı Şeyh Ġalīb	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
12b	28	Rāsiḥ	-	Fa° ilātün fa° ilātün fa° ilātün fa° ilün
12b	29	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Efendi Maṭla° -ı Fehīm	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
13a	30	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Efendi	Fe° ilātün fe° ilātün fe° ilātün fe° ilün
13b	31	Rāsiḥ	Tesdīs-i Rāsiḥ Efendi	Fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün
14a	32	Vāşıf	Tesdīs-i Vāşıf Efendi	Müfte° ilün müfte° ilün fā° ilün

15a	33	Vāşif	Ġazel-i Vāşif Efendi	Mef [°] ülü mefā [°] ilü mefā [°] ilü fa [°] ilün
15a	34	Vāşif	Ġazel-i Vāşif Efendi	Fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilün
15b	35	Şākir	Terkīb-i Bend Şākir Efendi	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
16b	36	Rāsih	Tesdīs-i Rāsih Maṭla [°] -ı Baḳī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
16b	37	°Ulvī Çelebi	Müseddes-i °Ulvī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
17a	38	Huzūrī	Tesdīs-i Huzūrī	Mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün
17a	39	Niyāzī	Ġazel-i Niyāzī	Mef [°] ülü fā [°] ilātü mefā [°] ilü fā [°] ilün
17b	40	Cinānī	Tesdīs-i Cinānī	Mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün
17b	41	Fennī	Ġazel-i Fennī Efendi	Müfte [°] ilün fā [°] ilün müfte [°] ilün fā [°] ilün
18a	42	Su [°] ālī	Müseddes-i Su [°] ālī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
18a	43	°Ulvī Çelebi	Müseddes-i °Ulvī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
18b	44	°Ākılī	Tesdīs-i °Ākılī	Fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilün
18b	45	Uşulī	Muḥammes-i Uşulī	Fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilün
19a	46	Şaydī	Ġazel-i Şem [°] ī Taḥmīs-i Şaydī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
19b	47	Ra [°] dī	Ġazel-i Ra [°] dī	Fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilün
20a	48	Şānī	Müseddes-i Şānī	Mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün
20a	49	Nazifī	Muḥammes-i Nazifī	Fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilün
20b	50	Āzerī	Tesdīs-i Āzerī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
20b	51	°Azmī	Müseddes-i °Azmī Efendi	Fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilün
21a	52	Fevrī	Müsemmen-i Fevrī	Mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün
21b	53	Beyānī	Ġazel-i Şāfī Taḥmīs-i Beyānī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
21b	54	Beyānī	Ġazel-i °Āli Taḥmīs-i Beyānī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
22a	55	Fevrī	Müseddes-i Fevrī	Mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün
22b	56	°Adnī	Müseddes-i °Adnī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
22b	57	Rümī	Terkīb-i Bend-i Rümī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
23a	58	Rūhī	Terkīb-i Bend-i Rūhī	Mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün
23b	59	°Ulvī Çelebi	Müseddes-i °Ulvī Çelebi	Fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilātün fā [°] ilün
24a	60	Çākerī	Tercī [°] -i Bend-i Çākerī	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
24b	61	°Ömer	Ġazel-i °Ömer	Fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilātün fe [°] ilün
24b	62	Remzī	Tesdīs-i Remzī	Mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün mefā [°] ilün

25a	63	Şıdkî	Nazîre-i Şıdkî	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün
25a	64	Vaşlî	Nazîre-i Vaşlî	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün
25b	65	Şabūhî	Şabūhî	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün
25b	66	Neş° et	Murabba° -ı Neş° et	Mefâ° ilün mefâ° ilün fa° ülün
26a	67	Ĥaşmet	Ėazel-i Ĥaşmet	Fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilün
26a	68	Naĥifî	Ėazel-i Nâbî Tahmîs-i Naĥifî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
26a	69	Râtib-i Şeydâ	Ėazel-i Râtib-i Şeydâ	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
26b	70	Esîrî	Esîrî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
27a	71	Fâzıl	Tesdîs-i Fâzıl	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
27a	72	Neş° et	Muĥammes-i Neş° et	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
27b	73	Rūhî	Terkîb-i Bend-i Rūhî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
28a	74	Āzerî	Müseddes-i Āzerî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
28b	75	Ėâlib	Muĥammes-i Ėâlib Efendi	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
28b	76	Fâzıl	Tesdîs-i Fâzıl Ėazel-i Nedîm	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün
29a	77	° Adnî	Muĥammes-i ° Adnî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
29b	78	Neş° et	Terkîb-i Bend-i Neş° et Efendi	Fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilün
30a	79	Cinânî	Muĥammes-i Cinânî	Fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilün
30a	80	Medhî Şeydâ	Müseddes-i Medhî Şeydâ	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün
30b	81	Beyânî	Ėazel-i Beyânî Fuzûlî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
31a	82	Refî° -i Kâlâyî	Terkîb-i Bend-i Refî° -i Kâlâyî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
31b	83	° Azîz	Tercî° -i Bend-i ° Azîz	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
33b	84	Sultân Selîm Ĥân/İlhâmî	Ėazel-i Sultân Selîm Ĥân	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün
33b	85	Şâkir	Muĥammes-i Şâkir Efendi	Fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilün
34a	86	Şâkir	Müseddes Terkîb-i Bend Şâkir	Mef° ülü mefâ° ilü mefâ° ilü fa° ülün
36a	87	Şâkir	Müseddes-i Şâkir Efendi	Müfte° ilün müfte° ilün fâ° ilün
36b	88	Şâkir	Tahmîs-i Murabba° -ı Şâkir	Fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilün
37a	89	° Alî	Terkîb-i Bend-i ° Alî	Fe° ilätün fe° ilätün fe° ilätün fe° ilün
38a	90	° Ārif Efendi	° Ārif Efendi	Fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilätün fâ° ilün
38a	91	Şâkir	Tesdîs-i Şâkir Efendi	Mefâ° ilün fe° ilätün mefâ° ilün fe° ilün
38b	92	Şâkir	Tesdîs-i Şâkir Ėâlib Efendi	Mefâ° ilün mefâ° ilün mefâ° ilün

				mefâc ilün

1.3. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada Râsîh Efendi, Şâkir Efendi, Sabrî, Şehidî, Mustafâ, Yehûdâ/Yahûdî, Hassân, Veysî Efendi, Hâşimî, Molla Câmî Abdurrahman Cürcânî, Vâsîf Efendi, Ulvî Çelebi, Huzûrî, Niyâzî, Cinânî, Fennî Efendi, Suâlî, Âkılî, Usûlî, Saydî, Ra'dî, Sâni, Nazîfî, Âzerî, Azmî, Fevrî, Beyânî, Adnî, Rûmî, Rûhî, Çâkerî, Ömer, Remzî, Sıdkî, Vaslî, Sabûhî, Neş'et Efendi, Haşmet, Nahîfî, Râtib-i Şeydâ, Esirî, Fâzıl, Gâlib Efendi, Medhî Şeydâ, Refî'-i Kâlâyî, Azîz, Sultân Selîm Hân, Alî, Ârif Efendi olmak üzere toplam 49 şair yer almaktadır. Mecmuada şiiri yer alan şairlerle ilgili bilgiler kısaca şöyledir:

1.3.1. Şairlere Yönelik Bilgiler

Mecmuada şiiri yer alan 49 şairin şiirlerini divanlardaki şiirlerle ve diğer kaynaklardaki şiirlerle karşılaştırıp şiirlerin aynı mahlasa sahip hangi şaire ait olduğunu tespit edebildiğimiz ölçüde şairlerinin biyografilerini sunduk. Şiirlerin hangi şaire ait olduğunu tespit edemediğimiz durumlarda söz konusu şairin biyografisine yer vermedik.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi şiirlerin aynı mahlasa sahip hangi şaire ait olduğunu tespit edemediğimiz için biyografisine yer veremediğimiz şairler, Adnî, Âkılî, Alî, Ârif Efendi, Âzerî, Azîz, Azmî, Beyânî, Esirî, Fâzıl, Huzûrî, Medhî Şeydâ, Râtib-i Şeydâ, Ra'dî, Remzî, Rûmî, Sabrî, Sâni, Saydî, Sıdkî, Su'âlî ve Vaslî'dir.

Şiirlerine divanlardan ya da diğer kaynaklardan ulaşarak kimliklerini tespit edebildiğimiz diğer şairlerle ilgili bilgiler ise şöyledir:

Cinânî: (d.? - ö.1595)

Cinânî, Bursa'nın Muradiye semtinde doğdu. Asıl adı Mustafa olan Cinânî'nin Mehmed adında birinin oğlu olduğu künyesinden anlaşılmaktadır. Cinânî şakacı ve nüktedandır. Cinânî'nin, şişmanlığı ve görme zaafının yanında bir ayağında da özür vardır. Çeşitli görevlerden sonra bin üç muharreminde Bursa'da İvaz Paşa medresesine pîrâyebahş" olur. Bu görevinde bir yıl kalan Cinânî, 1595 yılında vefat etmiştir. Divân, Riyâzü'l-Cinân, Cilâü'l-Kulûb, Bedâyiü'l-Âsâr isimli eserleri vardır (Ünlü, 2013).

Çâkerî (Yûsuf-ı Çâkerî): (d.? - ö.1495'ten sonra)

Asıl adı Sinan olan şair, II. Bâyezîd (sal. 1481-1512) dönemi şairlerindedir. Tezkirelerde devşirme olduğu için Çâkerî mahlasını tercih ettiği yazılıdır. Latîfi'nin, Firdevsî'nin Şehnâme'si ile Hamse okuduğunu belirtmesi ve henüz ele geçmeyen Farsça şiirlerinin olması iyi bir eğitim aldığını göstermektedir. Sehî Tezkiresi'nde İstanbul subaşısı ve sonra sancak beyi olduğu yazılıdır. Ölüm tarihi Yûsuf u Züleyhâ adlı mesnevîsini tamamladığı 1495 tarihinden sonra olmalıdır. Şairin Dîvân'ı Hamse'si ve Farsça şiirleri bulunmaktadır (Aynur, 2013).

Fennî Efendi: (d.? - ö.1745-46)

Asıl adı Mustafa (Hacı Mustafa) olan Fennî İstanbulludur. 17. yüzyılın sonlarında dünyaya geldiği düşünülmektedir. Büyük insanların meclislerinde yetişmiş olması iyi bir eğitim aldığını düşündürmektedir. Divan kâtipliği yapan şair evlidir ve birden fazla çocuğu vardır. Mustafa Fennî, ölümüne yakın bir dönemde hacca gitmiş, hacdan döndükten kısa bir süre sonra ise İstanbul'da 1745-46 yılında vefat etmiştir. Fennî'nin tek eseri 1148/1735-36'da tertip edilen Dîvân'ıdır (Demirkazık, 2014).

Fevrî: (d.? - ö.1571)

Arnavutluk Draç'ta doğdu. Hırvat asıllı Hıristiyan bir aileye mensuptur. Devşirme usulüyle İstanbul'a getirildi. İslâm dinine girdikten sonra Ahmed adını aldı. Lutfî Paşa'ya sunduğu "sûsen" redifli kaside ile hürriyetine kavuştu. Fevrî dönemin tanınmış âlimlerinden ilim tahsil etti. Şeyhülislâm Ebüssuûd Efendi'ye sunduğu Arapça bir kaside ile şöhret kazandı. Kanûnî'nin Nahcıvan seferine katılan Fevrî'nin bu sırada sunduğu kasidelerle şöhreti arttı. 1571'de Şam'da vefat etmiştir. Fevrî'nin Divan, Risâle fi ilmi'l-hutût, Kühl-i Dîde-i A'yân, Ahlâk-ı Süleymânî (Münşeât-ı Süleymânî) isimli eserlerinin yanında Tefsîru sûreti'l-Mülk, Risâle-i Kalemîyye ve Risâle-i Seyfiyye gibi bazı Arapça eserleri, hâşiyeleri ve Miftâhu'l-meânî adlı bir Farsça-Türkçe lügatı ile Ahlâk-ı Mehmed Paşa adlı mensur bir eseri daha vardır (Kalpaklı, 1995: 505-506).

Gâlib Efendi (Şeyh Gâlib): (d.1757 - ö.1799)

Asıl adı Mehmed'dir. Hocası Neş'et tarafından verilen Es'ad mahlasını 1784 yılına kadar kullanmış daha sonra Gâlib mahlasını almıştır. İstanbul'da doğan Gâlib'in babası Divân-ı Hümâyûn katibi Mustafa Reşîd, annesi Âmine Hâtun'dur. Şeyh Gâlib ilk tahsilini babasından almış, ilerleyen yaşlarda Hoca Neş'et'in edebiyat sohbetlerine katılmıştır. Haziran 1790'da Galata Mevlevihanesi şeyhliğine getirilen Şeyh Gâlib 1799 yılında vefat etmiştir. Şeyh Gâlib'in Dîvân, Hüsn ü Aşk, E's-Sohbetü's-Safiyye, Şerh-i Cezîre-i Mesnevî isimli eserleri vardır (Usluer, 2013).

Hassân: (d.? - ö.?)

Mecmuada yer alan, kendisine ait "Li-nâmıkihî Hâssân Destûr Pîr-i Na't-ı Şerîf" başlıklı şiirde geçen "li-nâmıkihî" ifadesinden mecmuanın mürettibi olduğunu

anladığımız şair hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır. Mecmua 19. yüzyılda düzenlendiğinden Hassân'ın da 19. yüzyılda yaşadığı anlaşılmaktadır. Hakkında bilgiye ulaşamadığımız şairin mecmuada yer alan söz konusu 5 numaralı şiirinin şekil ve tür özelliklerinden dolayı eğitilmiş bir şair olduğunu düşünüyoruz.

Hâşimî: (d.? - ö.?)

Hakkında Arif Hikmet Tezkiresi'nden (66a) edindiğimiz bilgiye göre âlim bir şahsiyet olan Hâşimî'nin Kalender-zâde'den ders aldığı ve Hasmî'den ahz-ı şiir ettiğinden başka kendisiyle ilgili, kaynaklarda ayrıntılı bilgi yer almamaktadır (Çınarcı, 2007: 111).

Haşmet: (d.? - ö.1768)

Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğmuştur. Yenişehirli Kazasker Abbas Ebulhayr Efendi'nin oğludur. İlk eğitimini müderris ve molla olan Şeyhülislam Karahalilzâde Mehmed Sa'îd Efendi'ye sunduğu şiirleriyle kendisini kabul ettirdi. İstinye'de, Bursa, İzmir ve Rodos gibi şehirlerde ikamete memur edilen şair, 1768 yılında Rodos'ta vefat etti. Haşmet'in Dîvân, Senedü's-Şu'arâ, Vilâdet-nâme Haşmet (Vilâdet-nâme-i Hümayûn), İntisâbül-Mülûk (Hâb-nâme/Vâkı'a-nâme) adlı eserleri vardır (Aksoyak, 2013).

Molla Câmî Abdurrahman Cürcânî: (d. 1414 - ö. 1492)

Nürüddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed el-Câmî Nakşibendî tarikatına mensup İranlı âlim ve şairdir.

Horasan'ın Câm şehrinin Harcird kasabasında doğdu. Molla Câmî unvanıyla tanınır. Fars şiirinin en büyük üstatlarının sonuncusu sayılan Câmî'nin "Hint üslûbu"nun

ilk öncülerinden olduğu ileri sürülmektedir. Önemli eserlerinin Türkçe'ye çevrilmiş olması onun Türk edebiyatı üzerindeki tesirini göstermektedir. 1492'de vefat etmiştir. 3 adet Divan, Heft Evreng, Hādîş-i Erba'în, Risâle-i Terceme-i Kelimât-ı Kudsiyye, Nefehâtü'l-üns, Şerhu Fuşûşü'l-hikem, Eşi'atü'l-Lema'ât, Levâ'ih, Risâle-i Tehlîliyye eserlerinden bazılarıdır (Okumuş, 1993: 94-97).

Nahîfi: (d. 1665-66 - ö. 1738)

Asıl adı Süleyman'dır. İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Dedesi Abdurrahman b. Sâlih, babası ise Abdurrahman b. Muhyî'dir. Talik hatta ustalığı pek çok kaynakta zikredilir. Mevleviliğe intisap etti. 1683'de memuriyetle Mısır'a gitti. Daha sonra Ebukavuk Mehmed Paşa'nın kâtibi olarak İran'a gitti. İhtiyarlığında III. Ahmed ve bilhassa Damad İbrahim Paşa'nın büyük yardım ve yakınlıklarını gördü. Yarım kalan Mesnevî Tercümesi bu iki devlet adamının yardım ve ısrarlarıyla tamamlandı. 1738'de İstanbul'da vefat etti. Dîvân, Tercüme-i Mesnevî-i Şerîf, Mevlidü'n-Nebî, Hicretü'n-Nebi, Hilyetü'l-Envâr, Risâle-i Hızriyye, Nasîhatü'l-vüzerâ isimli eserleri mevcuttur (Karavelioğlu, 2014).

Nazîf (Sahaflar Şeyhi-zâde Nazîf Ahmed): (d. ? - ö. 1858)

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmed Nazîf Efendi'dir. Sahaflar Şeyhi-zâde Es'ad Efendi'nin kardeşi, başmüevvid Mustafa Efendi'nin oğludur. Medrese öğrenimi gördü. 1830'da müderris oldu. 1835'te Kudüs, 1851'de Şam, 1852'de Mekke kadılığına getirildi. 1858 yılında vefat etti. Divan, Riyâzu'n-Nukabâ, Sefinetü'l-Vüzerâ, Tercüme-i Nuhbetü'l-Fikr eserlerinden bazılarıdır (Erdoğan, 2014).

Neş'et Efendi (Hoca Süleyman Neş'et Efendi): (d. 1735 - ö. 1807)

Asıl adı Süleyman'dır. Edirne'de doğdu. Babası Dîvân-ı Hümâyûn'da hâcelik ve padişah musahipliği yapan Ahmed Refî'â Efendi'dir. Devrin önde gelen âlimlerinden ders aldı. Cûdî'nin yazdığı mahlasname ile Neş'et mahlasını aldı. Hoca Neş'et, üstatlığı şairliğini geçen, bu amaçla hayatını genç şairlerin yetişmelerine adayan önemli bir şahsiyettir. Mart 1807'de vefat etmiştir. Dîvân, Terceme-i Şerh-i Dü-Beyt, Şerh-i Yek-Beyt-i Süleyman Neş'et, Tûfân-ı Ma'rifet, Risâle-i Hüseyiniyye, Risâle-i Tercemetü'l-Aşk isimli eserleri vardır (Genç, 2013).

Niyâzî: (d. 1618 - ö. 1694)

Malatya'nın Aspozi kasabasında doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Babası Soğancızâde Ali Çelebi'dir. "Niyâzî" mahlasını ve bir süre Mısır'da kaldığından "Mısırî" mahlasını kullanmış, Niyâzî-i Mısırî, Mısırî Niyâzî ve Şeyh Mısırî diye tanınmış, mutasavvıf bir şairdir. Niyâzî sûfilere muhalif iken zamanla bu görüşü değiştirmiş ve bir Halvetî şeyhine intisap etmiştir. Niyâzî-i Mısırî, Limni'de sürgüneyken vefat etmiştir. (1694). Niyâzî, Halvetiyye tarikatının Mısriyye şubesinin pîri kabul edilir (Aşkar, 2007: 166-167). Niyâzî-i Mısırî vahdet-i vücûd anlayışını benimseyen sûfilere dendir (Demirli, 2007:169). Niyâzî'nin Mevâ'idü'l-İrfân, Devre-i 'Arşîyye, Tesbî'-i Kaşîde-i Bürde isimli Arapça eserleri ve Divan, Tuhfetü'l-uşşâk, Mecmua, Risâle-i Devriyye, Şerh-i Esmâü'l-hüsnâ, Şerh-i Nutk-ı Yûnus Emre isimli Türkçe eserleri vardır (Aşkar, 2007:167-168) .

Ömer (Âşık Ömer): (d. 1621? - ö. 1707)

Hayatı hakkında kaynaklarda kesin bilgi bulunmayan Âşık Ömer hakkında pek çok araştırmacı onun doğum tarihinin sarîh olarak bilinmediğini kaydederek 17. yy.ı işaret etmişlerdir. Âşık Ömer Kırım'ın Gözleve kasabasında Kürkçülük yapan bir ailede doğmuş,

daha sonra Aydın'ı vatan tutmuştur. Bir görüşe göre ise Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Gezlevi (Korualan) köyünde doğmuştur. Âşık Ömer'in ölüm yeri konusunda da çelişkili bilgiler söz konusudur. Âşık Ömer'in İstanbul'da Yemiş İskelesi'nde bir türbede metfun olduğu bilgisi yer alırken Kırım rivayetleri ise 60 yaşından sonra Gözleve'ye dönen Âşık Ömer'in 1707 yılında 86 yaşındayken Gözleve'de öldüğünü bildirmektedir. Hafız Hüseyin Ayvansarayî, Âşık Ömer'in şiirlerini toplayarak bir divan haline getirmiştir (Duymaz, 2014).

Râsih Efendi (Enderunlu İbrâhîm Râsih): (d. ? - ö. 1838)

Asıl adı İbrâhîm Râsih'tir. İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası Enderun'da mehterbaşı ve ser-zurnazen olan Osman Ağa'dır. Râsih'in 18. yüzyılın son çeyreğinde dünyaya geldiği düşünülmektedir. Genç yaşta Enderun'a Seferli Koğuşu'na alınmıştır. Kendisine Hüdâvendigâr zeameti verilmiş ve Haremeyn muhasebeciliğine yükseltilmiştir. 1838'de İstanbul'da vefat etmiştir. Şair, mûsikî ilminde iyi bir eğitim almıştır. Dîvân'ında yer alan Ebyât-ı Der-Ta'dâd-ı Makâmât başlıklı kâr-ı nâtık, Râsih'in musiki konusundaki ustalığına işarettir. Râsih, 19. yüzyıl divan şiirinde yazdığı sanatlı manzumeler³ ve tarihlerle farklılığını ortaya koymuş, musiki-şinâs bir şairdir (Yekbaş, 2014). “Şu an için şairin bilinen tek eseri Divan'ıdır.” (Taştan, 2018: 236)

Refî'-i Kâlâyî: (d. 1760 - ö. 1823)

Asıl adı Mehmed Emîn Refî'dir. Refî' ve babasının kumaşçı olmasından dolayı Kâlâyî mahlaslarını kullandı. Şairin Gayûr mahlası ile şiir yazdığı söyleniyorsa da

³ Râsih'in Dîvân'ında yer alan gemicilik ve okçuluk terimleriyle ilgili sanatlı manzumeleri Abdullah Bulut tarafından yayımlanmıştır (Bulut, 2001: 95-104; Bulut, 2003: 73-83).

bu mahlasla yazdığı şiirler elimizde yoktur. Refî‘, İstanbul Topkapı’da dünyaya geldi. Bir müddet Fatih Medresesi’ne devam etti, daha sonra Vidin valisi Ali Paşa’nın hizmetindeyken kadılık görevinde bulundu. Şâir, Ermenice Lûgat’inde babasının Ermeni olmadığını açıklamaktadır. Refî‘-i Kâlâyî İstanbul’da 63 yaşında iken (1823) vefat etti. Refî‘-i Kâlâyî’nin Dîvân ve Ermenice-Türkçe Lûgat’i vardır. (Aksoyak, 2014).

Rûhî (Bağdatlı Rûhî): (d. 1534-35 - ö. 1605-06)

Asıl adı Osman’dır. Bağdat’ta dünyaya geldi. Mahlası Rûhî’dir. Bağdat’ta doğup büyüdüğü için Rûhî-i Bağdâdî diye tanındı. Babası, Bağdat’ın fethi sırasında Ayas Paşa ile Bağdat’a gelerek oraya yerleşen Türklerdendir. Mevlevî olan şair, Necef, Kerbela, Şam, Erzurum, Hicaz, İstanbul ve Konya’da bulunmuştur. Kanunî döneminde dünyaya gelen Rûhî, Sultan I. Ahmed zamanında 1605-06’da Şam’da ölmüştür. Hiciv türünün şaheserlerinden biri kabul edilen terki-i bendiyle edebiyat tarihinde mümtaz bir yer edinen Rûhî’nin bilinen tek eseri Türkçe divanıdır (Öztoprak, 2014).

Sabûhî: (d. 1584 - ö. 1647)

Asıl adı Ahmed’dir. Adı “Şeyh Sabûhî Ahmed Dede” olarak yayılmıştır. Sabûhî’nin Tokat’ta doğduğu, çocukken ailesiyle İstanbul’a gelmiş olabileceği söylenir. 1584 civarında doğduğu kabul edilir. Babası Eba Eyyüb Ensârî Câmî-i Şerîfî hatiblerinden Tokadî Mehmed Efendi’dir. İlk tahsilini babasından, yakın çevresi ve dedesinden alır. Bektâşî Kasım Baba’dan sonra Konya Mevlânâ Tekkesi Şeyhi Bostan Çelebi’ye intisab eder. Tarikat-i Mevleviyyede Dede’lik makamına yükselir. Şeriat ve fıkıh konularında geniş bilgi sahibi olan Sabûhî, iyi derecede Arapça ve Farsça bilgisine sahiptir. Sabûhî

1644 ya da 1647’de İstanbul’da vefat etmiştir. Şairin Türkçe Dîvân, Sakînâme, İhtiyârât isimli eserleri vardır (Sarı, 2014).

Sultân Selîm Hân (İlhâmî): (d. 1761 - ö. 1808)

Babası III. Mustafa, annesi Mihrişah Sultan’dır. Şehzadelere mahsus bir itina ile yetiştirildi. Şehzade Selim müzik ve edebiyatla ilgilendi. 1789 yılında tahta çıktı. 18 yıllık saltanatından sonra 1807’de tahttan çekilmek zorunda kaldı. Daha sonra Padişah IV. Mustafa'nın emriyle boğduruldu. Şiirde “İlhâmî” mahlasını kullanmış olan şairin hacimli bir divanı bulunmaktadır. III. Selim’in mevlvî olduğu bilinmektedir. Sanat değeri yüksek besteleri olan III. Selim, Sûz-ı dilârâ makamının mucididir. Bestekarlığı ve şairliği yanında hattattı. (Durmuş, 2015).

Şâkir Efendi (Çukadâr Ahmed Aga-zâde): (d. 1762 - ö. 1836)

Asıl adı Mehmed Şâkir’dır. Sadrazam çukadârlarından Ahmed Ağa’nın oğlu olarak İstanbul’da dünyaya gelmiştir. Çukadâr Ahmed Ağa-zâde olarak tanındı. Annesini altı yaşında kaybeden Mehmed Şâkir, dokuz yaşındayken Sarây-ı Hümâyûn’a alındı, eğitimini Enderûn-ı Hümâyûn’da tamamlayan şair, Nakşibendî tarikatına mensuptur. Mehmed Şâkir Efendi, âlim ve fazıl bir şahsiyet olarak tanınmıştır. Mehmed Şâkir, sarayda Livâ-yı Şerîf şeyhliği görevindeyken 1836’da 74 yaşında vefat etti. Şairin Dîvân, Tercemânu’l-Ma’nevî fi-Tercemeti’l-Mesnevî, Hediyyetü’l-İrfân der-Şerh-i Bahâristân isimli eserleri vardır (Tuğluk, 2014).

Şehîdî (Derviş Seyyid Hüseyin Şehîdî Efendi): (d. ? - ö. 1671-72)

Asıl adı Hüseyindir. Edirne'de doğmuştur. Hz. Ali soyundan geldiği için Şehîdî mahlasını almıştır. Arapça öğrenmek ve edebiyat bilgisini tamamlamak üzere Neşatî Dede'ye intisap etmiş ve onun hizmetinde bulunmuş, 1671-72 yılında vefat etmiştir. Esrar Dede'nin Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye'sinde şairin Farsça üç beyti ile bir muhammesi bulunmaktadır. (Genç 2018: 164-165)

Ulvî Çelebi (Terzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi): (d. ? - ö. 1585)

Asıl adı Mehmed'dir, Terzi-zâde lakabıyla tanınır. İstanbulludur ve danışmend zümresindedir. Muallim-zâde Manisa müftüsü olduğunda kendisinin danışmendliği görevini üstlenir ve ondan eğitim alır. Manisa'da bulunduğu sıralarda Şehzâde Selim'e sunduğu kasidelerle onun iltifatına mazhar olarak ihsanına nail olur. İçinde bulunduğu ilmî ve edebî çevreyi iyi değerlendirip kendini yetiştirerek gözde şairlerinden biri durumuna gelir. Hayatının son dönemlerini zelil, sefil, hasta ve yalnız halde geçirerek 1585'te İstanbul'da ölür. Şairin Dîvân ve Manisa Şehrengizi adlı eserleri vardır (Şahin, 2014).

Usûlî: (d. ? - ö. 1538)

Dîvân edebiyatına çok sayıda şair yetiştiren Vardar Yenicesi'nde doğdu. Eğitimi hakkında kaynaklar ayrıntılı bilgi vermemesine rağmen bunun bir medrese öğretimi yerine tekke kültüründen beslenme olduğu tahmin edilebilir. Bir süre sonra da 16. yüzyılın tasavvuf önderlerinden olan İbrahim Gülşenî'nin cazibesine kapılarak Mısır'a onun yanına gitti. Burada da tasavvufî eğitimine devam etti. Dönüşünde gülşeniliği geniş kitlelere yayma gayreti içinde oldu. Bu tavrı, sözü geçen tarikat devrinde mülhidlik ve zındıklıkla irtibatlandırıldığı için hoş görülmedi. Usûlî geri kalan ömrünü Yenice'de

musahiplik yaparak geçirdi ve 1538'de Vardar Yenicesi'nde öldü. Dîvân, Kırk Hadis Derleme ve Tercümesi, Miraciyye, Şehr-engiz eserlerindedir (İsen, 2013).

Vâsîf Efendi (Enderunlu Vâsîf): (d. ? - ö. 1824-25)

Asıl adı Osman Vâsîf olup Enderun Saray Mektebi'nde yetiştiği için Enderunlu Vâsîf veya Enderûnî lakabıyla anılan Vâsîf İstanbul'da doğmuştur. Elbasanlı Arnavut Halil Paşa'nın kardeşinin torunudur. 1771'de dünyaya geldiği düşünülmektedir. Halil Paşa'nın yardımıyla Galata Sarayı'na yerleştirildi, orada ilim tahsil etti. III. Selim'e yedi kaside sunmuş ve takdir görmüştür. Sarayda otuz yıldan fazla hizmet görmüş, 1824-25'te İstanbul'da vefat etmiştir. Şairin tek eseri yazma ve basma nüshaları bulunan Dîvân-ı Gülşen-i Efkâr-ı Vâsîf-ı Enderûnî (Vâsîf Osman Bey Dîvânı) başlıklı mürettep divanıdır (Karahan, 1995: 189-190).

Veysî Efendi: (d. 1561 - ö. 1628)

Alaşehir'de, doğan Veysî'nin asıl adı Üveys olup kaynaklarda Üveys Çelebi ve Üveys b. Mehmed diye geçer. Mehmed adında Alaşehirli bir kadının oğludur. Uzun zaman Üsküp'te çalıştığı ve orada öldüğü için kimi kaynaklarda Veysî-i Üskübî olarak anılır.

Farsça kaleme alınan bir hicviye sayesinde meşhur olmuştur. Çeşitli kadılık görevlerinden sonra 1625'te Üsküp'e yedinci defa atandı. 1626'da görevinden ayrıldı. Üsküp'te Ağustos 1628'de vefat etti. Veysî'nin Dîvân, Münşe'ât, Hâb-nâme, Fütûh-ı Mısır, Düstûru'l-amel fi-mübâhâti'l-ibâdât, Meraca'l-bahreyn fi-ecvibe 'alâ-i'tirâzâti'l-Cevherî, Dürretü't-tâc fi-sîreti sâhibi'l-mi'râc, Hediyyetü'l-muhlisîn ve tezkiretül-muhbitîn, Hicviyye isimli eserleri vardır (Çaldak, 2014).

Yehûdâ/Yahûdî: (d. ? - ö. 1667-68)

Mehmed Hâkî Efendi diye anılan şair 17. yüzyılda İstanbul'da yaşamış bir hahamdır. Yahûdî mahlası ile şiirler yazan şairin zamanla şöhreti artmış, edebî meclislere davet edilmiştir. Yine bir davette Şeyhülislam'ın kendisine olan iltifatı karşısında Yahûdî, Hz. Muhammed (sav) için kaleme aldığı na'tı okumuş (Çalışma konumuz olan mecmuada da yer alan 4 numaralı "Erzurûmî Hâkî'nin Yahûdiliği Halinde Söylediği Na't-ı Şerif" başlıklı şiir), ardından çevresinde bulunanların da şahitliğinde müslüman olmuştur. Hz. Muhammed (sav)'in ismini alarak Mehmed Hâkî Efendi diye anılmaya başlanmıştır. Hâkî Efendi, müderrislik icazeti alarak önceleri bilgin bir hahamken, sonrasında İslamî ilimler tedaris eden bir müderris olmuştur. Mehmed Hâkî Efendi, 1667-68'de vefat etmiştir (Yılmaz, 2013).

2. BÖLÜM

2. ŞR_000076 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ METNİ

2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

1. Metin latin alfabesine aktarılırken transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
2. Varak numaraları beyitlerin sol üst köşesinde gösterilmiştir.
3. Şiirlerin vezni, başlıkların hemen altında belirtilmiştir.
4. Şiirler mecmuadaki sırası ile verilmiştir.
5. Mecmuada kırmızı mürekkeple yazılmış olan başlıklar ve mahlaslar koyu puntoyla belirginleştirilmiştir.
6. Metinde özel isimler büyük harfle başlatılmış; ancak özel isimlere gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmamıştır.
7. Vâv-ı atıflar ünsüz harfle biten sözcüklerden sonra incelik-kalınlık uyumu dikkate alınarak “u-ü” biçiminde, ünlü harflerden sonra “vü” şeklinde okunmuştur.
8. “Çün” ve “ile” edatları kelimelere bitişik olarak yazılmış ise günümüz harflerine aktarırken de bu bitişiklik korunmuştur.
9. “Cün” edatı ve “hic” zarfı “ç” harfiyle gösterilmiştir.
10. “Heb” sözcüğü ve fiil sonuna gelen “-ip/-up” zarf-fiil eklerinde “b” harfi “p” şeklinde okunmuştur. Kafiye uyumunun söz konusu olduğu bir beyitte ise “heb” olarak bırakılmıştır.
11. Vâv-ı ma’dûle içeren kelimeler için “~” sembolü kullanılmıştır.
12. “Hicr”, “muhabbet”, “fırsat” ve “fırkat” kelimeleri asılları olan “hecr”, “mahabbet”, “fursat” ve “fürkat” biçimleriyle kullanılmıştır.

13. “İt-”, “vir-”, “gice” gibi kelimelerdeki kapalı e zamanla i’ye değişmiştir. Dönemin dil özelliğini yansıttığından söz konusu kelimelerdeki dar ünlüler olduğu gibi aktarılmıştır.
14. III. teklik şahıs eki “ı-i” biçiminde kullanıldığı haliyle aktarılmıştır: tozına, gözi
15. “-dükçe” zarf-fiil eki “cim” harfiyle yazılsa da günümüz harflerine aktarırken daima “ç” harfiyle okunmuştur.
16. Mecmuanın, biri “beyit” başlığı altında olmak üzere 4 yerinde mısraların yan yana dizildiği görülmektedir. Beyitlerin yeri açısından numaralandırmada uygun olmayan bir görünüm arz edeceğinden mısralardaki bitişik bölümler - yani aslında beytin ikinci mısraı durumunda olan dizeler ve bir sonraki beytin ilk mısraı olacak olan dize- olması gereken yerlere alınmış ve dipnotta belirtilmiştir.
17. Mecmuada birleşik yazılan “ne eyler”, “ne ola”, “ne aceb” kelimeleri çeviri yazıya aktarılırken, düşen vokalin yerine kesme işareti konulmuştur: n’eyler, n’ola, n’aceb
18. Mecmuada düz vokallerle gösterilmiş ekler çeviri yazıya aktarırken korunmuş, gösterilmeyen ekler için yuvarlak vokaller kullanılmıştır: nâlânımız (نالانيمز), dâmenümüzdür (دامنمزدر)
19. İsmail Ünver’in (1993: 51-89) önerilerinden yola çıkılarak, ön ekler kısa çizgi ile kelimelerden ayrı, son ekler kelimelere bitişik yazılmıştır: lâ-yemût, bî-çâre, mehveş, cûybâr
20. Mecmuadaki şiirleri divanlarla karşılaştırırken kimi şiirlerin bazı beyit ya da mısralarının mecmuaya alınmamış olduğu kimi mısraların da yerlerinin farklı

olduğu tespit edildi. Bu durumda mısralardaki yer değişiklikleri dipnotta belirtilmiştir. Divanlarda olup mecmuada olmayan bazı beyit ya da mısralar, şairlerin şekil bütünlüğünün sağlanması adına metinde olmaları gereken yerlere eklenmiş ve dipnotta belirtilmiştir.

21. Metin karşılaştırmalarında ulaşabildiğimiz şairlerin divanları ya da ilgili makale ve tezler dipnotta belirtilmiş, ulaşılamayan divanlar ve tezler ise dipnotta belirtilmemiştir.
22. Şiirler karşılaştırılırken mecmuadaki kelime ile divandaki kelime farklı ise anlam ve vezin yönünden doğru olan kelime esas alınmıştır. Dipnotta aralarına iki nokta (:) koymak suretiyle önce doğru kelime kaydedilmiş, uygun olmayan kelime ise sonra kaydedilmiştir. Vezin ve anlam yönünden uygun olmadığı için metne dahil edilmeyen kelimeler çalışma konumuz olan mecmuada yer alıyorsa “M.”, divan ya da diğer kaynaklarda yer alıyorsa “D.” harfiyle belirtilmiştir.
23. Mecmuadaki şiirler, şekil özelliklerine göre incelenmiş, inceleme sonucunda yanlış isimlendirildiği tespit edilen şiirlerin başlıkları şekil özellikleri dikkate alınarak yeniden isimlendirilmiştir. Bu durum dipnotta belirtilmiştir.
24. Mecmuada yer alan muhammes, müseddes vb. musammat şekillerin bir çoğunda mütekerrir beyitler yazılmamıştır. Bu durum şiirlerin ilk bakışta eksik bırakılmış olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Başlıkta dile getirilen musammat adı ile şiir biçiminin sergilediği uyumsuzluğu gidermek için ilgili mütekerrir beyitler olmaları gereken yerlere eklenmiştir.
25. Okunamayan ve anlamlandırılmayan kelimeler yay ayrıç içinde üç nokta “(...)” ile belirtilmiş, kelimenin orijinal hali dipnotta verilmiştir.

26. Divanda olup da mecmuada unutulmuş kimi kelimeler ve ekler eklenerek köşeli parantez “[]” ile gösterilmiştir. Harf hatalarında (çoğunlukla noktalı harflerin nokta eksikliği/fazlalığı/yokluğu, r ve d harflerinin yazım tarzından kaynaklanan r’lerin d gibi eğik ve satır hizasında, d’lerin ise r gibi oldukça geniş ve satır hizasının altına uzanan biçimde yazılması, yine iki yerde rastlanan d yerine v harfinin kullanılması) yapılan düzeltmeler ise sayıca çok fazla olduğundan ayrıca belirtilmemiştir. Kelime hatalarında yapılan düzeltmelerde hatalı kelimeler divandaki haliyle karşılaştırılıp anlamca uygun olan kelime metne alınmış ve bu durum dipnotta belirtilmiştir.
27. Metinde geçen ayet ve hadisler italik yazı tipi ile belirtilmiş, dipnotta ise ayet ve hadisin meali verilerek ayet numaraları ve hadis kaynakları kaydedilmiştir.
28. Mecmuanın iki ayrı yerinde “Mustafâ” başlığı konulmuş ancak ilgili şiirler yazılmamıştır. 2. ve 3. şiirden sonra yer alan bu başlıklar mecmuada belirtilmemiştir.
29. Metnin kurulumunda M. Fatih Köksal (2008: 169-190) ve İsmail Ünver (2008: 47-58)’in ilgili makalelerinden yola çıkılmış, konu hakkındaki önerileri dikkate alınmıştır.

Sözlük çalışmalarında Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat (Devellioğlu, 2000) ve Tarama Sözlüğü (Dilçin, 1983) kullanılmış, ayrıca <https://www.osmanlicasozlukler.com/maddeler.html> adresinden yararlanılmıştır.

2.2. Transkripsiyon Harfleri

Tablo 3. Transkripsiyon Harfleri Tablosu

TRANSKRİPSİYON HARFLERİ		
SİMGE	GÖSTERİM	ADI
آ ; ا	ā, a, e	Elif
ب	b	Be
پ	p	Pe
ت	t	Te
ث	s	Se
ج	c	Cim
چ	ç	Çim
ح	h	Hâ
خ	h	Hı
د	d	Dâl
ذ	z	Zel
ر	r	Re
ز	z	Ze
ژ	j	Je
س	s	Sin
ش	ş	Şın
ص	ş	Sâd
ض	z , d	Dad
ط	t	Tı
ظ	z	Zı
ع	c	Ayn

غ	ğ	Gayn
ف	f	Fe
ق	q	Kaf
ك	k, ñ, g	Kef
ل	l	Lâm
م	m	Mim
ن	n	Nun
و	v, ū, u	Vav
ه	he, a, e	He
ی	y, ī, i, ı	Ye
ء	°	Hemze
خوا	ḫā	Vâv-ı Ma'düle

2.3. Mecmua Metni

1b

1

fā °ilātün fā °ilātün fā °ilātün fā °ilün

1 Dergeh-i lütfuñda bir mücrim gedāyam yā Resül

Dīde-i rüz- ı raḥm u iḥsān u ° atāyam yā Resül

2 Sensin ° aşı vü günehkārıñ şefi° i şefkat it

Ben siyeh-rūyam zelilem bī-nevāyam yā Resül

3 Rüz-ı maḥşerde ayağ altında kılsun mı kuluñ

Rāh-ı ° aşkuñda senüñ ben ḥāk-i pāyam yā Resül

4 Dest-gīr ol koyma girdāb-ı taḥassürde beni

Ġavṭa-ḥ^vār-ı lücce-i fişk u ḥatāyam yā Resül

5 Nāzın bağı ile rīşe rīşe kıldı gönlümü

° Āciz-i ser-pençe-i nefis ü hevāyam yā Resül

6 Şem° -i isti° dādımı söndürme dest-i ridāyla

Mum olup bezm-i maḥabbetde yanaram yā Resül

7 Dāmen-i lütfuñla mestūr it günāh u cürmümü

Çāker-i cān-dāde-i āl-i ° abāyam yā Resül

8 Teşne-leb geldüm der-i ihsānuña ridāyla
Bende-i maḥż-ı Hüseyn-i Kerbelāyam yā Resül

9 Nüş-dārü-yı şefā^c atle devā kııl **Rāsiḥa**
Derd-i ^c isyān u ḥaṭāya mübtelāyam yā Resül

2

Muṣṭafā

fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

Ey şifā-sāz dil-i mecrūḥ zaḥm-ı ma^c şıyet

Ḥaste-i künc-i nedāmeddir ḳuluñ vir ^c āfiyet

Şerbet-i lüṭfuñ dil-i bīmārdan itme dirīg

Mu^c terif geldüm der-i ihsānına kııl merḥamet

3

Na^c t-ı Şerīf-i Şabrī

fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

1 Ey cemālün ḳıble-i erbāb -ı ḥācāt ü ricā

Vey nihāl-ḳāmetün ārāyış-i arz u semā

2 Ey şeh-i taḥt-ı risālet ḥātem-i peygamberāt

Evvelüme ser-defter-i dīvān-ı ḥalīl-i enbiyā

- 3 Sensin ol maḥbūb-ı ḥāzret ṣadr-ı bedr-i kā° ināt
Nāzenin-i Rabb-i ° izzet-i ṣāfi° -i rüz-ı cezā
- 4 Şānuñı āyāt ile vaṣf itti zāt-ı Zü'l-Celāl
2a ° İzz ü iḳbāl ile olduñ ḥ°āce-i her dü-serā
- 5 Halk olındı ḥürmetüñle ser-te-ser kevn ü mekân
Buldı revnāk nūr-ı paküñle bu cümle māsivā
- 6 Ārız-ı cān-perverüñ müştāk-ı yek-ser ins ü cin
Ṭal° at-ı meh-peykerüñ meftūnıdur ṣāh u gedā
- 7 Sen o zāt-ı muḥteremsin ḥāk-pāy-i maḳdemüñ
Bulsa eyler çeşmine ṣāhān-ı ° ālem tūtiyā
- 8 Sen o ṣāh-ı pür-keremsin yüz süren dergāhuña
° Afv ider ° işyānını bī-şek Cenāb-ı Kibriyā
- 9 Serverā biñ şermile na° t-ı şerīfüñ eyledüm
Zīver-i ser-şafḥa-i dīvān-ı nazm-ı dil-fezā
- 10 Dermendüñ Şabrī ° āciz günehkār ümmetüñ
Eylar ümmīd-i şefā° at ḥāzretüñden bī-nevā

Erzurümî Hâkîniñ Yahüdiligi Hâlinde Söylediği

Na° t-ı Şerîf

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

- 1 Şāh-ı iklīm-i risāletdür mu° azzam pādişāh
Nāzenīn-i Rabb-i ° izzet bende-i hālîş İlāh
Hāk-i pāyı olmayan bulmaz Cenāb-ı Hākka rāh
Anuñ içün halk evidür nüh felek şems ile māh
Sellimū şallū ° alā bedrū'd-dücā şemsü'l-hüdā⁴
Nūr-ı Hākdur Muşafā maḥbūb-ı dergāh-ı Hūdā
- 2 Ravzasıdur gülşen-i cān-baḥş-ı firdevs-i berīn
Āsitānuñ bekleyüp eyler nidā Rūḥu'l-emīn
Hazihī cennātü ° adnün *fedḥulūhā ḥālidīn*⁵
*Raḥmeten lil ° ālemīn*⁶ oldur şefī° ü'l-müznibīn
Sellimū şallū ° alā bedrū'd-dücā şemsü'l-hüdā
Nūr-ı Hākdur Muşafā maḥbūb-ı dergāh-ı Hūdā
- 3 Mültecā-yı halk-ı ° ālem bil anuñ dergāhıdur
Şadr-ı dīvān-ı risālet enbiyānuñ şāhıdur
Kevkeb-i evc-i sa° ādet burc-ı ḥüsnüñ māhıdur.

⁴ Sellimū şallū ° alā bedrū'd-dücā şemsü'l-hüdā: Hidāyet güneşi, karanlıkları aydınlatan ay olan peygambere salāt ve selām getirin.

⁵ “Rablerine karşı gelmekten sakınanlar da grup grup cennete sevk edilirler. Cennete vardıklarında oranın kapıları açılır ve cennet bekçileri onlara şöyle der: “Size selām olsun! Tertemiz oldunuz. Haydi ebedî kalmak üzere buraya girin.” (Zümer: 39/73)

⁶ “Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ: 21/107)

Evvelîn ü âhîrîn anuñ şefâ° at-h°âhıdur

Sellimū şallū ° alā bedrū'd-dücā şemsü'l-hüdā

Nūr-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hüdā

4 Hâk-1 dergâhına anuñ itmeyince intisâb⁷

Ref° olup perde gönülden cāna olmaz fetḥ-i bāb

Ayağı toprağınıñ her zerresi bir âfitāb

Yolına cān oynadan ° aşık bulur *hüsni'l- me'âb*⁸

Sellimū şallū ° alā bedrū'd-dücā şemsü'l-hüdā

Nūr-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hüdā

5 Yād iden ism-i şerîfün şevkıyle pür-nūr olur

Mu° cizātuñ güş iden maḥzûn gönül mesrūr olur

Her kim anı sevse cürmi ° afv olur maḡfūr olur

Ey Yehūdā ° aşık-1 maḥbûb-1 Hâk (...)°⁹ olur

Sellimū şallū ° alā bedrū'd-dücā şemsü'l-hüdā

Nūr-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hüdā

2b

5

Li-nāmıkhî Hâssân Destūr Pîr-i Na° t-1 Şerîf

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

⁷ Mecmuada iktisâb olarak geçen kelime anlamca uygun olan intisâb kelimesiyle değiştirilmiştir.

⁸ “Kadımlar, oğullar, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar, dünya hayatının geçimlidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah’ın katındadır.” (Âl-i İmrân: 3/14)

⁹

1 Nūr-ı aşkuñla bulan dil yā Resūlallāh sūrūr
 Bī-zalām-ı ğam aña maḥşer ola mānend-i sūr
 Eylesem bu maḥla^c -ı nūrı vird-i şu^c ūr
 Ey cemālūñ āfītāb-ı maḥla^c -ı Allāh nūr
 V'ey kemālūñ bedr-i mışbāḥü'l-hüdā mede'd- dühūr¹⁰

2 Tārem-i mişakdan peygamberānda şinās
 Nūr-ı veçhūñden ziyā-pāşın iderler iltimās
 Gördi çün zāt-ı şerīfūñdür senūñ ey ḥayr-ı nās
 Pertev-i nūr-ı tecellī şems-i^c ālem-i iktibās
 Olsa pervāne sezādur şem^c ine Mūsā-i Ṭūr

3 Çün şudūr cism-i pākūñ oldı ḥük-m-i sābıķı
 Āb-ı ḥāk oldı füyüzāt-ı *nefaḥtü*¹¹ lāyıķı
 Pes muşaddaķ geldigiçün sen nebīyy-i sādıķı
 Olmasa tebşīr-i nām-ı cān-baḥşuñ nāṭıķı
 Leb-güşā olmazdı^c Īsā tā olınca nefḥ-i şūr

4 Mümkināta rūḥü'l-az^c am oldı ḳabz-ı şāmilūñ
 Ni^c met-i hestī çü sensin māsivādur nā⁹ ilūñ
 Mażhar-ı sırr-ı nübüvvedür vücūd-ı kāmilūñ
 Cism-i ādem āb u gilden itmeden evvel şudūr

¹⁰ (Aya mecāzen) dñnyanın sonuna kadar aydınlatacak olan hidayet meş'alesi (Resūl-i Ekrem).

¹¹ “ Ben, onun yaratılışını tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.” (Hicr:15/29)

- 5 Maḥzen-i kudretde sensin cevher-i ferd-i aşıł
 Gevher-i cism-i şerîfün kânıdur bint-i ḥalîl
 Kaşđ idüp ol cāy-ı āmine oldı kahr aşḥāb-ı fil
 Hāmilān-ı ° unşur-ı pāküñ olup levḥ-i celîl
 Āb-ı āteşden salāna ümmetle itdi ° ubūr
- 6 İtdüñ bir vechle her birini bir nāmdār
 İntisāb-ı āsitān-ı devletüñle iftiḥār
 Munṭazırdur ümmetüñden olmağa ° Īsā şümār
 Ey şifācū ḥaste dergāhında loḳmān-ı hezār
 Āsitān-ı ° izzetüñde şad Süleymān hem-çü mūr
- 7 Cevher-i yektā-yı zātuñ ḥalk idüp ol bī-bedel
 Kendüye maḥbüb-ı muṭlaḳ eyledi ol lem-yezel
 Evvel ü āḥirde sensin çünkü maḳşūd-ı emel
 Bā° iş-i icād-ı ° ālem ° aşḳ-ı zātuñdır evvel
 Şāfi° -i cümle ümemdür ḥürmetüñ yevmü'n-nüşür
- 8 Ḥürmetüñdür bā° iş-i icād-ı eflāk [u] zemîn
 Geldi *levlāk*¹²-ı *le-°amrük*¹³ ḥüccet-i faşl-ı mübîn
 Zāt-ı pāküñle nice faḥr itmesünler müslimîn
 Şānına ta° zīm-i ḥaḳ ey *rahmeten li'l-°ālemîn*¹⁴

¹² “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” (Hadîs-i Kudsî - Keşfü'l-Hafâ, 2/164, H. No: 2123)

¹³ “Hayatın hakkı için onlar, sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı.” (Hicr: 15/72)

Besdir imhāl-i cezā-yı küllü hattārin kefir¹⁵

3a

- 9 Sen o zāt-ı a^c lemü'l-kevneyn [ü] ümmī nāmsın
 Şāhib-i dīn-i muḥalled şer^c ḥaşr-encāmsın
 Kesr-i aşnām u şalībe rāfi^c -i şamşāmsın
 Hākim-i fermān Hudā-yı nāfizü'l-aḥkāmsın
 Hükmi Furkân ile mensūḥ oldu İncil ü Zebūr

- 10 Himmet-i i^c cāz-ı ḥaşm ile idince medd-i bed
 Oldı aqlām ana müldeñ i^c tāşe-i mā-meded
 Bir ser-engüştle şad-raḥne-i lücc oldu sed
 Hāme-i ehl-i ḥücüm oldu şikeste kavlı-i red
 Uşbu^c -ı pākūñde çün şakku'l-kamer itdi zuhūr

- 11 Olmayınca maḥrem-i rāz ma^c allāh her sürüş
 Pes muḥāl ol bürdeden itmek tecāvüz-i ^c akl-ı cāsūs
 Güş-ı cāna irdi bu fikr ile şavt-ı dil-ḥurüş
 Eyleme ḥadden tecāvüz kıl edeb Ḥassān ḥamüş
 Kande sensin kande na^c t-ı Muştafā heyhāt ḥor

¹⁴ “Ve biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ 21/107)

¹⁵ “Dağlar gibi dalgalar kendilerini kuşattığında, içten inanarak Allah'a yalvarırlar. Ama Allah, onları kurtarıp karaya çıkarınca, onlardan bir kısmı sözünde durur. Âyetlerimizi nankörlerden başkası inkâr etmez.” (Lokman: 31/32)

Na° t-1 Şerîf Ğazel-Hoş Adı Kāmî Efendi¹⁶ Tahmîs-i Şabrî Efendi¹⁷

mef°ülü fā°ilätü mefā°ilü fā°ilün

- 1 Bir mihr-i pür ziyā vü mehtāb-dārsın
Şāhenseh -i rüsül gül-i ra° nā° izārsın
Bî-şek habīb-i hazret-i perver[d]kārsın
Ey şāh-1 enbiyā sen o hikmet-şi° ārsın
Āhîr zamānda¹⁸ bir gül-i evvel-bahārsın
- 2 Kahr ile cāy-1 Lehebi zîr-i hāk iden
Tîg-i şerî° at ile düşmen-1 dîni helāk iden
Rû-yı cihānı nûr-1 nübüvvetle pāk iden
Hürşîdi lerze-nāk mehi sîne-çāk iden
İki cihāna bir şeh-i şāhib-vaķārsın
- 3 Zātuñ cenāb-1 seyyid-i fahr-1 cihān iken
Āşār-1 mu° cizāt-1 şerîfüñ ° ayān iken
Meb° üş-1 kā° ināt u zemîn ü zamān iken
Zılluñ cihāna māye-i emîn ü emān iken
Pinhān¹⁹-1 büy-1 gül gibi sen āşikārsın
- 4 (...)°²⁰ vaşf-1 pāki o meh-i tal° atuñ senüñ

¹⁶ (Yazıcı, 2017: 52)

¹⁷ Bu tahmîsin 7. bendinde bir mısra eksiktir.

¹⁸ zamānda: zamāna D.

¹⁹ pinhān: nā-būd D.

Gün gibi zāhir olmuşiken re^o fetūñ senūñ

Bu ° ācizān ümmete maşrūf himmetūñ senūñ

Reşk-i selef olursa n'ola ümmetūñ senūñ

Peygamberān-ı server-i ° āli-tebārsın²¹

5 Ol hāk-pāy-i ° izzete reh-yāb olanlaruñ

Feyz-i nesīm-i luţfla sīr-āb olanlaruñ

O şāf pākūñile şafā-yāb olanlaruñ

3b Na° t-ı şerīfūñle şeref-yāb olanlaruñ

Müşkil deminde dürr-i teraḥḥum-nişārsın

6 Kim gū dese pertev-ruḥ-ı hūrşīd-fāmuñı

Sem° -i kabüle bī-şekk olurdı peyāmuñı

Buldı ḥayāt nev işidenler kelāmuñı

Ḥallāk-ı ° ālem itdi şalāt u selamu[ñı]

Zāt-ı sezā-yı āyine-i Kirdgārsın²²

7 Rūz-ı cezāda Şabrī kuluñ itme red yetiş

Cürm ü günāhı oldu anuñ bī-° aded yetiş

Kāmī-i dil-figāra amān el-meded yetiş

Ol günde²³ müznibīne şefā° at-medārsın

20

21 Peygamberān-ı server-i ° āli-tebārsın: Peygam-berāna server-i sāhib-vakārsın D.

22 Zāt-ı sezā-yı āyine-i Kirdgārsın: Şāyān-ı medh ü ° ātufet-i Kirdgārsın D.

23 günde: gün ki D.

Na° t-ı Şerif-i Mutazammın Ğazel

Fezāyī Efendi Tahmīs-i Ra° nā Sabrī Efendi

mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün

- 1 Kelāmuñ dil-fezā-yı pür-ḥükümdür yā Resūlallāh
 Ḥayālūñ şevk-baḥşā-yı ümemdür yā Resūlallāh
 Dil-i mecrūḥa nuṭkuñ luṭf-ı emirdür yā Resūlallāh
 Vücūduñ °āleme maḥz-ı keremdür yā Resūlallāh
 Cemālūñ pertev-nūr-ı kademdür yā Resūlallāh
- 2 Ḥalīfeñdür Ebūbekr ü °Ömer ü °Oşman-ı zi'n-nüreyñ
 °Aliyyü'l-murtażā şāh-ı velāyet vālid-i sıbteyn
 Ḥabīb-i Ḥazret-i Ḥaqsın güzīn-i serverdārīñ
 Şalātıla selām itmek saña ey seyyidü'l-kevneyn
 Ḥulūs-ı kalb ile farz u ehemdür yā Resūlallāh
- 3 Eser bād-ı nesīm-i şefkatūñ pür-ḥayratāñ üzre
 Düşer zıll-ı hü mā-yı re° fetūñ sīretāñ üzre
 Toğar ḥürşīd-nūr-ı °izzetūñ bī-ṭākatāñ üzre
 Senūñ ümmetlerūñ ser-cümle sāir ümmetāñ üzre
 Ḥaḳīkatde mu° izz-i muḥteremdür yā Resūlallāh
- 4 Nübüvvetde sen olduñ yek-süvār °arşa-i *levlā*²⁴

²⁴ “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.” (Hadīs-i Kudsī - Keşfü'l-Hafâ, 2/164, H. No: 2123)

Şehen-şāh-ı risālet şehr-yār-ı ° ālem-i bālā
 Güzīn-i enbīya kıldı seni çün Hāzret-i Mevlā
 Senūñ nūr-ı cemālūñ görmeyen ° aşık-larūñ hālā
 Çekerler intizār-un nice demdür yā Resūlallāh

5 Tavāf-ı merkad-ı pür-nūruñ iden ümmetūñ haqqā
 Olurlar feyz-i rūhāniyyet-i kabrūñle şevk-efzā
 Ziyāretgāh-ı hurrem ravza-i pākūñ felek-fersā
 O hāk-i pāye yüz sürmek müyesser eyleye Mevlā
 Hārīm-i dergehūñ beytū'l- harem-dür yā Resūlallāh

6 Seni medh eylemek haddüm degül ey şāh-ı bī-hemtā
 Ki bi'z-zāt eylemişdür vaşfuñı ol Hālīk-ı Yektā

4a Nebiyy-i muhteremsin fahr-ı ° ālem h v āce-i esrār
 N'ola nālegān-ı meddāhuñ olsam ° andelībasā
 Der-i lütfūñ baña bāğ-ı iremdür yā Resūlallāh
 Şefī° -i rüz-ı maşşer olduğıñ vārid haberlerde
 Yazılmış mu° cizātuñ şafha-i dīvān u defterde
 İder ümmīd-i şefkat hāzretūñden Şabrī kemterde
 Fezā-yı derd-mende kıl şefā° at rüz-ı maşşerde
 Senūñ maħcūbuñ olmuş pīrū'l-meded yā Resūlallāh

Gazel-i Rāsih Na° t-ı Şerif

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Ey şeh mahrem-i halvetiñden kurb-ı İlāh
Lā-mekān itdi senüñ mesned-i cāhuñ Allāh
- 2 İreli büy-ı şafā-bahşını çārh-ı istişmām
Teşnedür itmege sen ğonce-femi zīb-i külāh
- 3 Oldı ervāh-ı muqaddes nüdemā-yı bezmüñ
Cebrā° il oldı senüñ hādīm-i hāşuñ her gāh
- 4 Rehber-i emrūñ ider sevķ u delālete yoksa
Kimse bulamazdı hīç bārgēh-i ° izzete rāh
- 5 ° Āleme oldı vücūduñ şeref ü rahmet-i maħz
Şālih u tālīh ider der-i ğünehi cāy-i penāh
- 6 Rezmġāhında hemān ey şeh-i taħt-ı nuşret
° Avn ü tevfiķ -i Hudā oldı saña hayl ü sipāh
- 7 Bābuña geldi temennī-i kabūlüñle senüñ
Bende-i **Rāsih** ° āşī vü zelil ü ğümrah
- 8 Cürümü dāmen-i ° afvuñ ile mestūr eyle

Ṭavr-ı küstāḥuma luṭfeyle benüm itme nigāh

9 Kimden ümmīd-i şefā^c at ideyüm maḥşerde
Vār iken sen gibi bir kân-ı kerem-i şāhenşāh

10 Āb-ı iḥsānuñ ile naqş-ı günehden pāk it
Görmeyem defter-i a^c mālūmi cürmümle siyāh

9

Tesdīs-i Rāsih Na^c t-ı Şerif

fe^cilātün fe^cilātün fe^cilātün fe^cilün

1 Ey meh-i burc-ı şeref maṭlā^c -ı feyz-i ebedi
^c Ārız-ı enverüñ ebniyye-i nūr-ı şamedi

Yokdur iḥsānuñ ey kân-ı mürüvvet ^c adedi

Sensin ^c āşī vü zelīlūñ sened ü mu^c temedi

Ḳoma yüz üzre bu üftādene eyle mededi

Meded ey ḳāfile-sālār-ı rüsül huz bi-yedī

2 Ḥaḳ Resül olduğuna itdi delālet Ḳur³ ān

Eyledi medḥ ile mümtāz Cenāb-ı Yezdān

Kimden ümmīd ideyüm derdüme ğayrı dermān

Sen idersin yine mücrimlere ^c avf u iḥsān

Ḳoma yüz üzre bu üftādene eyle mededi

Meded ey ḳāfile-sālār-ı rüsül huz bi-yedī

4b

3 Oldı hürşid-i cihān-tāba ruḥuñ me^o ḥaz-ı nūr
 ° Ālemi sensin iden luṭf u kerem ile mesrūr
 Ne ḳadar vār ise bu bende-i rāduñda kuşūr
 Dergeh-i ° ā[l]-i luṭfuñda ḳavlüñi eyleme dūr
 Ḳoma yüz üzre bu üftādene eyle mededi
 Meded ey ḳāfile-sālār-ı rüsül ḥuz bi-yedī

4 Benem ol ° āşī-i pür-cürm ü zelīl ü aḳḳar
 İtdi her sā^c atüm ° işyān u ḥaṭā ile güzer
 Sen ḳabül itmez iseñ bendene şefḳat kim ider
 Kerem ü ° afvuñı ḳıl rüz-ı cezāda yāver
 Ḳoma yüz üzre bu üftādene eyle mededi
 Meded ey ḳāfile-sālār-ı rüsül ḥuz bi-yedī

5 Arzū-yı heves nefse olup vā-beste
 Derd-i ° isyān ile oldı dil-i zārüm ḥaste
 Luṭf idüp **Rāsih** ḳıl bīm-i ḥaṭardan reste
 Ne ḳadar ° afva degülsem de eger şāyeste
 Ḳoma yüz üzre bu üftādene eyle mededi
 Meded ey ḳāfile-sālār-ı rüsül ḥuz bi-yedī

fā °ilātün fā °ilātün fā °ilātün fā °ilün

1 İtdi bu °aşer-i Muḥarremde °adūlar sūr u °īd
 Kıydı evlād-ı Resūl-ı Ḥaḳḳa ol ḳavm-i °anīd
 İtmesün cedd-i Muḥammedden şefā° at hīç ümīd
 Defter-i raḥmetden itsün nāmını Mevlā resīd
 Bende-i Şāh Ḥüseynem düşmen-i cān-ı Yezīd

2 İtmeyüp şehzāde-i sultān-ı dehre inḳıyād
 İtdi biñ dürlü ḥaḳā[r]etle añna bağy ü °inād
 Yād idüp ol vaḳ° ayı Leheb ğaḳap olup ziyād
 Eylerem cān-ı ceş-i kāfiri la° netle yād
 Bende-i şāh Ḥüseynem düşmen-i cān-ı Yezīd

3 Ehl-i beyt Muştafānuñ baḳmadı efgānına
 Girdi āl-i şāh-ı kevneynin ol kāfir kānına
 İtdi bu ḥā° inligi ol °ālemüñ sultānına
 Şad hezārān la° net ü nefrīn Yezidin cānına
 Bende-i şāh Ḥüseynem düşmen-i cān-ı Yezīd

4 La° net itmekdür °adū-yı ḥānedāna meşrebüm
 Bu mā° ili ḳalb ider icrā-yı süküt itse lebüm
 Ta° n eyleyenler eylesün budur benüm de mezhebüm
 İntisāb-ı faḫr-ı °ālemdür bu yüzden maḫlabum
 Bende-i şāh Ḥüseynem düşmen-i cān-ı Yezīd

- 5 Şū diyü ol ġāziyān-ı Kerbelā itdükçe zār
 Virdi ruḥṣat idüp düşmanlığı āşikār
 Hün-ı eşkümlle olursa n'ola çeşmüm cüybār
 Ümmet-i Aḥmed olan olmaz mı **Rāsih bī-ḳarār**
 Bende-i şāh Hüseynem düşmen-i cān-ı Yezīd

11

Muḥammes-i Rāsih Na° t-ı Şerīf

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

- 1 Dergeh-i vār[id] rızāña her kim itmezse duḥūl
 Melce° -i °afv Cenāb-ı İz[ā]da bulmaz vüṣūl
 Redd idersen sen eger Mevlā dahı itmez ḳabūl
 Sen şehe ḳul olmadıḳça hiç bir iş bulmaz huṣūl
 Maḥzen-i sırr-ı Hudā şāh-ı beḳāsın yā Resūl

5a

- 2 Buldı fer çeşm-i felek ravzuñ türābından senüñ
 Cebrā° il ayrılmadı bir dem cenābından senüñ
 Buldı rif° at dergeh-i raḥmet-me° ābından senüñ
 Kimseyi dūr itmesün Allāh bābından senüñ
 Maḥzen-i sırr-ı Hudā şāh-ı beḳāsın yā Resūl
- 3 Oldı ḥubb-ı çār-yārüñ °unşur-ı çār-ı beden
 Merdüm-i çeşm-i cihān-bīnim Hüseyn ile Ḥasan
 Rūḥsın mülk-i vücūdumda sen ey ḥalk-ı ḥasen

Luṭf idüp bu kâlib-1 nâçârına raḥm eyle sen
Maḥzen-i sırr-1 Hudâ şâh-1 beḳâsın yâ Resûl

4 Ümmetinden ben gibi ° âşî bulunmaz bir aḥad
Her işüm sehv ü ḥaṭâ fışk u günâhum lâ ba° d
Seyl-i ° afva olamaz ḥâşâk-1 cürmüm gerçi sed
Bu günâha rûz leylî eyleme luṭfuñla red
Maḥzen-i sırr-1 Hudâ şâh-1 beḳâsın yâ Resûl

5 Nûş idenler şerbet-i lûṭfuñ bulurlar ° âfiyet
° İlet-i ° işyân ile bîmâram eyle merḥamet
Nûş-dârû-yı şefâ° atle beni kıll mültefet
Râsih-i bî-çâreye eyle ricâ-yı maḡfîret
Maḥzen-i sırr-1 Hudâ şâh-1 beḳâsın yâ Resûl

12

Ġazel-i Muḥammes-i Râsih Na° t-1 Şerîf

mefâ° ilûn mefâ° ilûn mefâ° ilûn mefâ° ilûn

1 Şehenşâh-1 dü kevn ḥâkîm-i ıḳlîm-i ḥikmetsin sen
Enîs-i bezm-i ḥâş lâ-mekân-1 ḳurb-1 ° izzetsin
Vücûduñ bâdi-i ḥalk-1 cihândur maḥz-1 raḥmetsin
Cebînüñ şubḥ-1 devlet maṭla° -1 mihr-i hidâyetsin
Sen ol kân-1 ° inâyet menba° -1 cûy-1 şefâ° atsin

2 Gelüp Cebrā' il da° vet eyledükde qurb-1 Mevlāya

Saňa ey şāh-1 kevneyn oldı sidre evvelin-pāye

Ğubār-1 hāk-i pāyüñ tütüyādır ° arş-1 a° lāya

° Araşāta ° afv u luţfūñdur tesellī-baḥş-1 sermāye

Sen ol kān-1 ° ināyet menba° -1 cūy-1 şefā° atsin

3 Cenāb-1 Aḥmed-i mürsel ḥabīb-i kibriyāsın sen

Şefī° -i ° arşa-i maḥşer şeh-i şāhib-livāsın sen

Resül-i müctebā cedd-i Hüseyin-i Kerbelāsın sen

Ümīd-i raḥm ider senden cihān şāhib-° atāsın şen

Sen ol kān-1 ° ināyet menba° -1 cūy-1 şefā° atsin

4 Beyān itdi Ḥudā Qur° ān-1 menzilde senüñ şānuñ

Elem görmez olanlar bendesi sen şāh-1 vālānuñ

Ṭutanlar hāk-sār olmaz senin elbetde dāmānuñ

Umar her ° āşī vü mücrim damārum luţf u iḥsānuñ

Sen ol kān-1 ° ināyet menba° -1 cūy-1 şefā° atsin

5 Hevā-yı arzū-yı nefis-i emmāre olup serde

Dil-i bī-çāreyi uğratdı her şā° atde biñ derde

Rezīl itme kerem kıl **Rāsih**-i ğam-h°arı maḥşerde

Fakīri hāme-i ° afvuñla meşūr eyle defterde

Sen ol kān-1 ° ināyet menba° -1 cūy-1 şefā° atsin

Tesdīs-i Rāsih Na° t-ı Şerif

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

- 1 Ey haṭā-pūş u Kerīm ü Ḥālīk-ı kevn-mekān
- 5b Hep saña ma° lūmdur rāz-ı derūn-ı ins ü cān
 ° İlm ü zātında senüñ her zerrenüñ ḥālī ° ayān
 İtmege ḥācet mi vardur bu dil-i zārı beyān
 Müznibem müznib bilürsin ḥāl-i zārım el-amān
 ° Ācizem ° āciz aman ey çāre-sāz-ı ° ācizān
- 2 Ben ne yüz ile diyem beyhūde ehl-i ṭā° atüm
 Hiç itā° atle benüm devr itmedi bir sā° atüm
 Terk-i zevk-ı nefse kudret vir ki yokdur kudretüm
 ° Afv-ı cürm ile qabūl olmağdur ancak ḥācetüm
 Müznibem müznib bilürsin ḥāl-i zārım el-amān
 ° Ācizem ° āciz aman ey çāre-sāz-ı ° ācizān
- 3 Ḥayra şarf itdür benüm yā Rabbī isti° dādumı
 Defter-i baḥş u qabūl eyle meşṭūr-ı ādemi
 Eyle gūş-ı ° afvuña peyveste bu feryādumı
 Luṭf u iḥsānuñla şād it ḥāṭır-ı nā-şādumı
 Müznibem müznib bilürsin ḥāl-i zārım el-amān
 ° Ācizem ° āciz aman ey çāre-sāz-ı ° ācizān

4 Oldı meyl-i zevk-i fāni rū-yı maqşūda niķāb
 Māsivādur dīde-i ğam-dīdeme ancak hiçāb
 Tīşe-i sevķ-i hevā ile gönül oldı ħarāb
 Kıl tecellī ħātır-ı vīrānumı luţf eyle yāb
 Müznibem müznib bilürsin ħāl-i zārım el-amān
 ° Ācizem ° āciz aman ey çāre-sāz-ı ° ācizān

5 Eyleme yevm-i ħaşrde derd-i ħüsrāna dūçār
 Reste-i reddüñ ile itme derūnum şerĥa-dār
 Zaĥm-ı tīĝ-i ma° şiyetle oldı **Rāsih** bī-ķarār
 Dergeh-i iĥsāna geldi merhem-i şefķat arar
 Müznibem müznib bilürsin ħāl-i zārım el-amān
 ° Ācizem ° āciz aman ey çāre-sāz-ı ° ācizān

14²⁵

Münacāt-ı Şakir

fe°ilātün fe°ilātün fe°ilün

1 Seĥeri eyler idim fikr-i vişāl
 Ya° ni ol beyt-i şerīfe işāl

2 Didüm āyā ola mı ben° abde
 Ki ħabībūñ vatanından behre

²⁵ (Yanbal, 2009: 365-370)

- 3 Hâtıra itdi bu esrâr-ı huṭūr
Na° t-1 Aḥmed ile bulam belki sūrūr
- 4 Yâ İlâhî keremüñ dūr itme
Bendeñi cāhile maḡrūr itme
- 5 İctināb eyle[me]düm nehyinden
Hîç birin işlemedüm emrinden
- 6 Mezra° amda ne ḥaşad²⁶ vār biçeyüm²⁷
Ḳābili yok ki şıraṭdan geçeyüm
- 7 Yâ senüñ maḡfiredüñ bula vüşül
Yâ şefâ° atle murād ola ḥuşül
- 8 Dünyede hacc-1 şerîfüñ ideyüm
Yârin ol nūr-1 cemālüñ göreyüm
- 9 Bu durur²⁸ maṭlab u maḳşüd ancaḳ
Dâ° imâ vird-i zebānum yâ Ḥaḳ²⁹
- 6a
- 10 Ya° ni ol faḥr-1 cihān ḥürmetine

²⁶ ḥaşad: ḥuẓẓār M.

²⁷ biçeyüm: niceyüm M.

²⁸ durur: dur M.

²⁹ zebānum yâ Ḥaḳ: zebānumdur Ḥaḳ D.

- Efđal-i kevn ü mekân hürmetine
- 11 Ki odur efser-i şāhān-ı cihān
Ki odur mürsel-i insān ile cān
- 12 Hem anuñ şānına geldi *levlāk*³⁰
Āyet-i sırr-ı ve *mā erselnāk*³¹
- 13 Zātıdur rehber-i Cennāt-ı Na° ĩm³²
Hem odur mürşid-i dāllīn-i qādīm
- 14 Ya° ni ol şāhib-i Mi° rāc u Burāk
° Aşķına halk olındı nüh-tāk
- 15 Cümle mürsellerüñ ol hātimidür
Cümlenüñ eşrefi vü ekremidür
- 16 Enbiyā zümresinüñ ser-tācı
Evliyā cümle anuñ muhtācı
- 17 Eyledi māh-ı tamāmı iki şaķ
Şehr-yār-ı rüsül-i mā-esbaķ

³⁰ “Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” (Hadis-i Kudsî - Keşfü'l-Hafâ, 2/164, H. No: 2123)

³¹ “Ve biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ 21/107)

³² Cennāt-ı Na° ĩm: Cenāb-ı Na° ĩm M.

- 18 Cümle evşāfi anuñ müstaḥsen
Ḥalkı vü ḥulķı daḥı cümle ḥasen
- 19 Kim odur ḥāşılı faḥrū'1-kevneyn
Cedd-i sıbṭeyn nebū'ş-şakaleyn
- 20 Nice vaşf eyleyeyüm ben anı kim
Vaşfinuñ ğāyeti yok kim diyeyüm
- 21 Ḥāşılı merḥamet itmezse baña
Nice olur ḥāl-i perīşān ° acabā
- 22 Defter-i ma° şiyetim leb-ber-leb
Ḳaradur baḥt-ı siyāhum gibi hep
- 23 Ḥasenātumda hele yok noḳta
Varayum anuñ ile ben Ḥaḳḳa
- 24 Yā İllāhī beni mesrūr eyle
Dil-i vīrānemi ma° mūr eyle
- 25 Āl u aşḥāb-ı nebī ḥürmetine
Siyemā merd-i velī ḥürmetine

- 26 Ya° ni ol yār-ı vefādār-ı Resül
Dīn için cānını kıldı mebzül
- 27 Kim Ebā-Bekr-i refīk³³ ü şiddīk
Şeb-i mi° rācını itdi taşdık
- 28 Anı Hāq cümleye ser-tāc itdi
Muşafa dīnine minhāc itdi
- 29 Hem-dahı yār-ı dü-vüm ol seyyid
Oldı ol şer° -i nebīde mürşid
- 6b
- 30 Ya° ni kim Hāzret-i Fārūk-ı ° Ömer
Çeşme-i ° adle anuñ zātı memer
- 31 Haddi yok seyfine karşı a° dā
Olayum dise muqābil farzā
- 32 Hem dahı yār-i süvüm kān-ı hayā
Ya° ni ° Oşmān zevi'l-cūd u ° atā
- 33 Hāzret-i cāmi° -i Qur° ān-ı Kerīm
Ma° den-i ° ilm ü hayā zāt-ı hālīm

³³ Ebā-Bekr-i refīk: Ebā-Bekr ü refīk M.

- 34 Baḥşiş ü cūdda yok aḳrānı
Oldı zi'n-nūreyn anuñ ° ün vānı
- 35 Hem-dahı yār-i çehārüm o velī
Ya° ni ol şāhib-i heybet³⁴ ki ° Alī
- 36 Şīr-i meydān-ı veġā³⁵ ol ḥāzret
Eyler a° dāyı zebūn bī-minnet
- 37 Zü° l-fiḳāruñ ele alsa meşelā
Ḥavfdan ditrer³⁶ idi arz u semā
- 38 Görmedi anlara mānend eflāk
Ne zemīn ü ne zamān ü ne de ḥāk
- 39 Faḫr-ı kevneyne³⁷ olup ḳurre-i ° ayn³⁸
Ya° ni şāhān-ı velāyet Ḥasaneyn
- 40 Kerbelāda birisi oldı şehīd
Semm ile buldı biri cāh-ı saīd

³⁴ heybet: beyt M.

³⁵ veġā: vefā M.

³⁶ ditrer: ditredi M.

³⁷ kevneyne: kevneyn D.

³⁸ “Onlar, "Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle" diyenlerdir. (Furkan: 25/74)

- 41 Şad dūrūd anlara olsun bizden
Umaruz luṭfi kerem-āmizden
- 42 Eylesün bizleri maḥfūz u emīn
Ḥürmet-i Aḥmed ü aşḥāb-ı güzīn
- 43 Şerr ü şeytān u daḥı nefis-i-la^c īn³⁹
Olmasun bizlere yā Rab ḳarīn
- 44 Pāk ola ḥāṭıramuz vesveseden
Sū^o -i encām daḥı ḥātımeden
- 45 Nār-ı dūzaḥla vücūdum⁴⁰ yaḳma
Cürm ü işyāna⁴¹ kerem ḳıl baḳma
- 46 Gerçi Şākır didiler ismümüzde
Bir ^c azīm iftirādur üstümüzde
- 47 Līk var bunda luṭf-ı Yezdānī
Ki ene ^c inde-zannī ^c abdī bī⁴² Muştafa

³⁹ Bu mısra mecmuada bir önceki beytin 2. mısramın devamı olarak yer alıyor.

⁴⁰ vücūdum: vücūdı D.

⁴¹ cürm ü işyān: cürm-i işyān D.

⁴² “Kulum beni nasıl düşünüyorsa ben öyleyim.” (Hadîs-i Kudî - M6805 Müslim, Zikr, 2.)

Na° t-ı H̄abīb-i Kibriyā

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

- 1 Ey meh-i burc-ı risālet vey şehinşāh-ı kerīm
Hāk-i pāyūñ tūtiyā-yı dīdedür Allāh° alīm
- 2 Sensin ol zīnet-fezā-yı⁴⁴ gülşen-i şer° -i mübīn
Sensin ol ārāyiş-i kevneyn ü şāh-ı° ālemīn
- 7a
3 Sensin ol ser-tā-be-pā peygamberān tāc-ı ser
Cümle fermān-berūñ ins ü melāik baḥr ü ber
- 4 Sensin ol naḥl-ı bülend-i pür-şemer kim dā° imā⁴⁵
Mīve-i çīn-i luṭfuñ olmaḳda bütün arz u semā
- 5 Sensin ol maḥbūb-ı dergāh-ı Raḥīm-i Zü'l-Celāl
Melce° -i cümle° araşāt olmuş derk-i bī-ķıl u ķāl
- 6 Sensin ol faḥr-ı beşer sultan-ı vālā rütbe kim
Bir işāret ile engüştüñ ider māhı dü-nīm
- 7 Gel kerem ķıl bende-i dergāhını sen itme red
Cürmümi° afv it efendüm her ne ise nīk ü bed

⁴³ (Yanbal, 2009: 370)

⁴⁴ fezā: ḳazā M.

⁴⁵ 14 beyitlik şiirin 4. beyti olarak divanda yer alan bu beyit mecmuada yer almamaktadır. Beyit metne tarafımızdan eklenmiştir.

- 8 Defter-i ma^c şıyyetüm ser-tā-ķadem olmış siyāh
Yokdur a^c mālüm içinde noķta-i mevhūme āh
- 9 Sen şefā^c at itmeyüp redd eyler isen ben fakīr
N’işleyüm bir ğayrı melce⁹ var mı kim varsun haķīr
- 10 Ey şefī^c ü’l-müznibā maħbūb-ı dergāh-ı Hudā
Mazhar-ı luţf olmaķ ister **Şakir**-i zār u gedā
- 11 Dergeh-i vālānuñ ey şāhum bir üdebā bendesi
Olsa lāyıkdur felekde pāyesi hem⁴⁶ rütbesi
- 12 Cürm ü ^c işyān u günāha⁴⁷ mürtekib bir bendenem
Luţf u ihsān u şefā^c at eyle ey kân-ı kerem
- 13 Dest-gīr-i mücrimīnsin kıl sezā ihsānına
Dāmen-i ^c afv u kerem çek cürm-i bī-pāyānına
- 14 ^c Arzuħāl itdüm ķuluñ dergāh-ı vālā-şānına
Cennet-i a^c lāda yüz sürmek diler dāmānına

⁴⁶ hem: her M.

⁴⁷ günāha: günāhı M.

⁴⁸ (Yanbal, 2009: 90-93)

Na° t-ı Şerîf Şâkir Efendi

fā°ilâtün fā°ilâtün fā°ilün

- 1 Ey şehensâh-ı serîr-i ıstıfâ
Vey sipeh-sâlâr-ı cünd-i enbiyâ
- 2 Sensin ol hâkân-ı baħr-ı ma° rifet
Tâc-ı *levlâk*⁴⁹ ile olduñ rû-nümâ
- 3 Sensin ol sultân-ı vâlâ mertebe
° Âlemeyn me° mûr-ı bî° atdür saña
- 4 Sensin ol ki *ķābe kavseyn*⁵⁰-i serîr
Bilki *ev ednâ*⁵¹ saña oldu serâ
- 5 Sensin ol şems-i sa° âdet bedreddîn
*Lem° ası eyler cihâı pür-zıyâ⁵²
- 6 *Sensin ol şâh-ı risâlet kim senüñ
Oldı meddâhuñ Cenâb-ı Kibriyâ
- 7 Sensin ol meb° üş-ı ins ü cānkim
Kıldı Hâķ zātuñ imâm-ı enbiyâ

⁴⁹ “Sen olmasaydın, sen olmasaydın! Felekleri yaratmazdım.” (Hadîs-i Kudsi - Keşfü'l-Hafâ, 2/164, H. No: 2123)

⁵⁰ “iki yay uzunluğu kadar” (Necm Sûresi:53/9)

⁵¹ “yahut daha yakın” (Necm Sûresi:53/9)

⁵² Bu mısra unutulduğu için olsa gerek küçük bir işaretle derkenarda belirtilmiş.

8 Hıbb-ı zātuñ bā^c iş-i kevn ü mekân
Hılkat-i ekvāna sensin ibtidā⁵³

9 Deşt-i hayretden hılāşa Ādeme
İsm-i pākındür sebep yā Müctebā

7b

10 Nūh olmasa şadef sen dürre ger
Ġavta-i tūfanda bulmazdı rehā

11 Cedd-i pākūñ olduĝı İbrāhimūñ
Bādī-i gülzāre-i nār oldı yā

12 Olmasa ger hāmīl-i nūruñ senūñ
Kebş İsmā^o il'e olmazdı fedā

13 İtme[se] Ya^c kûb-ı istimdād eger
Büy-ı pirāhen yetişmezdi aña

14 Yūsuf-ı şiddīk қа^c r-ı⁵⁴ cāhda
Meclisinde senden itdi ilticā

15 İsm-i pākün olmasa Eyyüb ger
Yalñız şabr ile bulmazdı şifā

⁵³ Hılkat-i ekvāna sensin ibtidā: Hılkat-i ekvāna sebebsin ibtidā M.

⁵⁴ қа^c r: faqr M.

- 16 Ey nebiyy-i şihne-i çārüm-i kitāb
Bir ҡuluñdur Şākir-i zār u gedā
- 17 Sen şefi^c ü'l- müznibīnsin ҡıl meded
Қalmasun rūz-ı haşrde bī-nevā
- 18 Ey şifā-sāz-ı^c uşāt⁵⁵-ı müslimīn
Şübhesiz sensin bütün derde devā
- 19 Dest-gīr ol bu dil-i dermāndeye
Olmasun bī-çāre pā-māl-i cefā
- 20 Dāmen-i luţfuñla setr eyle benüm
Zulmet-i^c işyānum ey nūr-ı Hudā⁵⁶
- 21 Şā^c irānuñ⁵⁷ ^c ādet-i me^o lūfesi
Nazm ile eylerler ümmīd-i^c aţā
- 22 Ben senüñ üftāde-i dergāhınam
Bendeni pā-būsına eyle sezā
- 23 Vech-i pāküñ günde bīñ kerre göñül

⁵⁵ ^c uşāt: ^c işyān M.

⁵⁶ Bu mısra mecmuada üstteki mısraın devamı olarak yer alıyor.

⁵⁷ şā^c irānuñ: şā^c irātuñ M.

Görse eyler bîñ dahı görmek du^c ā

24 N'eyleyem kim aldılar eṭrāfumu

^c Asker-i vesvās ile nefis ü hevā⁵⁸

25 ^c Arzuḥā[ı] itdüm sana ey şāh-ı dīn

Şaḳḳ iderseñ ^c arzuḥālüm⁵⁹ vāy aña

26 Boynunu bükdi gelüp dergāhına

Cürmüme⁶⁰ sensin iden ancaḳ recā

27 Līk ümīdüm budur senden benüm

Olmazam me³ yūs ben rüz-ı ceza

17⁶¹

Tahmīs-i Şākir Efendi Ğazel-i Fazıl MİR

fe^cilātün fe^cilātün fe^cilātün fe^cilün

1 Bilürüm⁶² ey müj[e] sen nīze-i Rüstem gibisin

Sen de ey tāli^c bed-ğam ile hem-dem gibisin

Gele ey rūḥ-ı revān zaḥmı[ma] merhem gibisin

Bezm-i fikrümde döner bir ḳadeḥ-i Cem gibisin

Tār⁶³-ı çeşmümde benüm bir meh-i ^c ālem gibisin

⁵⁸ Bu mısra mecmuada üstteki mısraın devamı olarak yer alıyor.

⁵⁹ ^c arzuḥālüm: ^c arzuḥālün M.

⁶⁰ cürmüme: cürmümi M.

⁶¹ (Yanbal, 2009: 742-744)

⁶² bilürüm: bilürdüm M.

8a

- 2 Yine ben ° aşık-ı dil-hasteye çok nāz itdüñ
 Bī-vefā luṭf u teraḥḥum hele pek āz⁶⁴ itdüñ
 Beni ey māh-likā bülbüle hem-rāz itdüñ
 Yine bī-gāne edā itmege āgāz itdüñ
 Ğālība rāz-ı nihān-ı dile maḥrem gibisin
- 3 Merhem-i vuşlat-ı cānān ola ben zāre naşīb
 La° l-i nābı ile ma° cūn-ı ferāḥ virse ṭabīb
 Māni° -i bezm-i emel olma degül elde şekīb
 Vaḳt-i fırsatda görünme şaḳın⁶⁵ rüy-ı raḳīb
 Dīde-i ° aşıka sen çihre-i mātem gibisin
- 4 Zāhidā ehl-i dilüñ ḥālını [gel] hezl itme
 Kim didi zülfüne yārüñ dīl ü cān bezl itme
 Mañşıbından o şeh-i ḥaṭ geliyor ° azl itme
 Mū-be-mū pīç ü perākende⁶⁶ diyü daḥl itme
 Sen de ey baḥt-ı siyeh kākül-i pür-ḥam gibisin
- 5 ° Aḳl u hūşı giderür fikr-i ruḥı ey ° aḳil
 Ğam-ı gerdündan olur ° ālim [ü] dānā cāhil
 Olur endīşe-i ruḥsār ile **Şākir** kāmil

⁶³ tār: nār M.

⁶⁴ āz: ezā M.

⁶⁵ şaḳın: şaḳīn D.

⁶⁶ pīç ü perākende: pīç-i perākende D.

Geh hayāl-i haṭ u geh fikr-i ruḥundan Fāzıl

Dil-i sevdā-zede-i sīne-i pür-ğam gibisin

18⁶⁷

Tesdīs-i Şākir Matla° -ı Rāmī Paşa

fe°ilātün fe°ilātün fe°ilātün fe°ilün

- 1 Kesr iden ıalbimi sa° yında ıo meşķūr olsun
 Çeşm-i bed-bīn-i ° adūdan daḥı mestūr olsun
 Kim ki haıķķumda benüm dirse ki mehcūr olsun
 Āfet alsın zālinden o da dūr olsun
 Sa° y iden gönlümü yıķmaıķlığa ma° mūr olsun
 Beni nā-şād iden ° ālemde⁶⁸ ıo mesrūr olsun
- 2 Dil[i] şād-āb-ı vişāl itmedi ol meh-pāre
 Hırķat-ı cevır ü elem eyledi aḥker-pāre
 Bed-du° ā⁶⁹ itmegi de istemezem dil-dāre
 Şāğ olsun beni cānumdan iden āvāre
 Sa° y iden gönlümü yıķmaıķlığa ma° mūr olsun
 Beni nā-şād iden ° ālemde ıo mesrūr olsun
- 3 Ne ıadar yaıķsa beni āteş-i ° aşķuñ şereri
 Ben şikāyetle daḥı meclise virmem⁷⁰ kederi

⁶⁷ (Yanbal, 2009: 788-789)

⁶⁸ ° ālemden: ° ālemde D.

⁶⁹ bed-du° ā: bir du° ā D.

Dür iderlerse daḥı bende-i efgende-teri
 Vir[d] idendüm bunı ben ḥāşılı şām u seḥeri
 Sa° y iden göñlümi yıķmaķlıġa ma° mür olsun
 Beni nā-şād iden °ālemde ķo mesrūr olsun

4 Mest-i nāzım ġaźab⁷¹-āverine çeşm-i siyehüñ
 Yok hele °āşık-ı dil-ḥasteye eski nıgehüñ
 Bu edāya sebep āyā n’ola sen pādişehüñ
 Geçdiler mi yine yoḥsa saña⁷² ben bī-günehüñ
 Sa° y iden göñlümi yıķmaķlıġa ma° mür olsun
 Beni nā-şād iden °ālemde ķo mesrūr olsun

5 Rūḥ-ı Rāmī baña bu maṭla° ı virdi **Şākir**

8b Didi rencīde iden olsa daḥı bir kāfir
 Virür elbetde mükāfātı Cenāb-ı Kādir
 Vird idüp maṭla° -ı ġarrā° yı hemān ol şābir
 Sa° y iden göñlümi yıķmaķlıġa ma° mür olsun
 Beni nā-şād iden °ālemde ķo mesrūr olsun

ġazel-i Şākir Efendi Taḥmīs-i Rāsıḥ Efendi

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

⁷⁰ meclise virmem: virmem meclise M.

⁷¹ ġaźab: āzab D.

⁷² yine yoḥsa saña: saña yoḥsa yine D.

1 Cān u dil çeşm-i füsün-sāz-ı güle teşhīr oldı āh
 Şāf iken mirāt-ı dil-i cūduñla tekdīr oldı āh
 Āh ḥasret dem-be-dem hecrūñle tekşīr oldı āh
 Sūziş-i nālemden ° ālem cümle dil-gīr oldı āh
 Ğamzenūñ her pāresi sīnemde bir tīr oldı āh

2 Naḥl-ı nāzım seyr idüp aġyār ile tenhā seni
 Sūz-ı ğam ser-tā-be-pā yaġdı hemān mülk-i teni
 Zaḥm-ı tīġ-i hecr ile alūde kıldıñ sen beni
 Dest-i cevruñ şol kadar āzürde⁷³ itmişdür beni
 Dilde cānā⁷⁴ şad-hezārān pençe-i şīr oldı āh

3 Ārız-ı şadberg ālī dīdede cāy eyleyüp
 Ḥasret-i rūyuñ melāli dīdede cāy eyleyüp
 Lem° a-i ḥūrşīd mişāli dīdede cāy eyleyüp
 Reng-i ruḥsāruñ ḥayāli dīdede cāy eyleyüp
 Nār-ı ḥasretle efendüm şimdi taġtīr⁷⁵ oldı āh

4 Bir zaman sen şūḥa eylerdük efendüm serfürü
 Zerre inşāf itmedüñ ben zārına ey māh-rū
 Ḥātır-ı şādımı tā yaġdıġuñ demden berü
 Şöyle vīrān eyledüñ ḳalbüm benüm şimden gerü
 Şanma cānā⁷⁶ ḳābil-i termīm ü ta° mīr oldı āh

⁷³ āzürde: ārzūda D.

⁷⁴ cānā: ey meh D.

⁷⁵ taġtīr: taġşīr M.

- 5 Cünbiş-i vaşluñ ümîd eyler iken dil ey melek
 Zulmet-i hicrāna düş itdi beni āhir felek
 Dir iken **Rāsih** fiğānum tuymasun ağıyar tek
 Şit-i   aşkı **Şākirūñ** gitti verā-yı Kāfa dek
 Nāle vü efgān ile   ālemde teşhîr oldı āh

20⁷⁷

Muhammes-i Şehîdî⁷⁸

mef ulü mefā  ilü mefā  ilü fa  ulün

- 1 Mirāt-ı muşaffā mı degül rüy-i⁷⁹ dilārā
 Kim görmeyesün anda bugün Haqqı hüveydā
 Bu pendümi güş eyle dilā budurur evlā
 Dil virdigüne cānuñı vir şıdkla⁸⁰ zîrā
Men māte mine 'l-  aşkı fe-ğad māte şehîdā⁸¹
- 2 Cān vir yoluna yār ola dirseñ saña Aħmed
 Zîrā ki odur⁸²   āşık-ı şādıklara maqşad
 Bu mışra  ile   āmil⁸³ olanlar ola sermed
 Yād itmedi mi⁸⁴ bunı cihān faħrı Muħammed

⁷⁶ cānā: ki ol M.

⁷⁷ (Genç, 2018: 165)

⁷⁸ Mecmuada “Gazel-i Şehîdî” başlığıyla yer alan şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Muhammes-i Şehîdî” olarak düzeltilmiştir.

⁷⁹ rüy-i dilārā: revā M.

⁸⁰ cānuñı vir şıdkla: şıdk ile vir cānumı D.

⁸¹ “Aşktan ölen şehit olarak ölür.” (Hadis-i Şerif – Kenzu'l-Ummal, h. no: 7000)

⁸² odur: olur M.

⁸³   āmil: gāfil D.

⁸⁴ yād itmedi mi: yārın diye mi M.

Men mâte mine 'l- °aşkı fe-ķad mâte ŧehîdâ

9a

3 Aldanma gönül⁸⁵ bâķî ŧanup fânî cihânı

Senden ilerü buñda gelenler göre ķanı⁸⁶

Şadıķlıķıla çünki dilâ sevdüñ o cānı

Âhir ānuñ °aşkı ile vir rûh-ı revānı

Men mâte mine 'l- °aşkı fe-ķad mâte ŧehîdâ

4 Seyrümde gezerken⁸⁷ gice ben derd ile maħzûn

Bir na° ra işitdüm didi ey dîdesi pür-hûn

Bâķî mi ŧanursın °acabâ kec-rev-i⁸⁸ gerdün

Vir cānuñı cānān yoluna olma diger-gün

Men mâte mine 'l- °aşkı fe-ķad mâte ŧehîdâ

5 Her kim ki dilerse ide derdine dermān

Ĥāk-ı reh-i cānāne ide cānımı ķurbān

Bunu dir iken gūşuma irişdi hoş elhān

Bu mışra° ı yād eyle Şehîdî dahı vir cān

Men mâte mine 'l- °aşkı fe-ķad mâte ŧehîdâ

21⁸⁹

Terkîb-i Bend-i Veysî Efendi⁹⁰

⁸⁵ gönül: dilâ D.

⁸⁶ göre ķanı: gör aķanı D.

⁸⁷ gezerken: gezerdüm D.

⁸⁸ kec-rev-i: keç-revi D.

⁸⁹ (Tuğluk, 2009: 200-204)

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Yeter ey dil heves-i zülf-i siyehkâr yeter
 Yeter ey cân-[1 belâ]-dîde bu efkâr yeter
 Ceyb-i endîşeye çek başuñı fikr it hâlün
 Halkla eyledigün bî-hüde güftâr yeter
 Murğ-1 ° anķā-yı nazîmün yetür ol pîrlere kim
 Şâhbâz-1 nazar-1 himmet-i ebrâr yeter
 Rîşte-i fikre dür-i eşk-i nedâmet nazîm it
 Arzû-yı dil için didigün eş° ar yeter
 Der-i Mevlâya yüzün sür yeter itdün kendün
 Bende-i halka-begüşdur eşrâr yeter
 Yeter oldı bu hevâ-yı hevesi terk idelüm
 Yönelüp Hakkâ reh-i şıdk-1 sedâda gidelüm

- 2 Evvelâ ° azm idelüm bargeh-i iclâle
 Ravza-i şâh-1 rüsl merķad-1 şâhb u âle
 O[1] şehün gâşiye-ber-düş olalu[m] maħmiline
 Yüz sürüp hâk-i reh-i nâka-i zer-i halhâle
 Yollaruñ hâr-1 muğaylânına yüzler sürelüm
 Lâleveş ğarķ idelüm çehre-i hün-âle
 Eşk-i hasret saçalum rehğüzer-i hüccâca
 Şüre-zârında Hicâzuñ bite sünbül lâle
 Sünbül âteş-i dilden saçılan dūd-1 kebūd

⁹⁰ Mecmuada “Tercî° -i Bend-i Veysî Efendi” başlığıyla yer alan şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Terkîb-i Bend-i Veysî Efendi” olarak düzeltilmiştir.

Lālesi hūn-ı cigerden dökülen pergāle
 Gel senünle varalum yüz sürelüm dergāha
 Ya° ni dergāh-ı mu° allā-yı Resūlu'llāha

9b

- 3 Ravzası hākine fersüde kıilup pīşānı
 Lāle-gün eyleyelüm dīde-i hūn-efşānı
 Diyelüm aña eyā ümmetinün ğam-h°arı
 Hasteler çāresi bī-çārelerün dermānı
 Enbiyā mefharı Hallāk-ı cihān maḥbūbı
 İki °ālem güneşi iki cihān sulṭānı
 Feyz-i luṭf-ı keremünden bizi maḥrūm itme
 Raḥmet-i °ālem iken devletinün ° unvānı
 Yüz sürerken o şafāğāh-ı bülend-eyvāna
 Pūs iderken o ḳadem-cāy-ı⁹¹ celilü'ş-şānı
 Ḳaldırup dest-i du° ā Bārīna ağlaya
 Yalvaralum bizi yokdan var iden Mevlāya
- 4 Diyelüm ey bizi yokdan getürüp vār iden
 Cevher-i ° aḳılla tıfl-ı dili hüşyār iden
 Tāc-ı imān-ı itā° atle ser-efrāz iden
 Dīn-i İslāma kemer-beste-i aḥrār iden
 Ḳalbimüz ğonce-i ser-beste-i taḥḳīḳ idüp⁹²
 Dilimüz bülbül-i destān-zen-i iḳrār iden

⁹¹ ḳadem-cāy-ı: ḳadem-i D.

⁹² idüp: kıilup M.

Kimimüz devletle şāh-ı cihān-dār iden
 Kimimüz⁹³ künc-i kanā° atle sebük-bār iden
 Ey bizi maḥż-ı kemāl-i kerem-i luḫfindan
 Dār-ı dünyāda bu elṫāfa sezā-vār iden
 Şoñra lāyık mı bizi ḫaste-i hicrān itmek
 Mübtelā-yı elem-i āteş-i sūzān⁹⁴ itmek

5 Geçdi ° ömrüm heves-i zülfi mu° anberde benüm
 Kaldı ° aqlum girih-i kākül-i dilberde benüm
 Tiğine ḫaçerine mā° il olup dildāruñ
 Çekdigüm derd-i belā söylene dillerde benüm
 Şāh-bāz-ı nazarum niceye dek beste ḫala⁹⁵
 Dām-ı dil-gīr ḫaṫṫ-ı yār-ı semenberde benüm
 Seyyi° ātum yazan ol kātib-i a° māl-nüvīs
 Vāy eger itdigümi heyn yaza deftere benüm
 Şaḫalum aḫ u yüzüm ḫara sözüm ° ayn-ı ḫaṫā
 Baña ağlañ baña ki ° arşa-i maḫşerde benüm
 Ne yüzüm var nazar-ı Ḥāzret-i Ḥaḫḫa varacaḫ
 Ne sözüm var varıcaḫ ḫāzretine yalvaracaḫ

6 Şadme-i ḫahr ile bir gün yıkılır ṫāḫ-ı niṫāḫ⁹⁶
 Bu bir⁹⁷ efrāşte-i eyvān-ı der-endüh revāk

⁹³ kimimüz: kimini D.

⁹⁴ āteş-i sūzān: derd-i firāvān D.

⁹⁵ ḫala: ḫalup D.

⁹⁶ Şadme-i ḫahr ile bir gün yıkılır ṫāḫ-ı niṫāḫ: Āh kim ḫalmaya bir gün yıkıla ṫāḫ-be-ṫāḫ D.

Vaḳtidür ahuñı tır it ḳaddüni eyle kemān

Sefer-i ahrette saña gerekmez mi Burak

10a

Āh kim fıskıla geçdi gicemüz gündüzimiz

Ne ° ibādet ne teheccüd ne şalāt-ı işrāk

İtdigüm cürme benüm yer ile gök şāhiddür

Bize yerden göge dek var gāzaba istiḥkāk

Virme dāmānumı dest-i huşemāya yā Rab

Varıcaḳ ḫāzretine yalın ayak başı ḳabak

Virmek olursa eger ḫaşm[a] benüm dāmānum

Yine iḫsān u kerem senden olur sulṫānum

7 Mest olup bāde-i ḡafletle yetürdin özimüz⁹⁸

Bilmedük düş gibi geçdi⁹⁹ gicemüz gündüzimiz

Zıkr tesbīhine şarf eylemedük ° ömrümüzü

Ḥāzret-i Ḥaḳḳa niyāz itmege yokdur yüzümüz

Çihre-fersüde-i erbāb-ı erāzil olduk

Ḳalmadı ḫāzretine varmaḡa hergiz yüzümüz

Ten-i ḫākimümüzi bir gün götüre şarşar-ı merg

Şöyle bir bād ola¹⁰⁰ kim görmeye kimse tozımız

Görseñ ey dīde neler gelse gerek başımıza

Bilseñ ey dil ki¹⁰¹ neler görse gerekdür gözümüz

⁹⁷ bir: ser D.

⁹⁸ özimüz: rüzımız D.

⁹⁹ geçdi: gitdi D.

¹⁰⁰ ola: ide D.

Zü'l-Celāl baña ol demleri āsān eyleye
İşimüz zıkr-i cemīlūñ işimüz āsān eyleye

- 8 Tevbe yā Rab giriftār-ı belā oldıguma
Tevbe yā Rab taleb-kār-ı hevā¹⁰² oldıguma
Tevbe yā Rab esīr-i mey-i gül-reng olup
Bende-i muğ-peçe-i ° aşka nümā oldıguma
Arzū-yı şanem-i māh-liķā itdigüme
Mübtelā-yı heves mühimm-i vefā oldıguma
Tevbe yā Rab ° ibādet şanup itdüklerüme
Dāmen-alūde-i çirk-āb-ı riyā oldıguma
Peyrev oldum o sühan-pervere itdüm tevbe
Dā° imā rehberi ° amd u haṭā oldıguma
Tevbe yā Rab haṭā yolına gitdüklerime
Bilüp itdüklerime bilmeyüp itdükleri
- 9 Yā İllāhī şeref-i hażret-i peygamber için
Gökdeki māhı iki pāre iden server için
Şeb-i esrāda olan sırr-ı muḳaddes haḳḳı
Leyle-i ḳadrdeki vaḳt-i şeref-güster için
Ḥande-i ḥüsne cihān-sūzı için şiddiḡuñ
Girye-i Hażret-i Ya° küb-ı belā-perver için
Nūr-ı Şiddiḳ-ı Nebī ma° delet -i Fārūḳı

¹⁰¹ dil ki: dīde D.

¹⁰² hevā: belā M.

10b Hilm-i ° Osmān u kerem-güsterī-i Hāydar için
 Ol iki dürr-i dil-fürüz bināgūş-ı felek
 Ya° ni ol *ḳurretü 'l-°aynı*¹⁰³ şeh-i Hāyber için
 Luṭf idüp eyledigüm cürm ü fesāda bakma
Veysī-i rû-siyehi nār-ı cahīme yakma

22

Müseddes-i Hāşimī

mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün

- 1 Bilinmez şanup itme gayrılarla ° ahd u peymānı
 Ṭuyulmaz nesne olmaz her ne deñlü olsa pinhānı¹⁰⁴
 Meşeldür gözlüye yoḳ gizlü dirler cānımuñ cānı
 Kerem kıl göz göre itme¹⁰⁵ rakībe luṭf u ihsānı
 Dime aḡyāra luṭf itsem nihānī kim ṭuyar ānı
 Olur çün ez-nihānī¹⁰⁶ ° aşıḳa ilhām-ı Rabbānī
- 2 Lebüni dişleyüp ḳaşd-ı işāret itme aḡyāra
 Acıtma cānumı gel gör de¹⁰⁷ geçme bu dil-i zāra
 Göz ucıyla beni ḡamz itme gel ey gül ḥas u ḥāra¹⁰⁸
 Şatup bu bendeñi gel başlama herkesle¹⁰⁹ bāzāra
 Dime aḡyāra luṭf itsem nihānī kim ṭuyar ānı

¹⁰³ “Onlar, "Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle" diyenlerdir. (Furkan: 25/74)

¹⁰⁴ pinhānı: tenhānı D.

¹⁰⁵ itme: ḳılma D.

¹⁰⁶ çün ez-nihānī: rād-ı nihānī M.

¹⁰⁷ gör de: hurde D.

¹⁰⁸ ey gül ḥas u ḥāra: her ḥüsr ü ḥāra M.

¹⁰⁹ başlama herkesle: ḡayr ile başlama D.

Olur çün ez-nihānī ° aşıka ilhām-ı Rabbānī

- 3 Alup şatmağdadur ° uşşākı her dem hāşılı kāruñ
 Kurupsun çün raķı̄b ile varup maħfıce bāzāruñ¹¹⁰
 Şehādet eyleriken hāşılı¹¹¹ evzā° u eṭvāruñ
 Ḥabībüm fā° ide itmez senüñ hem¹¹² bize inkāruñ¹¹³
 Dime aġyāra luṭf itsem nihānī kim ṭuyar ānı
 Olur çün ez-nihānī ° aşıka ilhām-ı Rabbānī

- 4 Ola şanma şaķın ° uşşāk[ı] senden ey şanem¹¹⁴ ġāfil
 Duyulmaz añlayup uyma¹¹⁵ raķı̄b-i dīve hem¹¹⁶ mā° il
 Eger[çi] dürlü dürlü perde aşmak soñra hep kābil
 Velākin¹¹⁷ ° aşıkuz olmaz bize kevn ü mekān hā° il
 Dime aġyāra luṭf itsem nihānī kim ṭuyar ānı
 Olur çün ez-nihānī ° aşıka ilhām-ı Rabbānī

- 5 Elüñ yüze ṭutup aġyāruma sen gel vefā itme¹¹⁸
 El altından eyle luṭuf bize cevr ü cefā itme
 Bu yüzden Hāşimī-i miskīne her bār¹¹⁹ ezā itme

¹¹⁰ Kurupsun çün raķı̄b ile varup maħfıce bāzāruñ: Ko gitsün var raķı̄b ile yine bir maħfı bāzāruñ M.

¹¹¹ hāşılı: durmayup

¹¹² hem: yok M.

¹¹³ inkāruñ: pāzāruñ M.

¹¹⁴ şanem peri M.

¹¹⁵ uyma: olma M.

¹¹⁶ hem: gel M.

¹¹⁷ velākin: fāma M.

¹¹⁸ Elüñ yüze ṭutup aġyāruma sen gel vefā itme: Elüñ yüze ṭutup açmazdan aġyāra vefā itme D.

¹¹⁹ her-bār: sultānum D.

Duyulmaz şanma meylün ğayra yañlışdur haṭā itme
 Dime aĝyāra luṭf itsem nihānī kim ṭuyar ānı
 Olur çün ez-nihānī ° aşıkā ilhām-ı Rabbānī

23

Müseddes-i Rāsiḥ Efendi¹²⁰

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

1 Var mıdur ° ālemde bilmem ben gibi baḥṭ-ı siyāh
 Dem-be-dem ḥasretle kārūm girye vü feryād u āh
 Kāfir olsa şefkat eyler ḥālūme bī-iştibāh
 Taş mıdur baĝruñ senün itmezsın ey zālīm nigāh
 Zübtedā-yı ° ahd-i Ādem tā be-devr-i pādişāh
 Ez-buzurgān ° afv budest ez furūdestān gunāh¹²¹

2 Diñleyüp ey meh nifāk-ı düşmana ĩb taḫma sen
 Sīneme şeşḥāne-i hecrün ğazabla çaḫma sen
 Āteş-i cevre bu cism-i nā-tüvānı yaḫma sen
 Bende-i giryendenüm cürm ü haṭāya baḫma sen
 Zübtedā-yı ° ahd-i Ādem tā be-devr-i pādişāh
 Ez-buzurgān ° afv budest ez furūdestān gunāh

*

3 Sen gibi bir şāh-ı vālā-şāna düşmez bu edā
 Sīne-i pür-dāĝumı kılduñ pūte-i cevri ü cefā

¹²⁰ Mecmuada “Ġazel-i Rāsiḥ Efendi” başlığıyla yer alan şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Müseddes-i Rāsiḥ Efendi” olarak düzeltilmiştir.

¹²¹ Affetmek büyüklerden, günah/hata küçüklerdendir.

- 11a Ey kemān-ebrū ne deñlü eyledümse ben hātā
 ° Afv eyle sultānuma lāyık olan ancak ° atā
 Zübtedā-yı ° ahd-i Ādem tā be-devr-i pādişāh
 Ez-buzurgān ° afv budest ez furūdestān gunāh
 *
- 4 Şanma senden ayrılır cevruñle dil ey nev-nihāl
 Ölme āsāndur seni terk eylemek emr-i muhāl
 Hışmla itme niyāzumdan benüm sen infi° āl
 Tākatüm tāk oldu ğayrı kalmadı şabra mecāl
 Zübtedā-yı ° ahd-i Ādem tā be-devr-i pādişāh
 Ez-buzurgān ° afv budest ez furūdestān gunāh
 *
- 5 Söyle ey meh-rū civān luţf eyle kim itdi yasağ
 Açdı bu cism-i za° ife her ğamuñ biñ dürlü dağ
 Haşre dek muhkem degüldür eylemek senden ferāğ
 Bāri elţāf-ı nigāhuñla kavlüñ olsuñ çerāğ
 Zübtedā-yı ° ahd-i Ādem tā be-devr-i pādişāh
 Ez-buzurgān ° afv budest ez furūdestān gunāh
 *
- 6 **Rāsihūñ** raħm it efendüm dīde-i kesr yanına
 Bir günehkār ° abd-ı kemter mu° terif ° işyānına
 Bendeni reddeyleme geldi der-i iħsānına
 Ey kerem-kārim senüñ düşmez bu işler şanına
 Zübtedā-yı ° ahd-i Ādem tā be-devr-i pādişāh

Ez-buzurgān ° afv budest ez furūdestān gunāh

24¹²²

Muhammes-i Rāsih Efendi ¹²³

mef°ülü mefā°ilü mefā°ilü fa°ülün

1 Gördükde hadeng-i nighüñ gitdi irāde

Çoydum koşuya cānumı meydān-ı rızāda

Yoğdur bedel ey yoşma saña şahn-ı cefāda

Āh itse n'ola zūr-ı firākuñla fütāde

Ṭāqat mi gelür ey kâşı yā böyle güşāda

*

2 Göñlüm siper-i tır-i müjeñ sīne fezādur¹²⁴

Şāhid dil ü cāndur nighüñ sehm-i kazādur

Biñ gez şarık eylerse de ° uşşāk sezādur¹²⁵

Rüstem bu keş-ā-keşde pes eylerse revādur

Āh itse n'ola zūr-ı firākuñla fütāde

Ṭāqat mi gelür ey kâşı yā böyle güşāda

*

3 Bu kuvvet-i bāzū ile çok menzil başduñ

Geh çilleye koyduñ bizi geh yāy gibi yaşduñ

Ṭimār niyāz eyledük īb taqmaduñ aşduñ

¹²² Şiir, şairin İstanbul Üni. Kütüphanesi Ty. 232 numarada kayıtlı basılmamış divanının 62b yaprağındadır (Bulut, 2001: 96).

¹²³ “Ġazel-i Rāsih Efendi” başlıklı şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Muhammes-i Rāsih Efendi” olarak düzeltilmiştir.

¹²⁴ fezādur: kazādur M.

¹²⁵ sezādur: revādur D.

Ḥalka hemān itmek mi kepāze bizi kaşduñ

Āh itse n'ola zūr-ı firākuñla fütāde

Ṭākat mi gelür ey kāşı yā böyle güşāda

*

4 Her bir nıgehüñ göz göz idüp püte-i cānı

Aldı yeñiden nāvek-i müjgān ile şanı

Şahn-ı dile taş dikdi bozup Tuzkoparanı

Zih-gır gibi çeşmüme tār itdi cihānı

Āh itse n'ola zūr-ı firākuñla fütāde

Ṭākat mi gelür ey kāşı yā böyle güşāda

*

5 Mişlüñ felege gelmemiş ey şūh-ı dil-ārām

Meydān senüñdür yürü nāz eyle bir eyyām

Varken bu omuzdan atış üftādeñi mā-dām

Ger oğ da tamām kabza da dirse n'ola Behrām

Āh itse n'ola zūr-ı firākuñla fütāde

Ṭākat mi gelür ey kāşı yā böyle güşāda

*

6 Şāyeste havādāruñ olursa senüñ āfāk

Rāsih dahı ey şūh-ı kemān-keş saña müştāk

Bend ile idüp kavı-ı dilüñ ṭākatını ṭāk

Yā Ḥağ çağırur çille-i cevrüñ çeken ° uşşāk

Āh itse n'ola zūr-ı firākuñla fütāde

Ṭākat mi gelür ey kāşı yā böyle güşāda

Rāsih Efendi Terkīb-i Bend

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Ey leb-i gonce-i şevk-āver -i cām-ı bāde
Nigehi hūn-ı ciger hovardalıga āmāde
Beni āteşlere hicrānuñ idüp üftāde
Olmadı düzaḥ-ı ğamdan bu gönül āzāde
Viridi ser-tā-be ḳadem mülk-i dili bir bāde
Ġayrıya itdigün eltāf gelince yāre
Öyle maḥzūn dilem bir daḥı yoḳ dünyāda
Görüp ahrānumı inşāfa gelür tersāde
Merḥamet senden efendüm yine şefḳat senden
Ker u ° afvına şāyestedür ey meh benden

- 2 Ġamz-ı aḡyāra uyup ḳaşd-ı dil ü cān itme
Hışmla ḥançer-i hūn-rīzini ° üryān itme
Dil-i bī-cānumı luḫf it yine ḳurbān itme
Tek ne eylersin emān arada berḳān itme
Sūz-ı hicrānuñla gel dīdemi giryān itme
Ḳā° ilem nāza velī cevri firāvān itme
Emriñüz her ne ise ḡayrıya fermān itme
° Unf ile bāri cevābuñ daḥı pinhān itme
Nice bir ḥasret-i luḫfuñ ile me° yūs olayum
Nice bir şem° -i ḡam efrūzına fānus olayum

3 Tîg-i cevruñle gönül oldu emân şad-pāre
 Qalması ğayr taħammül sitem ü āzāre
 Merhem -i ° ātıfetüñ olsa şefi° -pāre
 Degme bir ħalle te° şirine olmaz çāre
 Tāb-ı hecrüñ beni olrütbe bıraıdı nāre
 Gizlesem de yine āhum çalısur izhāre
 Yok mu raħmuñ güzelüm bu dil-i pür-efkāra
 Dir iseñ ğayrıya var kendine şefkat ara
 Kime şekvā ideyüm dergeh-i luıfuñ vār iken
 Kimlere bend olayum ħalka-i zülfüñ vār iken

4 Bendedür ħüsnüne şems ü meh-tābān bende
 Şevk-i ruhsārına tābende-i lem° ān bende
 Zülf-i şiverlerine sünbül ü reyħān bende
 Nāz u reftārına mecmu° -ı ħasūdān bende
 Ĥātem-i la° line tā mühr-i Süleymān bende
 ° Uıde-i sineñe biñ şabr ile sāmān bende
 Qavs-i ayrulara reh-i Rüstem-i devrān bende
 Görse olmaz mı idi Yūsuf-ı Ken° ān bende
 Pertev-i ħüsn-i ciger-süz ile devrān senüñ

12a Şehsüvārum yürü şöyle yine meydān senüñ

5 Bendenim bende fedā itme efendüm luıf it
 Quluña böyle ezā itme efendüm luıf it

Çekdigüm derdi hebā itme efendüm luṭf it
 Sīze-i vaḳt-i ſitā itme efendüm luṭf it
 Ṭa° n-1 aḡyāra sezā itme efendüm luṭf it
 Tīḡ-i bürāna ſalā itme efendüm luṭf it
 Hūn-1 ° uſſaḳı ḡidā itme efendüm luṭf it
 Cevr ü hıſmuñla ezā itme efendüm luṭf it
 Saña lāyık mı begüm böyle edālarla reviş
 Bizi gördükçe ḡāzab-nāk olup āherle seviſ

6 Düzd-i çeſmüñ idüp ol rāhat [u] ſabrum yaḡmā
 Geldi mülk-i dile hicrān-1 raḥſuñla sevdā
 Zaḥm-1 ḡam itdi eſer bu dil-i ḡam-h° arıma nā
 Sīne kim ſerḡalanup rīſeler itdi peydā
 Beni ḡayretde ḳodı ḡāſılı olma ḡālā
 Görmemiş çeſm-i felek böyle sitemkār aſlā
 Dimez itdigüni bulsun o mihr ḡāſā
 Bulamam bir diyecek hiç daḡı bundan a° lā
 Beni aḡlatdı ise kendisi ḡāndān olsun
 İki ālemde hemān zevḳle ſādān olsun

7 Niye küsdüñ niye ey ſūh-1 leṭāfet-ḡüster
 Nedir eyā bizi gördükçe ſitāb ile gezer
 Söyle ° iſyānumı incindigi ey ḡül-i ter
 İtmeyem zıdduñ olan kimseye bir dāḡı nazar

Bağayum vechine pür-vechile t̄a-be-maḥşer
 Cürmümi ° afv it efendüm var ise her ne kadar
 Dil-i sengīnine ihlāşımız itmezse eşer
 Yanayum ağlayayum āteş ile şām u seher
 Öyle feryād ideyüm ° āleme sūzān olsun
 Saña Rāsīḥ degül ° ālem daḥı kurbān olsun

26

Beyt-i Molla Cāmī ° Abdu'r-raḥman Cürcānī

fā ° ilātün mefā ° ilün fa ° lün

- 1 Her giyāhī ki ez-zemīn rüyed
 Vaḥdehu lā şerīke leh güyed¹²⁶

27

Tesdīs-i Rāsīḥ Maṭla° -ı Şeyh Ğālib

fe ° ilātün fe ° ilātün fe ° ilātün fe ° ilün

- 1 Gāh ceş-i heves-i nefşüm olur rāh-zenüm
 Gāh şad-pāre ider tīg-i nedāmet bedenüm
 Ḥün-ı eşkümler boyansa n'ola beytü'l-ḥazenüm
 Lerze-nāk olmada farṭ-ı taḥayyürle tenüm
 Yine müncerr ola ḥālüm bu televvünle benüm
 Dil peşīmān-ı güneḥ tevbeye varmaz dehenüm

12b

¹²⁶ Yerden çıkan her yeşil ot "Allah birdir, şeriki naziri yoktur." der.

2 Dili gül-gönce-i ümīde düşürdi gerdün
 Nakş-ı elvāna hemān aldanup oldı meftün
 Ki peşimānlık ider bu dil-zār-ı pür-ḥūn
 Renkden renge girüp oldı gönül buķalemün
 Yine müncerr ola ḥālüm bu televvünle benüm
 Dil peşimān-ı güneḥ tevbeye varmaz dehenüm

3 Gāh olur zevrak-ı dil sūy-ı yem-i cürme revān
 Gāh limān-ı ferāgatde yatur ğamla hemān
 Püçeler gāhī olup °āzim-i semt-i °iṣyān
 Şaşırup pusulayı °ākıbet oldum ḥayrān
 Yine müncerr ola ḥālüm bu televvünle benüm
 Dil peşimān-ı güneḥ tevbeye varmaz dehenüm

4 Gülsitān-ı emel ü zevķe düşer geh hevesem
 Geh ḥazān fikri ile bülbül-i āteş-nefesem
 Şerer-i külḥan-ı ḥayretde hemān ḥār u ḥasem
 Felege sūz-ı nedāmetle gehi şu° le-resem
 Yine müncerr ola ḥālüm bu televvünle benüm
 Dil peşimān-ı güneḥ tevbeye varmaz dehenüm

5 Ne ķadar olsa da °iṣyānına **Rāsih** tā° ib
 Nefsün iġvāsı ile gāh olur dil ṭālib
 Gāh a° rāz ider °ālemden olur ki rāġıb

Hasbihāl oldı baña işte bu beyt-i Gālib
 Yine müncerr ola hālüm bu televvünle benüm
 Dil peşimān-ı güneh tevbeye varmaz dehenüm

28

fa^cilātün fa^cilātün fa^cilātün fa^cilün

- 1 Bir zamān bezgîn nigeḥ-i iltifatuñ ḥurremi
 Bezm-i ḥāş-ı luḥfunuñ şimdi ° adūdur maḥremi
 Yaḳdı yandurdı vücūdum āteş-i hecr ü ğamı
 Öyle söz itmege dīdem görmez oldı ° ālemi
 Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydüm bu demi
- 2 Nāz ile dirken fedā itmek ne mümkün ben seni
 Aldadup sūzile hicrāna bıraḳduñ bu teni
 Semt-i ye⁹ s oldı dil-i zāruñ ḥülāşa meskeni
 Kāfir-i āḥir tatlı cānumdan uşandırdun beni
 Tek n'olaydım da n'olaydı görmeyeydüm bu demi
- 3 Ğonce-i ruḥsārına baḳsam taḥammül nā-bedīd
 Ğamze-i ḥūn-ḥ^vārına baḳsam taḥammül nā-bedīd
 Şīve vü refṭārına baḳsam taḥammül nā-bedīd
 Şabr idüp ikrārına baḳsam taḥammül nā-bedīd
 Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydüm bu demi

- 4 Eski ülfetler bu ğam-h^vāra ḥayāl oldı ḥayāl
 Ağlamakdan bakmağa ruhsārına yokdur mecāl
 Terk müşkil şabrı güç şöbet dahı emr-i muḥāl
Rāsih-i zāra bu mışra^c oldı āḥir-i cismān
 Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydüm bu demi Muştafā

29

Tesdīs-i Rāsih Efendi Maṭla^c -ı Fehīm

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Heves-i zülfüñ ile reyb-i riyādan geçdüm
 Ḥayli sevdāya düşüp ° ayş u şafādan geçdüm
- 13a Ğayrı ey māhveşüm öyle hevādan geçdüm
 Fikr-i vaşluñ bırağup luṭf u ° aṭādan geçdüm
 Cevr it ey şūḥ-ı cefā-pīşe vefādan geçdüm
 Derdümi bāri füzün eyle devādan geçdüm
- 2 N'olsun üftāde-i nā-kāmına bī-gāne edā
 Sā° ire beñzederek itdigüñ ülfeti eyā
 Saña meftün idigüm bilmemesin yoḥsa şehā
 İmtiyāz eyle de her laḥza emān ile cefā
 Cevr it ey şūḥ-ı cefā-pīşe vefādan geçdüm
 Derdümi bāri füzün eyle devādan geçdüm
- 3 Nice dem dergeh-i iḥsāna nigehbān oldum

Fıkr-i zülfüñ ile silsile-cünbân oldum
 İşte geldüm kapuña bende-i fermân oldum
 Öyle efkâr-ı hatâyâ ya peşimân oldum
 Cevr it ey şüh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm
 Derdümi bâri füzün eyle devâdan geçdüm

4 Olalı kâkül-i perçinine gönlüm mâ³ il
 Oldı her dürlü belâya dil ü cândan kıâ³ il
 Zerrece şefkate olmadum aşlâ nâ³ il
 Siñmekle olamaz süz-ı maḥabbet zâ³ il
 Cevr it ey şüh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm
 Derdümi bâri füzün eyle devâdan geçdüm

5 Maṭla^c -ı nazm-ı Fehîm nüshâ-i cânumdur bu
 Ya^c ni esrâr-ı dile şerḥ ü beyânumdur bu
 Edhem-i kilküme fikrümde ^c ayânumdur bu
Râsiḥ endîşe-i dil vird-i zebânumdur bu
 Cevr it ey şüh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm
 Derdümi bâri füzün eyle devâdan geçdüm

30

Tesdîs-i Râsiḥ Efendi

fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilün

1 İtdi hicrân-ı ruḥuñ eşk-i dü çeşmüm ḥün-âb

Merdüm-i dīde şirişk-i ğam ile ° ayn-ı seḫāb
 Seyl-i bārān-ı hümüm itmede her demde şitāb
 Müjeler dīde-i uḫrānuma güyā mīzāb
 Düşdüm ° ummān-ı ğam[a] semt-i mürüvvet nā-yāb
 Zevķ-ı dil ise ğirdāb-ı elemde bī-tāb

2 Nice bir va° d-i viŝālūñle göñül aldansun
 Nice üftāde temāŝā-yı cemāle ķansun
 Nice bir āteŝ-i tenevvür-i firāķa yansun
 Baḫr-ı ğamda nice bir güŝtī-i dil çalkansun
 Düşdüm ° ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
 Zevķ-ı dil ise ğirdāb-ı elemde bī-tāb

3 Cevr-i pey-der-pey ile dīde-i ye° süm pür-nem
 Girye-i hecr ile deryā-yı melāmet sīnem
 Gāh yārān-ı taḫassür gehi tūfān olsam

13b Kandedir ķande ° aceb cāy-ı selāmet bilmem
 Düşdüm ° ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
 Zevķ-ı dil ise ğirdāb-ı elemde bī-tāb

4 Ğavṫa-ḫāram hicrānam ° ināyet yok mu
 Yoḫsa hiç ŝurṫa-i iḫsān-ı mürüvvet yok mu
 Kankı suya ğideyüm sāḫil-i ŝefķat yok mu
 Acabā sende ŝevāb itmege niyyet yok mu

Düşdüm ° ummān-1 ğama semt-i mürüvvet nā-yāb

Zevk-1 dil ise ğirdāb-1 elemde bī-tāb

5 Rüzgā[r] sitem ü ta° n u ezā çekdirerek

Lücce-i fūrķate felek dili uğratdı felek

Ne duman ne pusula kaldı ne yelken ne direk

Bir kodı tekne hemān sādece bir çifte kürek

Düşdüm ° ummān-1 ğama semt-i mürüvvet nā-yāb

Zevk-1 dil ise ğirdāb-1 elemde bī-tāb

6 **Rāsih** engīn-i cefāda nice demler yatarak

Düşmān gülle-i sengīn-i ta° arruz atarak

Akla yelken iderek baħr-1 belāya yatarak

Gāh ursa pūçeñe senüñ kazāya çatarak

Düşdüm ° ummān-1 ğama semt-i mürüvvet nā-yāb

Zevk-1 dil ise ğirdāb-1 elemde bī-tāb

31

Tesdīs-i Rāsih Efendi

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

1 Olmadı ğamdan gönül ašlā tehī

Ƙaldı faķať cām-1 feraħzā tehī

Bezm tehī sāĝar-1 šahbā tehī

Çeşmüme ° ālem daħı ħālā tehī

Āh mine'l- ° aşk[i] ve hālātihī

Ahraqa kalbī bi-ḥarārātihī¹²⁷

- 2 Āteş-i ğamla tutuşup mülk-i ten
Şardı hemān cāna geçüp sīneden
Oldı beden külhan-ı sūz-ı miḥen
Hālūmi ta° rīf idemem yāre ben

Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī

Ahraqa kalbī bi-ḥarārātihī

- 3 Gāh dile cünbiş ü rahāt virür
Gāh elem ü ğam ile nedāmet virür
Gāh ferāh gāh melāmet virür
Gāh yakup kalbi ḥarāret virür

Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī

Ahraqa kalbī bi-ḥarārātihī

- 4 Şam u seher sūziş-i tenevvür var
Şanki derūnumda bir āteş yanar
Kārum olup ḥāşılı feryād u zār

14a Eylereḥ aḥvāl-i dili āşikār

Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī

¹²⁷ Ah aşktan ve onun hallerinden hararetiyle yaktı kalbimi.

Ahraqa kalbî bi-ħarârâtihî

- 5 Aqlumı evvel alup ol pey diyü
 Câm-ı elem virdi baña mey diyü
 Sînemi deldi ğam ile ney diyü
 Başladum āġāzeve hey hey diyü
 Āh mine'l- ° aşkı ve ħālâtihî

Ahraqa kalbî bi-ħarârâtihî

- 6 Kalmadı tedbire bu dem ihtiyâc
 Eyledi ħaste dile ğamla ° ilâc
 Yağdı tenüm āħiren vü âteş-mizâc
 Eşk ile sūz-ı dil ider imtizâc
 Āh mine'l- ° aşkı ve ħālâtihî

Ahraqa kalbî bi-ħarârâtihî

- 7 Şanma ° abeş **Rāsih** idersem figân
 Sūz-ı muħabbetle yanup cism ü cân
 Olmada seyl-âb-ı dü-çeşmüm revân
 Oldı bu maṭla° baña vird-i zebân
 Āh mine'l- ° aşkı ve ħālâtihî

Ahraqa kalbî bi-ħarârâtihî

32¹²⁸**Tesdīs-i Vāşif Efendi**¹²⁹*müfte °ilün müfte °ilün fā °ilün*

- 1 Neyledi gör baña o mäh u mehī
 Dāğa düşürdi bu dil ü ilāhī
 Keş t iderüm ° aşkla deş t ü tehī
 Nāle vü efgānumı şanma tehī
 Āh mine'l- ° aşk[i] ve hālātihī
 Ahrağa kalbī bi-ħarārātihī¹³⁰
- 2 Bezm-i maħabbetde o çeşm-i siyāh
 Mest iken itdi baña bir nīm nigāh
 Qalmadı ° aşıklıguma iştibāh
 Yandı ciger oldı kebāb āh āh¹³¹
 Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī
 Ahrağa kalbī bi-ħarārātihī
- 3 Şundı o meh Rüstem'e bir tolu cām
 ° Aqlum olup eyledi mest-i müdām
 Fark idemem n'oldıgını şubħ u şām
 Cānuma kār itdi ħarāret tamām
 Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī

¹²⁸ (Vāşif, 1841: 48)¹²⁹ Divanda 4. bend ile 5. bend yer değiştirmiş.¹³⁰ Ah aşktan ve onun hallerinden hararetiyle yaktı kalbimi.¹³¹ Yandı ciger oldı kebāb āh āh: Yandı kebāb oldı ciger āh āh āh D.

Ahraqa kalbī bi-ḥarārātihī

4 Dardile dīdemden aḳan ḳanlı yaş

Nice dek bu sitm ü cān-ḥırāş

Āḥir idüp göñlümi vaḳf-ı telāş

° Āleme esrārımı i[t]dürdi fāş

Āh mine'l- ° aşḳi ve hālātihī

Ahraqa kalbī bi-ḥarārātihī

5 Ḥaṅçer-i hicrān ile encām-ı kār

Yaralayup sīnecigüm yardı yār

14b Dem-be-dem itsem n'ola feryād u zār

Yārdan ° aşḳ oldu baña yādigār

Āh mine'l- ° aşḳi ve hālātihī

Ahraqa kalbī biḥarārātihī

6 Aşḳuñ oñulmazmış ebed¹³² yāresi

Eyle ° ilāc uzamadan āresi

Dönmem ölürsem de nedir çāresi

Oldum o meh-pārenüñ āvāresi

Āh mine'l- ° aşḳi ve hālātihī

Ahraqa kalbī bi-ḥarārātihī

¹³² ebed: ebedā M.

7 Vārumı yoğumı şatup bir pula
 Girdüm o dem ez-dil ü cān bu yola
 Eyerisem da^c va-i ^c aşkuñ n'ola
 Çile-i ^c aşkı çekene ^c aşk ola
 Āh mine'l- ^c aşkı ve hālātihī
 Ahrağa qalbī bi-ḥarārātihī

8 Bād-ı maḥabbet yine esdi sere
 Ḥasret ile batdı¹³³ gönül kân tere
 Meyl ideliden berü ol dilbere
 Sīnede şad dāğ-ı elem dilbere
 Āh mine'l- ^c aşkı ve hālātihī
 Ahrağa qalbī bi-ḥarārātihī

9 Sen gide[li] ey meh sūz-ı efgenüm
 Şu^c lelenüp döndi tenevvüre tenüm
 Yanmağ ise cānuma minnet benüm
 Dāğ-ı derün oldı gülüm gülşenüm
 Āh mine'l- ^c aşkı ve hālātihī
 Ahrağa qalbī bi-ḥarārātihī

10 Ben saña meftün degülem yanayum
 Āteşe düşsem n'ola pervāneyem

¹³³ batdı: yandı M.

Sūzumı bu kim yanmadan uşanayum

Bağruma daşlar başayum yanayum

Āh mine'l-^c aşkı ve hālātihī

Ahrağa kalbī bi-ḥarārātihī

- 11 Yanmaya şāyān mı degül şānuma
 Yanmaz iseñ gelme benüm yānuma
 Sūziş-i aşk itdi eşer cānuma
 Añladamam ḥālūmi sultānuma
 Āh mine'l-^c aşkı ve hālātihī
 Ahrağa kalbī bi-ḥarārātihī
- 12 Ben nice ketm eyleyem ey vird-i āl
 Ḥālūmi bilmez mi benüm ehl-i ḥāl
 Yağdı ciger-gāhumı dāğ-ı melāl
 N'ışleyeyüm kalmadı şabra mecāl
 Āh mine'l-^c aşkı ve hālātihī
 Ahrağa kalbī bi-ḥarārātihī
- 13 Çeşm-i siyāhuñ gibi mestāneyem
 Ḥūn-ı cigerle tolu peymāneyem¹³⁴
 Ḥātırımı yıkma ki vīrāneyem
 Bağlanalı zülfüñe¹³⁵ dīvāneyem

¹³⁴ Bu mısra divanda alttaki mısra ile yer değiştirmiş.

- 15a Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī
 Ahrağa qalbī bi-ḥarārātihī
- 14 İtmez iseñ ey per[i] baña ° itāb
 Şerḥ ideyüm ° aşkı saña bāb bāb
 Baq ne imiş derd ü ğam [u] ıztırāb
 Qaşr-ı derūnum yıqup itdūñ ḥarāb
 Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī
 Ahrağa qalbī bi-ḥarārātihī
- 15 Ehl-i dilūñ ṭālī° i firūz imiş
 Her şeb u rūzı dem-i nevrūz imiş
 ° Aşq meger sūz-ı dil-efrūz imiş
 Nār-ı maḥabbetine ciger-sūz imiş
 Āh mine'l- ° aşkı ve hālātihī
 Ahrağa qalbī bi-ḥarārātihī
- 16 Düşdi gönül **Vāşif** o meh-i ṭal° ata
 N'eyleyüm irmezse elüm vuşlata
 Şabr olunur mı bu kadar ḥasrete
 Fülk-i dili şaldı yemm-i fūrḳate
 Āh mine'l- ° aşkı ve ḥālātihī ahrağa qalbī bi-ḥarārātihī

Manzaru'l-^c ayn ilā ğayrikum uqsimu bi'llah u ayātihī¹³⁶

33¹³⁷

Şarkı-yı Vâsıf Efendi¹³⁸

mef^cülü mefā^cilü mefā^cilü fa^cülün

- 1 Afv eyle şuçum ey gül-i ter başıma kaçma
Bir bağı yanıķ ^c āşıķam itdigüme bakma
Gönlüm yeñiden ateş-i hicrāna bırakma
Yaķduñ beni bāri ebkem cānumı yakma
- 2 Hem-meclis olup nisbetüme¹³⁹ düşmen-i bedle
Sürdüñ beni aqlum ğama nefy-i ebedle
Kundağı¹⁴⁰ bırağup cān oyna nār-ı hasedle
Yaķduñ beni bāri ebkem cānumı yakma
*
- 3 Feryād elinden senüñ ey şūh-ı şeker-leb
Kendüñ gibi itdüñ beni de āteşī meşreb
Pervāne gibi şem^c -i cemālünle geçen şeb
Yaķduñ beni bāri ebkem cānumı yakma
*
- 4 Fürķat ne zamān olur ^c aceb vuşlata tebdil

¹³⁶ Ah aşktan ve onun hallerinden hararetiyle yaktı kalbimi gözüm senden gayrısına bakmadı Allah'a ve âyetlerine yemin olsun ki. Bu mısra divanda yer almıyor.

¹³⁷ (Vâsıf, 1841: 66)

¹³⁸ Mecmuada “Ġazel-i Vâsıf Efendi” başlığıyla yer alan ancak şekil özelliklerine göre şarkı olan şiirin başlığı tarafımızdan “Şarkı-yı Vâsıf Efendi” olarak düzeltilmiştir.

¹³⁹ nisbetüme: nisbetüñe M.

¹⁴⁰ kundağı: kundaķ D.

Olmaz mı dilüñ sūz u güdāzı daḥı tekmīl

° Aşķuñla fetīl ala mı¹⁴¹ mānende-i ḳandīl

Yaḳduñ beni bāri ebkem cānumı yaḳma

*

5 Biñ yıl o mehüñ ° aşķına¹⁴² yansam yine ḳanmam

Vāşıf bu ne esrār ki yanmaḳdan uşanmam

Ben nār-ı maḥabbet ile yandı[ḡ]uma yanmam

Yaḳduñ beni bāri ebkem cānumı yaḳma

34¹⁴³

Şarkı-yı Vāşıf Efendi¹⁴⁴

fā °ilātün fā °ilātün fā °ilātün fā °ilün

1 Dil virelden yāre oldı ālem lügādüm benüm

N’işleyüm raḥm eylemez şūh-ı sitemkār[um] benüm

Bilse de bilmezlenür ḥāl-i dil-zārum benüm

Pek sever cevır ü cefāyı bī-vefā yārüm benüm

2 Ne olur luḫfı lisāna ne vefā-yı yār ider

15b Bir nigāh iltifātıyle ne göñlüm şād ider

Ḥür ḡayb olsa yeñi başdan velī¹⁴⁵ icār ider

Pek sever cevır ü cefāyı bī-vefā yārüm benüm

¹⁴¹ ala mı: alalı M.

¹⁴² ° aşķına: derdine D.

¹⁴³ (Vāşıf, 1841: 35)

¹⁴⁴ Mecmuada “Ġazel-i Vāşıf Efendi” başlıḡıyla yer alan ancak şekil özelliklerine göre şarkı olan şiirin başlıḡı tarafımızdan “Şarkı-yı Vāşıf Efendi” olarak düzeltilmiştir.

4. bend, 5. bendle yer deḡiştirmiş.

¹⁴⁵ velī: yine D.

*

- 3 Bülbüli zār u nizār eylerse güller hāre ne
 Cānuma minnet benüm cevr ü sitem aġyār[a] ne
 Şabrdan ġayrı buña sen söyle ey dil çāre ne
 Pek sever cevr ü cefāyı bī-vefā yārüm benüm

*

- 4 Nice açılsun andelīb-i ʿ aşk ol ġonce-lebi
 Meşk -i istiġnā ile geçmiş bütün rüz u şebi
 Daħl olunmaz öyle eş-şems küçükdən meşrebi
 Pek sever cevr ü cefāyı bī-vefā yārüm benüm

*

- 5 Terk-i cevr itdürmenüñ Vāşif olaydı ġābili
 Saña göñlüm gibi ol dirdüm o şūhuñ mā° ili
 Tarz u tavrı beñzemez hūbān-ı ġayra hāşılı
 Pek sever cevr ü cefāyı bī-vefā yārüm benüm

35¹⁴⁶

Terkīb-i Bend Şākir Efendi

fe ʿilātün fe ʿilātün fe ʿilātün fe ʿilün

- 1 Bir şehüñ şimdi göñül bende-i efgendesidür
 Mā° il-i luṭf-ı dil-āviz-i şeker-ħandesidür
 Merdüm-i çeşm-i¹⁴⁷ dilüñ şu° le-i tābendesidür
 Dem-be-dem sīne-i pür-derd ise nālendesidür

¹⁴⁶ (Yanbal, 2009: 690-695)

¹⁴⁷ çeşm: cism M.

Tā seher çeşm-i emel hecr ile giryendesidür
 Ben degül ° âlem anuñ şermendesidür
 Serv-i büstân-ı irem kâmetinüñ bendesidür
 Nâzenân-ı cihānuñ katı nâzendesidür
 Şühdur gerçi velî bilmiyor âyîn-i vefâ
 Hün-ı ° aşık[ı]a ider bezm-i şabûhı ihyâ

2 Her nigâhı ider üftâdeyi mest ü bî-tâb
 Ğamzeler sîneleri itmede ber-bâd u harâb
 Bir taraftan daḥı ebrûları itmekde ° itâb
 Nâ-becâ hışmı füzün nîm tebessüm nâ-yâb
 Böyle evzâ° neden eyledi ey meh icâb
 Hün-ı hicrân-ı gönül olmada her dem ğarkâb
 Nemden incindüñ ise eyle efendüm işrâb
 Luṭf ile olmaz ise ° unḡ ile ver bâri cevâb
 Tevbeler eyledigüm cürm ü günâha tevbe
 İtdigüm çeşm-i¹⁴⁸ taḥassürle nigâha tevb[e]

3 İstemezsen güzelüm bir daḥı âh itmeyeyüm
 Dūd-ı pür-süz ile eflâkı siyâh itmeyeyüm
 Tek yanarsam yanayum böyle günâh itmeyeyüm
 Söyle incindigüñ eṭrâfa nigâh itmeyeyüm
 Sâyeñi itme dirîĝ¹⁴⁹ ğayrı penâh itmeyeyüm

¹⁴⁸ çeşm: cism M.

Tāc-ı Keyhüsrevî de olsa külâh itmeyeyüm

Hālümü rencîş-i hışmuñla tebâh itmeyeyüm¹⁵⁰

Kendümi bî-hüde üftâde-i câh itmeyeyüm

Merhamet kııl yeter ey şüh-ı cefākār yeter

16a ° Āşık-ı dil-şüdeye yalnız ıkrār yeter

4 Şol kadar zār u zebün¹⁵¹ eyledüñ ey mâh beni

Çalmadı tâb u tüvân açmağa bir dem deheni

Baña bār¹⁵² eyledüñ ey rûh-ı revân cân u teni

Ne günâh itdüm ° aceb sehv ile sevdüm[se] seni

Böyle teng olmadı hiç kimseye beytü'l-ğazeni

Çoduñ endîşe-i ° aşkıında hele yâsemeni

Büsitân-ı emelüñ tâze nihâl-i çemeni

Bildüm ammâ saña gamz eyleyeni söyleyeni

Hâtırum hoş o dağı hecr ile ber-bâd olsun

Püte-i hayrete düş olmağa mu° tād olsun

5 Uyma a° dâ sözine uyma amân sulţānum¹⁵³

Çalmadı fūrkat u hicrāna benüm dermānum

Nā-ğasretle dilüm hūn u ciger-püryānum

Güşe-i gamda hemân hayretle giryānum¹⁵⁴

¹⁴⁹ itme dirîğ: enin-i dirîğ M.

¹⁵⁰ Divanda yer alan ancak mecmuada yer almayan bu mısra şiirin şekil bütünlüğü dikkate alınarak tarafımızdan eklenmiştir.

¹⁵¹ zebün: ziyân D.

¹⁵² bār: yâr D.

¹⁵³ Bu bend çeviri yazıya aktarılırken kafiye uyumu dikkate alınarak hem iyelik eki hem de ek fiilin geniş zamanı yuvarlak vokalle gösterildi.

Bezm-i ihsāna sezā bende-i pür-¹⁵⁵ c irfānum
 Luṭfa şāyesteyüm Allāh bilür şāyānum
 Sıḳlet olmam güzelüm haylice var iz^c ānum
 Bir nigāhuñ ile dil-şād olur[um] ḥandānum
 Cānı¹⁵⁶ ile bende-i ğam-ḥ^āarım¹⁵⁷ ey māh senüñ
 Görmedüm bir niĝeh-i nāzuñı¹⁵⁸ eyvāh senüñ

6 Nice bir lāle gibi çāk u ciger-ḥ^{ūn} olayum
 Nice bir gūşe-i ğam-ḥ^ānede maḥzūn olayum
 Nice bir vādī-i bī-ĝāyede¹⁵⁹ mecnūn olayum
 Nice bir ḥoḳḳa-i bāzīçe-i gerdūn olayum
 Yılda bir nīm tebessüm ile memnūn olayum¹⁶⁰
 Çarḥdan pertev-i luṭfuñ ile efzūn olayum
 Söyle ḳurbān olayum zūlfüne meftūn olayum
 Söyle kim söyle fedā-yı ruḥ-ı gül-gūn olayum
 Eyle elṭāfına şāyeste beni ey meh-rū
 Çekinür n'işlesün āvāre göñül cāndur bu

7 Ben gibi şā^c ir-i mümtāza ne küsdüñ küsme
^c Āşıḳ-ı zār-ser-efrāzına¹⁶¹ ne küsdüñ küsme

¹⁵⁴ Gūşe-i ğamda bu ḥayretle hemān giryānum: Gūşe-i ğamda hemān ḥayretle giryānum M.

¹⁵⁵ pür: bir D.

¹⁵⁶ cānı: cān M.

¹⁵⁷ ğam-ḥ^āarım: ğam-ḥ^āarıkim M.

¹⁵⁸ nāzuñı: nārımı D.

¹⁵⁹ bī-ĝāyede: beyĝāre M.

¹⁶⁰ Divanda yer alan ancak mecmuada yer almayan bu mısra şiirin şekil bütünlüğü dikkate alınarak tarafımızdan eklenmiştir.

Böyle üftāde-i bī-nāzına¹⁶² ne küsdüñ küsme
 Hayli demdür baña ey tāze ne küsdüñ küsme
 Söyle efgende-i hem-rāza ne küsdüñ küsme
 Ney gibi her dem¹⁶³ dem-sāza ne küsdüñ küsme
 Tıtdı āfākı bu āvaze ne küsdüñ küsme
 Eyle bir luṭfla āgāze ne küsdüñ küsme
 Şākirüñ olsa ne olur luṭfla mümtāz-ı cihān
 Hüsnüñ evşāfını āfāka ider neşr ü beyan

16b

36

Tesdīs-i Rāsih Maṭla° -ı Bākī

fe°ilātün fe°ilātün fe°ilātün fe°ilün

- 1 Ne füsün eyledi bilmem ne ki ° aşka gerek
 Öldüm ey mäh gamuñla dahı yok mu haberüñ
 Göster āyine gibi ° aşka sīmīn-berüñ
 Söyle ey şüh-ı cefā-pīşe nedendür hazerüñ
 Gonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
 Ya° ni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ
- 2 N'olsun ey şāh-ı cihān böyle tecāhül luṭf it
 Kalmadı şabra mecāl itme tegāfül luṭf it
 Çāk çāk oldı girībān-ı taḥammül luṭf it

¹⁶¹ ° aşık-ı zār-ser-efrāzına: ° aşık-ı zār u efrāza D.

¹⁶² üftāde-i nāz: üftāde-i bī-nāz M.

¹⁶³ her dem: bezmine D.

Olsun ° uqde-i dil itme ta° allül luḡf it
 Ğonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
 Ya° ni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ

*

3 Nice dem ḡaste-i hicrānam ey aşüfte-mizāc
 Yaḡdı cevruñ dile şad dāḡ-ı elemden minhāc
 Ḳatre-i bŷy-ı gül-i luḡfuñ ile eyle ilāc

Bŷbŷl-i gülşen-i şevḡuñ dehen bestesin aç
 Ğonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
 Ya° ni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ

*

4 Eyledi tīr-i cefā tā dil-i ḡam-ḡāra eşer
 Böyle nālān olayum mı güzelüm şām u seḡer
 Eyleme nāvek-i eḡāna girībāna şiper ey gül-ter
 Cān alup cān virecek demdür amān

Ğonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
 Ya° ni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ

*

5 Meclis-i ḡamda kerem it bırakma ° uşşāḡı

Bāde-i luḡfıyla mest eyle dil-i müştāḡı

Rāsiḡa vird-i zebān oldı bu beyt-i Bākī

Ğonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ

Ya° ni seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ

37¹⁶⁴**Müseddes-i °Ulvî***fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün*

- 1 Kıl nazar hālūme ey kişver-i hüsñüñ şāhı
 Gāh cev̄r eyleriseñ bāri esirge gāhi
 Qoma tenhā dahı¹⁶⁵ fūrkatle dil-i gümrāhı
 İrmesün çarḥa dilerseñ bu ġarībün āhı
 Bezme gel bu gice ey °ālem-i hüsñüñ māhı¹⁶⁶
 Yoḥsa yirden göge dek incinürüm bi'llāhi¹⁶⁷
- 2 Zūlmet-i fūrkatle şalma dil-i nālānımızı
 Her dem irgürme meded göklere efgānımızı
 Merḥamet kılmaziseñ bāri gel al cānımızı
 °Arz-ı hüsn it görelüm şem°-i şebistānımızı
 Bezme gel bu gice ey °ālem-i hüsñüñ māhı
 Yoḥsa yirden göge dek incinürüm bi'llāhi
- *
- 3 Gözyaşın bezm-i muḥabbetde şarāb eyleyelüm
 Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm
 Cigeri āteş-i şevk[üñ]le kebāb eyleyelüm
 Mey-i la° lüñle dil-i mesti ḥarāb¹⁶⁸ eyleyelüm
 Bezme gel bu gice ey °ālem-i hüsñüñ māhı

¹⁶⁴ (Çetin, 1993: 165-166)¹⁶⁵ tenhā dahı: tenhāda vü D.¹⁶⁶ māhı: şāhı M.¹⁶⁷ bi'llāhi: va'llāhi D.¹⁶⁸ dil-i mesti ḥarāb: dili mest-i ḥarāb D.

Yoḥsa yirden göge dek incinürüm bi'llāhi

*

4 Şeb-i ğamda şevḳdür nāle vü āh¹⁶⁹ eylemişüz

Yirleri gökleri hep dūd-ı siyāh¹⁷⁰ eylemişüz

Gerçi cān naḳdini yoluñda tebāh eylemişüz

17a Nazaruñ yok bize bilsek ne günāh eylemişüz

Bezme gel bu gice ey ° ālem-i ḥüsnüñ māhı

Yoḥsa yirden göge dek incinürüm bi'llāhi

*

5 Şems-i ° ālem gibi gün yüzüñi pinhān itdüñ

Ra° d-veş işümi feryād ile efgān itdüñ

Ağladup gözlerümüñ yaşını bārān itdüñ

Nice gündür ki beni hecr ile giryān itdüñ

Bezme gel bu gice ey ° ālem-i ḥüsnüñ māhı

Yoḥsa yirden göge dek incinürüm bi'llāhi

*

6 Ğayrılarla nice bir cām-ı mey nūş idesin¹⁷¹

Cür° aveş ḥāke şalup ° Ulvī[yi] bī-hoş idesin¹⁷²

Nice bir ḳavm-i ḥasūduñ sözini gūş idesin¹⁷³

Nice bir eyledigüñ ° ahdi ferāmūş idesin¹⁷⁴

Bezme gel bu gice ey ° ālem-i ḥüsnüñ māhı

¹⁶⁹ nāle vü āh: derd ile āh D.

¹⁷⁰ dūd-ı siyāh: rüy-ı siyāh M.

¹⁷¹ idesin: ideyin D.

¹⁷² idesin: ideyin D.

¹⁷³ idesin: ideyin D.

¹⁷⁴ idesin: ideyin D.

Yohsa yirden göge dek incinürüm bi'llāhi

38

Tesdīs-i Huzūrī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Baña hicrān belāsı hep bu çarh-ı bī-vefānuñdur
Şefā' at merḥamet şefkat Resūl-i Kibriyānuñdur
° Atāver-baḥş ancak Hālīk-ı gūn u mekānuñdur
Dilā beyhūdedür şanma bu da bir nükte-dānuñdur
Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
Tevekkül kıl vişāl-i Bāre virmekçün Hudānuñdur
 - 2 Firākında şafā kesb eyle yāruñ olma bī-gāne
Derūnuñ derdini cānuñda şakla açma nādāna
Çerāğ-ı sineñi yandur getir şevkıle meydāna
Göñül rāh-ı muḥabbetde eger düşdüñse hicrana
Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
Tevekkül kıl vişāl-i Bāre virmek çün Hudānuñdur
- *
- 3 Ricā-yı kaṭ' idüp hicrāndan itme kimseye şekvā
Olursuñ cān ile tālīb seni maḥrūm ide ḥāşā
Eger başuñda ° aḳluñ var ise ey ° aşık-ı şeydā
Belā vādīsiniñ Mecnūnı ol olma ser ü bī-pā
Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur

Tevekkül kııl vişāl-i Bāre virmek çün Hūdānuñdur

- 4 Ğam-ı hicrān beni öldürdi gördüm ğayrı yok tedbīr
 Varup ağladum itdüm bir ° azīze hālūmi takrīr
 Firāķ eyyāmınuñ hep ser-güzeştüme söyledüm bir bir
 Bu derde çāre olmaz mı didüm baña didi bir pīr
 Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
 Tevekkül kııl vişāl-i Bāre virmek çün Hūdānuñdur

*

- 5 Yūri alūde-dāmen ol muḥabbet tekkegāhında
 Beķā yokdur bilürsin ° āķıbet devlet külāhında
Huzūrī aldanup ḳalma cihānuñ ° izz ü cāhında
 Murāda iresüñ isterseñ bu ° ālem bezmgāhında
 Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
 Tevekkül kııl vişāl-i Bāre virmek çün Hūdānuñdur

39¹⁷⁵

Ğazel-i Niyāzī¹⁷⁶

mef°ülü fā°ilātü mefā°ilü fā°ilün

- 1 Baķup cemāl-i yāre çağıruram dōst dōst
 Dil oldı pāre pāre çağıruram dōst dōst

¹⁷⁵ (Niyāzī, 1844: 14)

¹⁷⁶ Niyāzī Divānı'nda 14. sayfada 14 beyit halinde yer alan gazelden sıra gözetilmeksizin seçilmiş sadece 6 beyit mecmuada bulunuyor.

2 Geldüm¹⁷⁷ cihāna ğarīb oldum güle ° andelīb

Her dem cigerler delüp çağıruram dōst dōst

3 Mescid ü meyḥānede ḥāne-i vīrānede¹⁷⁸

Ka° bede büt-ḥānede¹⁷⁹ çağıruram dōst dōst

4 Aradığım sendedür sende degül tendedür

17b Benüm gönüm şundadır çağıruram dōst dōst

5 Deryā olunca nefes tā kesilince bu ses¹⁸⁰

Pārelenince kafes¹⁸¹ çağıruram dōst dōst

6 Geldüm o dōst ilinden қоқа қоқа gülünden

Niyāzīnūñ dilinden çağıruram dōst dōst

40

Tesdīs-i Cinānī

mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün

1 Nigārā ° aşq-ı pākūñ bir dilde nihān olsun

Demidür ° āleme şıdķ u derūnum dāsītān olsun

Bilinsün müdd-i ° aynuñ cümle aḥvāli ° ayān olsun

¹⁷⁷ geldüm: geldi M.

¹⁷⁸ ḥāne-i vīrānede: ḥānede vīrānede D.

¹⁷⁹ büt-ḥāne: beyt-ḥāne M.

¹⁸⁰ tā kesilince bu ses: pārelenince kafes D.

¹⁸¹ pārelenince kafes: tā kesilince bu ses D.

Çapuñda imtiyāzum halk içinde bī-kemān olsun

Gerek dervīş-i dil-rīş gerek şāh-ı cihān olsun

Saña ° aşık olan evvel benümle imtiḥān olsun

- 2 Kimi talıp geçer vaşla kimisi sāde Pihlevīye
 Ğarezsiz kimse meyl itmez şaḡın sen serv-i dil-cūya
 Çanā° at eylemez il hatt hāl çeşm ebrūya
 Sözüml tut i° timāt itme begüm aḡyār-ı bed-gūyā
 Gerek dervīş-i dil-rīş gerek şāh-ı cihān olsun
 Saña ° aşık olan evvel benümle imtiḥān olsun

*

- 3 Seni sevdüm diyü kim bezl iderse yoluña mālın
 Reh-i ° aşkuñda şādık zan idüp gūş itme aḡvālin
 Zamāne halkınuñ çokdur bilürsin megerle ālın
 Eger bilmek dilerseñ ° aşıkuñ keyfiyyet ḡālin
 Gerek dervīş-i dil-rīş gerek şāh-ı cihān olsun
 Saña ° aşık olan evvel benümle imtiḥān olsun

*

- 4 Şu kim eyler ḡabībim vaşluñ için saña ibrāmı
 Hazer kıl anı ° aşık şanma ḡayr olmaz serencāmı
 Şaḡın āl itmesünler sen hümā için ḡurup dāmı
 Dil-i şūrīde gibi şanma puḡte gördigüñ ḡāmı
 Gerek dervīş-i dil-rīş gerek şāh-ı cihān olsun
 Saña ° aşık olan evvel benümle imtiḥān olsun

*

- 5 Kāpuñda pādişāhum kullaruñ çok gerçi kim şādık
Cinānī bir baña beñzer ola mı ° aşık-ı şādık
 Biḥamdillah ki aķar azādesinde olmuşam fāyık
 Muḥabbet tekyesinde pīr-i ° aşık oldum disem lāyık
 Gerek dervīş-i dil-rīş gerek şāh-ı cihān olsun
 Saña ° aşık olan evvel benümle imtiḥān olsun

41¹⁸²**Ġazel-i Fennī Efendi***müfte °ilün fā °ilün müfte °ilün fā °ilün*

- 1 ° Āşık olup¹⁸³ bir güle çağıruram¹⁸⁴ dōst dōst
 Hem-dem olup bülbüle çağıruram¹⁸⁵ dōst dōst
- 2 Yāruñ olup mā° ili zabt idemem¹⁸⁶ bu dili
 Maḥşere dek ḥāşılı çağıruram dōst dōst¹⁸⁷
- 3 Dīde tolup yaş ile¹⁸⁸ cānı virüp baş ile¹⁸⁹
 Sīne dōgüp taş ile çağıruram dōst dōst¹⁹⁰

*

¹⁸² (Demirkazık, 2009: 381-382)

¹⁸³ olup: oldum M.

¹⁸⁴ çağıruram: çağırdum M.

¹⁸⁵ çağıruram: çağırdum M.

¹⁸⁶ idemem: ideli M.

¹⁸⁷ çağıruram dōst dōst: dīde tolup yaşla M.

¹⁸⁸ Dīde tolup yaşla: can virüben başla M.

¹⁸⁹ cānı virüp baş ile: sīne dōgüp taşla M.

¹⁹⁰ Divanda yer alan ancak mecmuada olmayan bu mısra şiirin şekil bütünlüğü dikkate alınarak tarafımızdan eklenmiştir.

- 4 Vākıf-ı esrār olup vāşıl-ı dildār olup
Her gice bīdād olup çağıruram dōst dōst
*
- 5 Vārumı yağmaya hep virdigüm itme ° aceb
Şubḥ u mesā rüz [u] şeb çağıruram dōst dōst
*
- 6 ° Aşķ meyin¹⁹¹ nūş idüp kendümi bī-hūş idüp
Dehri ferāmūş idüp çağıruram dōst dōst
*
- 18a 7 Ṭab° uma virüp güşād āhı idüp izdiyād
Tā olıcak ber-murād çağıruram dōst dōst
*
- 8 Şeyḥ ayağına varup pāyına yüzler sürüp
Ḥalka-i zikre girüp çağıruram dōst dōst
*
- 9 Diñle sözüm ey aḥī şorma baña bir daḥı¹⁹²
Cān virür iken daḥı çağıruram dōst dōst
*
- 10 Fennī iderken su° āl Mışrīde bulup kemāl
Şimdi Naḥīfī mişāl çağıruram dōst dōst

¹⁹¹ meyin: meyini M.

¹⁹² bir daḥı: berzaḥı D.

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

- 1 Yine naḳḳāş-ı ezel naḳş-ı ruḥuñ sâde ḳodı
 Yüzüñe ḳarşu göñül murğını feryâda ḳodı
 Beni gözyaşu gibi bir ulu deryâda ḳodı
 Seni can gülşenine servveş âzâde ḳodı
 Kimini sevdi Ḥudâ kimini sevdâ[d]a ḳodı
 Güli ârâyiş idüp bülbülü ğavgâda ḳodı

- 2 N'ola yoluñda çekersem elem ü derd ü ğamı
 Dünyede kimse mi var çekmeye işbu elemi
 Hele sen zevḳ şafâyıla süregör gör bu demi
 Çün ezel kâtibi bu resme çalupdur ḳalemi
 Kimini sevdi Ḥudâ kimini sevdâ[d]a ḳodı
 Güli ârâyiş idüp bülbülü ğavgâda ḳodı

*

- 3 İşigüñ yaşlanuben ideridüm derdle zâr
 Şaḳınurdum ki zafer eylesesüñ sen güle ḥâr
 Dehenüñ fikri ile oldı cihân başuma dâr
 Saña gülmek şanemâ ağlamak oldı baña kâr
 Kimini sevdi Ḥudâ kimini sevdâ[d]a ḳodı
 Güli ârâyiş idüp bülbülü ğavgâda ḳodı
- 4 N'ola ağlarsa gözüm gül gibi sen gül şanemâ
 Yiridür bülbül-i dil eyleye ğulgul şanemâ

Ola bezmüñde gözüm sāgar-ı pür-mül şanemā
 Seni gül kıldı beni sen güle bülbül şanemā
 Kimini sevdi Hūdā kimini sevdā[d]a ƙodı
 Güli ārāyiş idüp bülbülü ğavgāda ƙodı

*

5 Göreli sen güli dīdem gibi ƙan oldı yürek
 Göge yer yer dikilüp āh-ı duhānımla direk
 Beni ağlatma didüm didi dilber gülerek
 Nazret it hāl-i Su° āliye gül ey ƙatı yürek
 Kimini sevdi Hūdā kimini sevdā[d]a ƙodı
 Güli ārāyiş idüp bülbülü ğavgāda ƙodı

43¹⁹³

Müseddes-i °Ulvi

fe°ilātün fe°ilātün fe°ilātün fe°ilün

1 Ber-murād itdi felek gerçi dil-i nā-kāmı
 Şundı ammā n°idelüm zehr ile tolu cāmı
 İrdi cān ƙulağına peyk-i °adem pey[ġ]āmı
 Āh kim geldi meded ğuşşa vü ğam hengāmı
 Ne °aceb¹⁹⁴ tiz geçer zevƙ ü sürür eyyāmı
 İrmeden¹⁹⁵ nışf-ı nehārı irişür aħşāmı

¹⁹³ (Çetin, 1993: 161-162)

¹⁹⁴ ne °aceb: ta°accüb: M.

¹⁹⁵ irmeden: olmadın D.

2 Niceler ° âlem-i ° uqbāya revān olmağda
 Niceler hırş ile sultān-ı cihān olmağda
 18b Kudret-i hayl ü hışm cümle yalan olmağda
 Sā° at-i ° ömr ise her dem güzērān olmağda
 Ne ° aceb tīz geçer zevğ ü sürür eyyāmı
 İrmeden nışf-ı nehārı irişür aħřāmı

3 Siper-i ta° ne olup derhemle geçdi günüm
 şeb-i ğamda elem-i ° âlem ile geçdi günüm
 Yār u¹⁹⁶ aĝyār ile her dem¹⁹⁷ ğamla geçdi günüm
 Halk ° id itdi benüm mātemle geçdi günüm
 Ne ° aceb tīz geçer zevğ ü sürür eyyāmı
 İrmeden nışf-ı nehārı irişür aħřāmı

*

4 Zevğ-i vuşlatda iken irdi firāk āfākı
 Dem-i fırsatda kaźā idemedēñ mā-fātı¹⁹⁸
 Künc-i mişnetde geğerüdüğ ğamla āvķātı
 Rüzımuz idi bezm-i ğamla şeb-i zulmātı¹⁹⁹
 Ne ° aceb tīz geçer zevğ ü sürür eyyāmı
 İrmeden nışf-ı nehārı irişür aħřāmı

*

5 Can virüp hicr ile ° Ulvī²⁰⁰ olıcağ mürde tenüm

¹⁹⁶ yār u: yāri D.

¹⁹⁷ her dem: gördüm D.

¹⁹⁸ kaźā idemedēñ mā-fātı: fedā idecek sā° āti M.

¹⁹⁹ Rüzımuz idi bezm-i ğamla şeb-i zulmātı: Rüzımuz eyledi tīre şeb-i ğam zulmātı D.

Tölicak şiven-i aḥbābla beytü'l-ḥazenüm
 Yazalar seng-i mezārumda bu ebyātı benüm
 Baña telkīn idicek okuyalar bu süḥānum
 Ne ° aceb tiz geçer zevk ü sürür eyyāmı
 İrmeden nışf-ı nehārı irişür aḥşāmı

44

Tesdīs-i ° Aḳılı

fā ° ilātün fā ° ilātün fā ° ilātün fā ° ilün

- 1 Gelmez oldı āh kim ol pādişāhum yānuma
 Ḥālūmi ° arz idemem cefā ben ol sultānuma
 Qaşd ider girmege her dem tiğ-i ḥasret ḳānuma
 Söyle ey bād-ı şabā luṭf ile cānānuma
 Nā-ḥasretkār iderdi şimdi muḥkem cānuma
 Şabrını sen vir İläḥī bu dil-i sūzānuma

- 2 ° Aḳlumı başumdan aldı ol gözi şehlā benüm
 Bağrumı bir ḥün idüp cevır ile ḥālā benüm
 Āh kim ne yazı imiş başda bu sevdā benüm
 Kimse bilmez çekdigüm hicrānda vā-veylā benüm
 Nā-ḥasretkār iderdi şimdi muḥkem cānuma
 Şabrını sen vir İläḥī bu dil-i sūzānuma

*

²⁰⁰ Can virüp hier ile ° Ulvī: ° Ulvīyā derd ü ğam ile D.

3 Yārümi benden ayırdı göz göre devr-i zamān
 Dem-be-dem kan ağladur bir dem baña virmez amān
 Ağlasunlar hālüme her ° aşık-ı şeydā olan
 Kalmadı şabra mecālüm n'eyleyem ben nā-tüvān
 Nā-ḥasretkār iderdi şimdi muḥkem cānuma
 Şabrını sen vir İlahī bu dil-i sūzānuma

*

4 İrmedüm ol nev-civāna hey meded dünyāda ben
 Bulmadum ašlā vefāyı ol pīr-i ra' nāda ben
 Hicr-i fūrkatden dirīgā olmadum ezāda ben
 Āteş-i ° aşk içre kaldum dostlar üftāde ben
 Nā-ḥasretkār iderdi şimdi muḥkem cānuma
 Şabrını sen vir İlahī bu dil-i sūzānuma

*

5 Her kim āmin dirse işbu du° āya yā mu° in
 Sen anuñ eyle maḳāmın ravza-i ḥuld-ı berin
 ° **Āqılınüñ** budur senden temennāsı hemin
 Cevr-i dilberden ḥalāş it yā ale'l-° Ālemīn
 Nā-ḥasretkār iderdi şimdi muḥkem cānuma
 Şabrını sen vir İlahī bu dil-i sūzānuma

45²⁰¹

Tahmīs-i Uşūl²⁰²

²⁰¹ (İsen, 1990: 88)

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

1 Yā İllāhī vādī-i ° işyānda kıaldum bī-meded

° Abd-i ° āsīyem suçum bī-ḥadd cürmüm bī-° aded

19a Şimdi şeydu'llaha geldüm kıılma ben derviş[i] red

Fazluña bel bağladum yā Vāḥid ü Ferd ü Eḥad

Cümlenüñ ma° būdı sensin dā° imā ḥayyü'l-ebed

2 Ḥamdülillāh buldı nām-ı a° zamı kalb-i selīm

Sālik-i rāha ° ayān oldı sırāt-ı müstakīm

Ba° d-ezīn kār eylemez vesvās-ı şeytāni 'r-racīm²⁰³

Okıdum ismüñde *bismillaḥi 'r-raḥmāni 'r-raḥīm*²⁰⁴

Ey sıfātuñdır sıfātuñ *kul hüvā 'llāhü eḥad*²⁰⁵

3 Çār ismüñden bu şeş sū kıubbe bulmazsa şübüt

Pāyidār olmaz bināsı hem-çü beyt-i ° ankebüt

Feyz-i zātuñdan irişdi cisme hem bu cāna kıüt²⁰⁶

Evvel ü āḥir hüve'l-ḥayyüllezīsın lā-yemüt²⁰⁷

Zāḥir ü bāṭın hüve'l-bākīsın *Allahü 'ş-şamed*²⁰⁸

4 Ey ḥarīm-i dergehüñ ḥā° if göñüller me° meni

²⁰² Mecmuada “Muḥammes-i Uşūlī” başlığıyla yer alan şiir muhammes değil Seyyid Nesimī'nin gazelini tahmistir. Bu yüzden şiirin başlığı tarafımızdan “Tahmīs-i Uşūlī” olarak düzeltilmiştir.

²⁰³ kovulmuş, taşlanmış, lanetlenmiş şeytan

²⁰⁴ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

²⁰⁵ “De ki: O Allah birdir.” (İhlās:112/1)

²⁰⁶ Feyz-i zātuñdan irişdi cisme hem bu cāna kıüt: Feyz-i cüdüñden erişür cisme kuvvet cāna kıüt D.

²⁰⁷ Önce ve sonra ölmeyen ve devamlı hayat sahibi olansın.

²⁰⁸ “Her şey O'na muhtaç; O kimseye muhtaç değil.” (İhlās:112/2)

Vaşf-ı zātuñdur münezzeħ ism-i pāküñdür²⁰⁹ ğanī

Kibriyāñ önüñde kimdür kim kıla mā u meni

Lem yelid sensin oqurlar ey ve *lem yūled* seni²¹⁰

Lem yekün zātuñ şıfatuñdur *lehü küfüven eħad*²¹¹

5 ° Ālem-i vaħdetde²¹² keşret daħī tutmuşdur²¹³ maķarr

Birbirinde münderic şānkim nevāt içre şecer

Zāhir olmamışdı ħulķ-ı melek²¹⁴ ħüsn-i beşer

Ol zamānkim luţ ile bir gevhere kılduñ²¹⁵ nazār

Zāhir ol gevherden oldu cümle eşyā lā-° aded

6 Nükte-i sırr-ı *nefaħtüden*²¹⁶ çün urdu bir²¹⁷ demi

Noķta-i vāħidde derc itdüñ sevād-ı a° zamı

Ya° ni kılduñ nüşha-i kübrā vücūd-ı ādemi

Ķāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ ° ālemi

Ķudretüñle erba° ĩn günde tamām oldu cesed

7 Ey Uşulī zāt-ı dā° im²¹⁸ Ħaķdan özge nesne yoķ

Dillere zıķri²¹⁹ mülāyim Ħaķdan özge nesne yoķ

²⁰⁹ ism-i pāküñdür: zāt-ı pāküñdür D.

²¹⁰ “O doğurmamıştır ve doğurulmamıştır.” (İhlâs:112/3)

²¹¹ “Ve hiçbir şey O’nun dengi değildir.” (İhlâs:112/4)

²¹² vaħdetde: ħiddetde M.

²¹³ tutmuşdur: bulmadan M.

²¹⁴ ħulķ-ı melek: ħalķ ile mülk-i M.

²¹⁵ kılduñ: kıldum D.

²¹⁶ “Ben, onun yaratılışını tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın.” (Hicr:15/29)

²¹⁷ çün urduñ bir: ururduk biz M.

²¹⁸ zāt-ı dā° im: sırrı dayim D.

Zāhir ü bātında²²⁰ kā³ im Hāğdan özge nesne yoğ
 Seyyidüñ gönülünde dā³ im Hāğdan özge nesne yoğ
 Ol fağırüñ hem dilinde her dem eydür yā Ehad

46

Ėazel-i Şem[°] ĩ Tahmīs-i Şaydī

fe[°] ilātün fe[°] ilātün fe[°] ilātün fe[°] ilün

- 1 Öldürürse beni hasretle o Ėonce-dehenüm
 Derdümi söyleye kabrumde biten her çemenüm
 Kana Ėark olsa n'ola gözyaşıyla pirehenüm
[°] Ār idermiş beni öldürmege ol sīm-tenüm
 Varayum yalvarayum boynuma tağup kefenüm
- 2 Dār-ı dil-dāra varup āhumla pāk ideyüm
 19b Gözyaşıyla şulayup kūyını nemnāk ideyüm
[°] Ağl u hūşuyla gönülde bunı idrāk ideyüm
 Hulle-i cennet olursa çekeyüm çāk ideyüm
 Dem-i vuşlatda baña hā³ il olur pirehenüm
- 3 Uyalı o yüzi gül zağ-ı rağībüñ sözine
[°] Āşık-ı haste-dilüñ bağmaz olupdur yüzine
 Açalı iki gözüm gözlerem İrek tozına
 Duymaya girsem eger mūr-ı za[°] ifüñ gözine²²¹

²¹⁹ zikri: zikre M.

²²⁰ bātında: bātından M.

İy Süleymān-ı zamān şöyle hayāl oldı tenüm

- 4 Bülbül-i haste-dili ey yüzi gül zār eyle
 Señ raķībūñ yanına varma şaķın °ār eyle
 Qā° ilem her ne idersen baña ey yār eyle
 Tek beni zülf-i dil-āvīzūñe ber-dār eyle
 Çekeyüm pādişehüm kendü elümle resenüm

- 5 Geldi düşdi yine şevķile gōñül bir mülke
 İlm-i °aşķında anuñ geldi baña çok meleke
 Geldi biñ derd ile Şaydı saña hālin dimege
 Şem° İyem künc-i ğamuñ virmezem ey meh felege²²²
 Gülşen-i bāĝ-ı cināndan²²³ baña yegdür vaţanum

47

Müseddes-i Ra° dī²²⁴

fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

- 1 Şevķ-i hüsnüñle umaram gül gibi hāndān olam
 Seyr idüp şol serv-i qaddüñ dem-be-dem hayrān olam
 İrmişem °īd-ı vişāle cān ile qurbān olam
 Kim der idi bülbül-i şūrīdeveş nālān olam
 Bu ne °īd olsun cihān-ı hāndān-bere giryān olam

²²¹ mūr-ı za° ifūñ gözine: zerrece mūruñ gözine D.

²²² Şem° İyem künc-i ğamuñ virmezem ey meh felege: Şem° İyem gūşce-i meyhāneli virmem felege M.

²²³ bāĝ-ı cinān: bāĝ-ı āram M.

²²⁴ “Gazel-i Ra° dī” başlıklı şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Müseddes-i Ra° dī” olarak düzeltilmiştir.

İl terennüm eyleye ben gögsüm dögüp nālān olam

- 2 Āsitānuñda dilerdüm h̄aste göñlüm şād idem
 H̄idmetüñde bu bulāş cānı mu^c tād idem
 H̄alk̄ bayrām eyleye kan ağlayam feryād idem
 Şānuña lāyık mı şāhum kim dili nā-şād idem
 Bu ne ^cīd olsun cihān-ı h̄āndān-bere giryān olam
 İl terennüm eyleye ben gögsüm dögüp nālān olam

*

- 3 Pādişāhum h̄aḡ bilür dūr olalı sen şāhdan
 Ğam beni kırtarmadı bir dem fiğān u āhdan
 Başumı kes kanumı dök çıkmazın ben rāhdan
 Sen baña raḡm itmedüñ korıkmaz mısın Allāhdan
 Bu ne ^cīd olsun cihān-ı h̄āndān-bere giryān olam
 İl terennüm eyleye ben gögsüm dögüp nālān olam

*

- 4 Saña h̄ulḡı ^cādet ide yalvarırım H̄ālīḡ'a
 Nitekim h̄übān-ı ^cālem raḡm iderler ^caşıḡa
 Şıdḡına baḡup virür Allāh murādın şādıḡa
 Gör dil-i dīvānemi eyler temennā rāzıḡa
 Bu ne ^cīd olsun cihān-ı h̄āndān-bere giryān olam
 İl terennüm eyleye ben gögsüm dögüp nālān olam

*

- 5 ^cīd olsa Ra^c diyā ben şalınup ol yār ile

- 20a Seyr iderdüm gülşeni ol serv-қadd dil-dār ile
 Leb-be-leb iken çemende ol şeker-güftār ile
 Şimdi uzaқdan baқar dil aғlayup biñ zār ile
 Bu ne °id olsun cihān-ı hāndān-bere giryān olam
 İl terennüm eyleye ben gögsüm döğüp nālān olam

48

Müseddes-i Sānī

mefā °ilün mefā °ilün mefā °ilün mefā °ilün

- 1 Ölürsem zaһm-ı tıg-i hūn-feşān-ı şehsuvār ile
 Ten-i mecrūhumı bevk āb-ı çeşm-i cūybārumla
 Ser-i kūyında defn eylemek ki derd-i °aşk-ı yārumla
 Dem-i ihyā-yı emvāt olıcaқ feryād u zuvvārumla
 Eger haşr olmazisem ol kıyāmet қadd-i nigārumla
 Gezem maşşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla
- 2 Dem-i nez°-i hayātumda ümīdi қаt° ideñ benden
 Vedā° eyler hayāl-i yār zīrā çeşm-i rüşenden
 Ferāğat eyleñüz bir laһzā kim feryād u şivenden
 Diyem rūhu'l-emīne қabz iderken cānumı tenden
 Eger haşr olmazisem ol kıyāmet қadd-i nigārumla
 Gezem maşşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla
- *
- 3 Bu derd-i °aşk-ı ālām firāқıyla ölürsem ger

Ser-i kabrümde telkîn itmege gelsün hem o dilber
 Diyem bu maṭla^c cān-baḥş aña ey mülk-i munzar
 İstesün baña geldikde su^o āl için Munker
 Eger ḥaşr olmazisem ol kıyāmet ḳadd-i nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

*

4 Der-i dārü's-şifā-yı yarda yatup bu dil-ḥaste
 Vaşiyet itmege yok iktidārı ḳaldı der-beste
 Devād u kāğıd ihzār eyleñüz uşşāk-ı sermeste
 Diyem derdli taḳrīr idüp āheste āheste
 Eger ḥaşr olmazisem ol kıyāmet ḳadd-i nigārumla
 Gezem maḥşerde gögsüm döğerek seng-i mezārumla

49²²⁵

Muḥammes-i Nazīfī²²⁶

fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

1 Gerçi kim ol şāḥ ben bir^c āşık-ı lā^o ubāliyem
 Bendesiyem²²⁷ şıdḳla anuñ maḥabbet-āliyem²²⁸
 Ḳalb-i şāfī şūfiyā²²⁹ ğıll ü ğışdan ḥāliyem
 Şanma ben sencileyin tāc u ḳabā ḥammālıyam
 Pā-bürehne Şā Hüseyñün baş açık abdālıyam²³⁰

²²⁵ (Akdağ, 2011: 178-179)

Bu şiir Nazifî Divânı'nda (Elaldı, 2005) yer almıyor

²²⁶ 06 Hk.436 no'lu şiir mecmuasında 3. ve 4. bendde beyitlerin yerleri farklı.

²²⁷ bendesiyem: bendesiyin M.

²²⁸ maḥabbet-āliyem: muḥıbb-āliyem M.

²²⁹ şūfiyā: şūfiyem M.

2 Dehr-i dūnuñ şöhretinden geçmişem ben el yuyup
 Hāneķāh-ı ° aşķınıñ abdālı oldum şoyunup
 Çekmişem bir bir zaħmlar sīnemi ser-tā yakup
 N'ola dirsem derdle her dem-be-dem gögsüm döğüp
 Pā-bürehne Şā Hüseynün baş açık abdālıyam

*

3 Rāzıyam ser virmege bu yolda ben sır virmezem
 Tā ölince bu sözi ben söylerem terk itmezem
 Çār-yār-ı Muşafā haķķı birinden dönmezem
 Şad-hezār olsa rakīb-i hāricī ğam çekmezem
 Pā-bürehne Şā Hüseynün baş açık abdālıyam

*

4 Düşmişem çün Kerbelā-yı hecrinüñ şahrāsına
 Uymaz[am] hergiz Yezīd-i münkirüñ iğvāsına
 Yoķdurur meylüm cihānuñ atlas u dībāsına
 Teşne-dil oldum meded la'l-i leb[i] sevdāsına
 Pā-bürehne Şā Hüseynün baş açık abdālıyam

*

5 Tīg-i fürķatde **Nazīfī** şerħa şerħa olsa ten
 20b Lāleveş kanlara ğark olup boyansa bu beden
 Ben şehīd-i ° aşķ için hācet degül hergiz kefen
 Çün²³¹ zıkr idüp diye kabrümde biten her çemen
 Pā-bürehne Şā Hüseynün baş açık abdālıyam

²³⁰ Pā-bürehne Şā Hüseynün baş açık abdālıyam: Pā-bürehne muşallāşınıñ ben baş açık abdālıyam M.

²³¹ çün: bunı D.

Tesdīs-i Āzerī

fe[°]ilātün fe[°]ilātün fe[°]ilātün fe[°]ilün

- 1 Demişdüñ ki belā-keşlerümi yār ideyüm
 Dil-i vīrānelerin luṭfla ābād ideyüm
 Hecrūme şabr ideni vaşluma mu[°] tād ideyüm
 Dir iken [°] aşkımla zār olanı şād ideyüm
 Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyüm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm
 *

- 2 Nāvek-i āh-ı seher eylemedi hergiz eşer
 Dil-i sengüñ ne [°] aceb saht imiş ey gonce-ter
 Ser-i küyında fiğān eyleriken şām u seher
 Saht-dil oldıgına şahid işte bu yeter
 Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyüm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm
 *

- 3 Saña hıdmet idenüñ her biri [°] aşık degüle
 Da[°] ve-i [°] aşk idenüñ sözleri şadıķ degüle
[°] Āşık olan cefā[°] adle muvāfiķ degüle
 Bir senüñ gibi kerem kânına lāyık degüle
 Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyüm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm
 *

4 ° Ādetüñ ehl-i dili luḡfla yād itmenüz
 Ḳahırla düşman-ı bed-gūya ° inād itmenüz
 Derd-i ° aşkuñla figān ideni şād itmenüz
 Āh işittikde işüñ ° adlle dād itmenüz
 Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyüm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm

5 Ḳurılaldan berü bu ḥayme-i zerrīne tanāb
 Ḳapuñı ḥalka penāh eyledi Rabbü'l-erbāb
 Ḥālını hep saña ° arz eyleriken şeyḥile şābb
 Sende inşāf ide ey ḥüsrev-i seyyāre-cenāb
 Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyüm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm

6 Āzerīveş reh-i ° aşkuñda olup efgende
 Seni terk eylemezem nitekim cānum tende
 ° Arzuḥāl itmege gayrıya ḳudretde bende
 Senün iḥsānuña ḳalmışdı ümīdüm sende
 Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyüm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm

1 Resm olaldan üstüme bu kârgâh-ı bî-sütün
 Olmadum âlâm-ı derd ü miḥnet-i ğamdan maşûn
 Menzîl-i maḳşûduma yok n'eyleyem bir reh-nümün
 Yıldızum düşkün sitârem naḥs baḥtum bed-ġün
 Yârabî pervâ felek bî-raḥm gerdün bî-sükün
 Derd çok dermân yok düşman kavî ṭâli° zebûn

2 Yağdırup tîr-i każâ bârân yerine âsmân
 Sîne-i şad-pâre itdi aña bir bir nişân
 Ṭolsa çok mu na° re-i âh-ı derûnumdan cihân
 21a Nice nâlân olmayam ya nice olam şâd u kâm
 Yârabî pervâ felek bî-raḥm gerdün bî-sükün
 Derd çok dermân yok düşman kavî ṭâli° zebûn

*

3 Ğarḳ ider gâhi cihânı yaşı ile çeşm-i ter
 Gâh dehr-i dÛn elinden ser nice aġrı çeker
 Yok kanâ° at devlet-i fûrkat visâl ümîd ider
 Ey görüp ḥâl-i dige-ġünüm şoran benden ḥaber
 Yârabî pervâ felek bî-raḥm gerdün bî-sükün
 Derd çok dermân yok düşman kavî ṭâli° zebûn

*

4 Oldı ten derd ü nâza dalam ġamdan hem-çü nâl
 Şabra ṭâkat kalmadı ° ânîde oldum bî-mecâl
 Eylemez derd-i derûnumdan gelüp bir kez su° âl

Çāresiz peygüle-i miḥnetde kaldum ḥasta-ḥāl
 Yārabbī pervā felek bī-raḥm gerdün bī-sükün
 Derd çok dermān yoḡ düşman kavī tāli^c zebün

*

5 Fūrkat-i yār ile geçdi ° **Azmī** eyyāmum benüm
 Zulmet-i ğamdan bir oldı şubḥla şāmum benüm
 Kimse yād itmez ölürsem derdle nāmum benüm
 Bilmezem yā Rab n'ola serencāmum benüm
 Yārabbī pervā felek bī-raḥm gerdün bī-sükün
 Derd çok dermān yoḡ düşman kavī tāli^c zebün

52²³²

Müşemmen-i Fevrī

mefā^c ilün mefā^c ilün mefā^c ilün mefā^c ilün

1 Baña dünyāda yā Rab²³³ dimezem tāc-ı ḥilāfet vir
 Ne²³⁴ sultān-ı cihān ° ālem-gīr idüp küllī riyāset vir
 Ne²³⁵ bir şāh-ı Süleymān şān düstūrān vezāret vir
 Ne²³⁶ erbāb-ı menāşıb gibi ° izzet vir siyāset vir
 Cihānı ehline sevḡ eyle baña şevḡ u ḥālet vir
 Keşāfet ḡalbe zeng itse muşayḡal²³⁷ ḡıl letāfet vir
 Kemāl ü fazl u ḡüt-ı lā-yemūt ile sa^c ādet vir

²³² (Tarlān, 1948: 44-45)

²³³ dünyāda yā Rab: yā Rab cihānda M.

²³⁴ ne: ya D.

²³⁵ ne: ya D.

²³⁶ ne: ya D.

²³⁷ itse muşayḡal: itdükçe şayḡal M.

Dem-i āhırde īmān dūnyede şabr u kanā^c at vir

- 2 Şeref^c add etmezem²³⁸ fażl u kemāl ü^c izz ü nāzum yok
 Cihānuñ²³⁹ menāşib u cāhına çohluk²⁴⁰ hırş u āzum yok
 Qazā-yı devlet-i mā-fāt-çün sūz-ı güdāzum yok
 İnen dūnyā için²⁴¹ tūl-i emel fikr-i dirāzum yok
 Edāniye denī dūnyā için aşlā niyāzum yok
 Qapuñdan²⁴² ğayrı bir ferde cihānda keşf-i rāzum yok
 Faķirüm derd-mendüm senden özge çare-sāzum yok
 Dem-i āhırde īmān dūnyede şabr u kanā^c at vir

*

- 3 Olaldan cār-ı şahrā-yı²⁴³ vücūda kılzüm-i^c ālem
^c Adem bahrında nā-peydā idüm çün reşha-i²⁴⁴ mübhem
 Sebebler²⁴⁵ eyleyüp i^c tā vü mişāl katre-i şebnem
 Düşürdüñ rahma dem kılduñ dönüp feyż eyledüñ cān hem
 Çıkarduñ^c āķıbet rüy-ı zemīne eyleyüp ādem
 Beni-nev^c üñ cihānda ekşerinden eyledüñ ekrem
 Bugünden şoñra yā Rabbī bi-ħaķķı ismike'l-a^c zam
 Dem-i āhırde īmān dūnyede şabr u kanā^c at vir

*

²³⁸ etmezem: eyleyüp M.

²³⁹ cihānuñ: zamānuñ D.

²⁴⁰ çohluk: çendān D.

²⁴¹ inen dūnyā için: cihān için inen D.

²⁴² kapuñdan: tapuñdan D.

²⁴³ şahrā: mecrā D.

²⁴⁴ reşha: rişte M.

²⁴⁵ sebebler: ta^c ayyün D.

- 4 Hüdāyā²⁴⁶ faẓl u cūduñ gibi luṭf-ı bī-nihāyet kıl
 Ṭarīḳ-i şer^c -i fahr-ı ° āleme sevḳ it hidāyet²⁴⁷ kıl
 Dil ü cānı şürūr-ı nefis ü şeyṭāndan ḥimāyet kıl
- 21b Gice gündüz işüm gücüm riyāzet kıl ° ibādet kıl
 Kesel geldükçe şevḳüñ birle kuvvet vir i° ānet kıl
 Kemāl ü faẓl u ° ilm ü ḥilmi dā° im baña ° ādet kıl
 Ḳamu cürm ü günāhum mağfiret eyle ° ināyet kıl
 Dem-i āḥirde īmān dünyede şabr u kanā° at vir

*

- 5 **İlāhī Fevrīnūñ** itdügi zıkr ü āh²⁴⁸ ḥaḳḳıçün
 Yoluñda baş u cān viren gedā vü şāh ḥaḳḳıçün
 Müsem mā-yı maḳām-ı ḳurb olan dergāh ḥaḳḳıçün
 O dergāh içre²⁴⁹ olan nāle ile āh²⁵⁰ ḥaḳḳıçün
 Ḥavāşşı ṭapuña irişdüren hem-rāh²⁵¹ ḥaḳḳıçün
 O rāh içre bulunan faẓl u ° izz ü cāh ḥaḳḳıçün
 Cemī° -i enbiyā ḥāşşa²⁵² Resūlu'llāh ḥaḳḳıçün
 Dem-i āḥirde īmān dünyede şabr u kanā° at vir

53²⁵³

Ġazel-i Şāfī Tahmīs-i Beyānī

²⁴⁶ Hüdāyā: İlāhī D.

²⁴⁷ hidāyet: kerāmet D.

²⁴⁸ zıkr ü āh: āh u vāh D.

²⁴⁹ içre: içün M.

²⁵⁰ nāle ile āh: sözle eyvāh M.

²⁵¹ hem-rāh: şeh-rāh D.

²⁵² ḥāşşa: bile M.

²⁵³ Bu tahmis Beyānī (Enfī Ahmed Efendi) Divānı'nda (Başpınar, 2008) bulunamamıştır.

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Tüb idüp atdı felek ° arşa-i devrāna beni
 Dest-i çevgān-ı kazā şaldı bu meydān[a] beni
 Kimse yokdur ki varup anlada yārāna beni
 Taş toğur diseydi toğurmağdan ise ana beni
 Kim bilür atmayalardı kanı yābāna beni

*

- 2 Yokdur hāşılı hiç Hağka yarar bende ° amel
 Cümle beyhūde derd-i māzī eger müstakbel
 ° Acabā kim ide bu mes° ele-i müşkil hal
 Bilmezin Hağret-i lā yūs °el ° ammā yef° al²⁵⁴
 Ne için koydı ola hey° et-i insāna beni

- 3 Benüm ol vālih ü rüsvā-yı cihān-ı bī-dil
 Pāy-mālde miñnet-zede ve lā ya° kııl
 Gelmedinse bu vücūd ° ālemine ve°l-hāşıl
 Qā° il idüm ki yaşam çāh-ı ° ademde nice yıl
 Mālik idince Hudā Yusuf-ı Ken° āna beni

*

- 4 Eyle düşman baña kimseyle benüm yok ħarbüm
 Çok velī dest-i sitem birle cefādan ħarbüm
 Bunca derdüm vāriken bir de aña muğtaribem
 Biliñüz bu ne cefādur ki şafā-yı ħalbüm

²⁵⁴ “Yaptığından soru sorulmaz’dır.” (Enbiya, 21/23)

Bā° iş-i hıkd u hased eyledi yārāna beni

- 5 Künc-i miḥnetde **Beyānī** günüm oldı şeb-i tār
 Rüzgārumsa gelüp geçmededür leyl ü nehār
 Gün gibi rıf° ate irdürse sipihr-i ğaddār
 Koması maḥlaş -ı **Şāfi** gibi ayakda ne var
 Bāri fi'l-cümle qarīn eylese aqrāna beni

54²⁵⁵

Ġazel-i ° Ālī Tahmīs-i Beyānī

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Eyledi tā kim ezel güher-i yekdā ne seni
 Virdi hıfz itmekiçün ḥāzin-i devrāna seni
- 22a Getürince ne belā çekdi bu meydāna seni
 Bildi bir derd iderken atmadı yābāna seni
 Toğduğın gibi şarup şarmaladı ana seni
- *
- 2 Evvelā bu ki vücūd ° ālemine gelmek için
 Ḥidmetünde çü şabā şubḥ u mesā bilmek için
 Sa° y idüp Ka° be-yi kūyına varup irmek için
 Koyubilmez gibi kendüsini bildürmek için
 Koydı Ḥallāk-ı Ezel ḥilkat-i insāna seni
- *

²⁵⁵ Bu şiir Beyānī (Enfī Ahmed Efendi) Divānı'nda (Başpınar, 2008) bulunamamıştır.

- 3 Gün gibi virdi şeref dehre ziyā-ı kalbün
 Vāsi° olsa n'ola her demde fezā-yı kalbün
 Reşk ider ehl-i ḥased görse ğınā-yı kalbün
 Sükker-i nazm ile merrāt şāfā-yı kalbün
 Lillāh dirse n'ola tūṭī gibi yarāna seni

*

- 4 Diñle pendīni Beyānīnūñ ilet başa işi
 İtmese kendüye himmet kalur ayakda kişi
 Gitse reng-i āyineden rüşen olur gösterişi
 Muḥallaş **Şāfi** ise terk idegör ğıll ü ğışı
 İrgüre himmet-i ° **Āli** dahı akrānesi

55

Müseddes-i Fevrī

mefā°ilün mefā°ilün mefā°ilün mefā°ilün

- 1 Dil vīrāneveş bir tekye-i ābādımız yokdur
 Yoluñda pīr-i ° aşkuz kimseden irşādımız yokdur
 Şu sūda şādıkuz zıkr eylerüz icādımız yokdur
 Cefā vü cevri yār eyler diyü isnādımız yokdur
 Belā dildendür ol cānān elinden dādımız yokdur
 Göñül[den]dür şikāyet kimseden feryādımız yokdur
- 2 Yine dil bülbülünle ḥār-ı miḥnet mesken olmuşdur
 O gül-ruḥşārsız ° ālem gözüme külḥan olmuşdur

Ne oldıysa baña ben bildüm anı kimden olmışdur
 Şuçı yok yārūñ ašlā bu belālar dilden olmışdur
 Belā dildendür ol cānān elinden dādımız yokdur
 Göñül[den]dür şikāyet kimseden feryādımız yokdur

3 Olup bir şacı leylāya göñül mecnūn-şıfat abdāl
 Reh-i ° aşkında olsa baş açık yalın ayak abdāl
 Cefā-yı yār ile olsam degüldür gam perīşān hāl
 Belā bu kalb-i meyyālüm olur gördüğüne meyyāl
 Belā dildendür ol cānān elinden dādımız yokdur
 Göñül[den]dür şikāyet kimseden feryādımız yokdur

*

4 Olup hecrile giryān görmedüm şabreyleyen gülmek
 Müyesser olmadı dāmān luḫfiyla başımı silmek
 Bu dirlikden ise çok yegdürür şimdi baña ölmek
 Göñülden çekdigümdür yok yalanum her sözüm gerçek
 Belā dildendür ol cānān elinden dādımız yokdur
 Göñül[den]dür şikāyet kimseden feryādımız yokdur

*

5 Sever her gördüğü hūbı dil ü cāndan hāzer itmez
 Qabūl itmez sözüm ašlā benden eşer itmez
 Cihānı gārqa virdi eşk-i çeşmüm bir nāzar itmez

22b

Göñül itdigün ey **Fevrī** baña hiç kimseler itmez
 Belā dildendür ol cānān elinden dādımız yokdur

Göñül[den]dür şikāyet kimseden feryādımız yokdur

56²⁵⁶

Müseddes-i ° Adnī

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

1 Āh kim āb gibi ° aşık-ı dīdār oldum

Bir bŷy-ı serv-i hevā-baḥşa hevādār oldum

Ḳara toprak başuma derdle nāçār oldum

° Aşkla ḥaste vü nār-ı gama düçār oldum

Dostlar n'aceb zār u dil-figār oldum

Ne ° aceb olmayacak derde giriftār oldum

*

2 Ne kadar ağlarisem ḥālūmi cānān bilmez

Bī-vefādır ki ḥuḳūḳ-ı nemek ü nān bilmez

Yaḳdı ḡam ° askeri dil şehrin o sultān bilmez

Ben helāk oldum inanmaz daḥı el-ān bilmez

Dostlar n'aceb zār u dil-figār oldum

Ne ° aceb olmayacak derde giriftār oldum

*

3 Derdümi añmaga bir kimseye dermānum yok

Göñlümü alanuñ adın dimege cānum yok

Düşmişem fürḳatle ḡurbete yārānum yok

° Arzuḥāl itmege ol dilbere imkānum yok

²⁵⁶ Bu muhammes Adnī Divānı'nda (Yücel, 2002) bulunmamaktadır.

Dostlar n'aceb zār u dil-figār oldum
 Ne ° aceb olmayacak derde giriftār oldum

*

° **Adnīnūñ** kadrini bilmezindeyüm ol hūni
 Kendüye dost şanur yüze gülen mel° ünı
 Şırçadan idemez gerçi dürr-i meknūnı
 Düşmana uydı harīķ itdi dil-i maḥzūnı
 Dostlar n'aceb zār u dil-figār oldum
 Ne ° aceb olmayacak derde giriftār oldum

57

Terkīb-i Bend-i Rūmī

fe°ilātün fe°ilātün fe°ilātün fe°ilün

- 1 Ah kim ḥāke bıraķdı beni bir tāze nihāl
 Sāyeveş olmadayum rāh-ı fenāda pā-māl
 Bülbül-i cānumı çarḥ itdi şikeste pür-vebāl
 Tūḫī-i ṭab° umı hem-ğam-ı hecr eyledi lāl
 Kāse kāse niceye dek çekeyin zehr-i melāl
 Nice bir ğayra felekden şavtile cām-ı vişāl
 Ğayrılar rüz şeb itmekde temāşā-yı cemāl
 Ben ise olmada ammā ° azb-ı tīr-i celāl
 Raḥm ider ḥālūme bir gün diyü ol şavb-ı hışāl
 Dil-i şūrīde müdām itmede beyhüde ḥayāl
 Bin sitem dīde vü dildār-ı ḳalīlü'l-inşāf

Nazret it hālūme ey şāh-ı keşirü'l-elţāf

2 Ne belādur vire sen bir büt-i pür-^c işveye dil

Ķatlūne kaşđ ide her çeşmi ola bir kâ^o il

Bāde-i hecr ile ide seni de lā ya^c kıł

Her günün ola firākında huşūşan bir yıl

Sen aña hān viresin ğayre ola evvel mā^o il

Sen cefāsın çekesin senden ola evvel ğāfil

Ben şataşdum bu belāya işüm oldı müşkil

23a Göñlümi ^c aşka esir eyledi bir mehl-i kesel

Dün esir itdi bugün bağladı öldürmeğe bel

Derd çok kankı birin söyleye ben elhāşıl

*

3 Fikr ile yār gehi cübbe vü destārdayım

Nām kaydın çekerem yā elem-i ^c ārdayım

Düşmişem vesvese-i ^c aşka ^c aceb kārdayım

İşüm āh eylemedür hasret-i dīdārdayım

Gāh şahrā vü gehi kūşe-i bāzārdayım

Yok qarārum gece gündüz taleb-i yārdayım

Bilmezem n'eyleyeyüm hecr ile āzārdayım

Neye varur ol hālüm diyü efkārdayım

Kürbe-i derd ü ğamı fūrkat-i eş^c ārdayım

İşide yār diyü hālümü izhārdayım

*

4 Kanı ol dem ki mey-i vaşlla ° işretde idüm
 Yār yanında yerüm var idi ° izzetde idüm
 İçdigüm şerbet-i dīdār idi şıḥhatde idüm
 Reşk iderdi niceler zevküme şoḥbetde idüm
 Şubḥa dek dün gice ğam-hāne-i fūrkatde idüm
 Miḥnet-i derd ü ğam ile daḥı vuşlatda idüm
 Yād idüp ğayre olan ° izzeti zilletde idüm
 Fikr idüp eyledigüm zevki meşakḳatde idüm
 Ne belādur diyü hālüme ḥayretde idüm
 Bu belāyı çeken añlar ki ne miḥnetde idüm

*

5 Āh idersem n'ola müştāk-ı vişāl-i yārem
 Bende-i ° aşkam ve sevdā-zede-dīdāram
 Vireli derd-i ğam-ı ° aşka gönül bīmāram
 Giceler şubḥa dek efġān iderem bīdāram
 ° İzzetüm kalmadı dildār yanında h'āram
 Düşeli fūrkatde **Rūḥī** gibi bī-miḳdāram
 Cānuma geçdi ḥadeng-i ğam hem efkāram
 Beni ḳatlı idene biñ cān ile minnetdāram
 Bi-dil ü bīkes ü ğamgīn ü ḥazīn-zāram
 Bā° iş-i ḥande-i aġyār cefā-pür-kāram

Müsemmen-i Rūhī²⁵⁸

mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün

- 1 Ğamuñla ağlamakdan görmez oldu çeşm-i giryānum
 Tuğuldu inlemekden hasretüñle kalb-i nālānum
 Yedi kat yirlere indi bu çeşmümden²⁵⁹ ağan k̄ānum²⁶⁰
 Derūn-ı çarḥdan geçdi ḥadeng-i āh u efgānum
 Perīşān itdi ḥalk-ı ° ālemi ḥāl-i perīşānum
 Esīr-i derd-i ° aşk²⁶¹ oldum bulunmaz oldu dermānum
 23b Belā-yı ° aşkla yaklaşdıgum tenden çıka cānum
 Meded devletlü başuñiçün baña raḥm eyle sulṭānum
- 2 Bilürsin miḥnet-i hecrüñ eşīri²⁶² bir dil-figāram
 Siyeh zülfün gibi āşüfte²⁶³ çeşmüñ gibi bīmāram
 Söyünmez āteşim bir bağı yanmış ° aşık-ı zāram
 Gözüme uyḥu²⁶⁴ girmez giceler tā şubḥ bīdāram²⁶⁵
 Kemend-i kākül-i müşgīnūñe çoḳdan giriftāram²⁶⁶
 Nice āh itmeyem²⁶⁷ yanuñda yoḳdur ° izzetüm ḥāram
 Belā-yı ° aşkla yaklaşdıgum tenden çıka cānum
 Meded devletlü başuñiçün baña raḥm eyle sulṭānum

²⁵⁸ Mecmuada “Terkīb-i Bend-i Rūhī” başlığıyla yer alan şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Müsemmen-i Rūhī” olarak düzeltilmiştir.

Divanda 4. bend yok, “mi”redifli başka bir bend var.

²⁵⁹ bu çeşmümden: cūy-ı çeşmümden D.

²⁶⁰ k̄ānum: yaşum D.

²⁶¹ ° aşk: hecr D.

²⁶² hecrüñ eşīri: hecre eşīrūñ D.

²⁶³ āşüfte: ° aşkuna M.

²⁶⁴ uyḥu: uyku D.

²⁶⁵ giceler tā şubḥ bīdāram: tā şubḥ olunca bīdāram M.

²⁶⁶ giriftāram: dil-figāram M.

²⁶⁷ itmeyem: itmeyin D.

3 Çapuñda dūr olalı ağlamakdan ğayrı kārum yoķ
 Başumda ƙalmanı ° aķlum elümde ihtiyārum yoķ
 Dil-i²⁶⁸ bī-tāķatumda zerrece şabr u ķarārum yoķ
 Diyār-ı ğurbete düşdüm benüm bir sāz-kārum yoķ²⁶⁹
 Beni añlar²⁷⁰ bu yād illerde bir hāl ehli yārum yoķ
 Dilümde biñ ğamum var āh kim bir ğam-ġüsārum²⁷¹ yoķ
 Belā-yı ° aşķla yaķlaşdıgum tenden çıķa cānum
 Meded devletlü başuñiçün baña raķm eyle sulţānum

*

4 Nice bir eyleyem ben āh u eġānı ķılam zārı
 Nice bir sen çapuñda muķterem eylesin aġyārı²⁷²
 Giriftār eyledüñ²⁷³ yüz luţfla evvel dil-zārı
 Şalup hicrāna soñra eyledüñ miķnet-i giriftārı
 Senüñ gibi cefākāruñ olam müştāk-ı dīdārı
 Ġarez ne böyle mehcūr eylemekden ben²⁷⁴ dil-figārı
 Belā-yı ° aşķla yaķlaşdıgum tenden çıķa cānum
 Meded devletlü başuñiçün baña raķm eyle sulţānum

*

5 Yeter **Rūhī** gibi ben ĥaste-i bī-hecrüñle zār itdüñ
 Dil-i bī-tāķatumdan şabrum alduñ bī-ķarār itdüñ

²⁶⁸ dil: velī D.

²⁶⁹ Diyār-ı ğurbete düşdüm benüm bir sāz-kārum yoķ: Tarīķ-i ° aşķa düşdüm hem-rehim yoķ sāz-kārum yoķ D.

²⁷⁰ añlar: dinler D.

²⁷¹ ğam-ġüsārum: sāz-kārum D.

²⁷² Nice bir sen çapuñda muķterem eylesin aġyārı: Nice bir çutasın sen muķterem çapuñda aġyārı D.

²⁷³ eyledüñ: eyleyüp M.

²⁷⁴ ben: biz M.

(...) ²⁷⁵ olduñ ol şoħbetümden soñra ° ar itdün
 Ten-i mecruħımı rāh-ı maħabbetde ğubār itdün
 Dil-i maħzūnumı şemşīr-i mihnetle figār itdün
 Raķībe merħametler baña zulm-ı bī-şümār itdün
 Belā-yı ° aşķla yaklaşdıgum tenden çıķa cānum
 Meded devletlü başuñıçün baña raħm eyle sulţānum

59²⁷⁶

Müseddes-i ° Ulvī Çelebi

fā ° ilātün fā ° ilātün fā ° ilātün fā ° ilün

- 1 Biñ su° āl itsem birine gelmez o mehden cevāb
 Tālib olduķça aña ol benden eyler içtināb
 Hiçbir vechile olmaz işiginde fetħ-i bāb
 Derd ü miħnet bī-kıyās u dāğ-ı ħasret bī-hesāb
 Yār bī-pervā dirīğā ğuşşadan ħālüm ħarāb
 Sevmesün ° ālemde kimse dil-ber-i ° āli-cenāb

- 2 Hātır-ı ğamgīnūmi raħm eyleyüp şād eylemez
 Cānumı bir laħza bend ü ğamdan²⁷⁷ āzād eylemez
 Bu dil-i vīrānumı luţf idüp ābād eylemez
 Aylar yıllar geçer bir ğün beni yād eylemez
 Yār bī-pervā dirīğā ğuşşadan ħālüm ħarāb

²⁷⁵

²⁷⁶

(Çetin, 1993: 155-156)

²⁷⁷

bend ü ğamdan: bende-i ğamdan D.

Sevmesün ° âlemde kimse dil-ber-i ° âli-cenâb

*

3 Heftede bir gün baña ° arz-ı cemâl itmez o mâh

Ben gedâ-yı bî-nevâyam ol serîr-i hüsne şâh

Ḥasret ü derd ile ° ömrüm hecrile oldı tebâh

24a N'eyleyem ben ḥaste yâ Rab²⁷⁸ bu gam-ı hecrile âh

Yâr bî-pervâ dirîgâ guşşadan ḥâlüm ḥarâb

Sevmesün ° âlemde kimse dil-ber-i ° âli-cenâb

*

4 Oldı gitdükçe esâsın mihrî ey dil üstüvâr²⁷⁹

Benden ol fâriğ benüm derd-i derūnum bî-şümâr

Sîne sūzân dîde giryân ten za° if ü cân-figâr

Ḳalmadı şabr u ḳarârüm olmışam ḥayrân u zâr

Yâr bî-pervâ dirîgâ guşşadan ḥâlüm ḥarâb

Sevmesün ° âlemde kimse dil-ber-i ° âli-cenâb

5 Gördigüm dem düşdi göñlüm ° aşkına biñ cânla²⁸⁰

Olmadı vuşlat müyesser ol şeh-i ḥübânla

° **Ulvîyâ** çün²⁸¹ geçdi ° ömrüm miḥnet ü hicrânla²⁸²

Âh kim ḳaldum hemân ben derd-i bî-pâyânla²⁸³

Yâr bî-pervâ dirîgâ guşşadan ḥâlüm ḥarâb

²⁷⁸ Rab: Rabbî M.

²⁷⁹ esâsın mihrî ey dil üstüvâr: esâs mihrî dilde üstüvâr M.

²⁸⁰ ° aşkına biñ cânla: ° aşğa yüz biñ cân ile D.

²⁸¹ çün: kim D.

²⁸² miḥnet ü hicrânla: miḥnet-i hicrânla D.

²⁸³ ben derd-i bî-pâyânla: bu derd ü bî-dermân ile D.

Sevmesün ° âlemde kimse dil-ber-i ° âli-cenâb

60²⁸⁴

Tercî-i Bend-i Çâkerî

fe °ilâtün fe °ilâtün fe °ilâtün fe °ilün

- 1 Sensin ey şūḥ bu çarḥ-ı felegūñ ° işvegeri
 Dağıdur nīm nıgehūñ dildeki ḥüzn ü kederi
 Degicek ° arızuña zūlfūñi manend-perî
 Kayd-ı zencîre düşürdüñ dil-i dīvāneleri
 Gül-i dāguñla bulur gülşen-i dil zīb ü ferî
 Tîr-i müjgānunuñ ey meh dil ü cāndur siperi
 Gide tā maḥşere dek nāvek-i ğamzeñ eşeri
 Dil-i miḥnet-zedenūñ āteş-i ° aşḫ oldı yeri
 Eyle ben zāruñ amān āh-ı ğamından ḥazeri
 İtme ḳurbānuñ olam semt-i cefāya seferi

*

- 2 Olalı sen şeḥi ḥūbāna efendüm mā° il
 Der-i iḥsāna gelüp luṭfuña²⁸⁵ oldum sā° il
 Lezzet-i vaşluña ḳıl bendeñi ey meh nā° il
 Olmasun düşman-ı bed-ḥ°āh arada ḥā° il
 Her ne eyler iseñ it cān ile oldum ḳā° il
 Olamaz sūz-ı maḥabbet sitemūñle zā° il
 Olmasa āsān seni terk itme degüldür ḳābil

²⁸⁴ (Aynur, 1999: 23-25)

²⁸⁵ luṭfuna: luṭfunla D.

Yandırur nālelerüm şoñra seni ve'l-hāşıl

*

- 3 Hüsñ ile sensin efendüm şeh-i mülk-i devrān
 Eyle bī-çāre-i ğam-dīdene²⁸⁶ luṭf u ihsān
 Āteş-i ° aşkı ile oldı derūnum sūzān
 Toyamaz bakmaḡ ile vechüñe çeşm-i²⁸⁷ giryān
 Seni seyritmekičün geldi hemān aġzuma cān
 Düşmen oldı kuluña rāhat-ı şabr u sāmān
 ° İd-i vaşluñda beni eyle efendüm kurbān
 Nice şabr eylesün ey şūh bu cevre insān

*

- 4 Reng-i şad-berg-i ruhuñ seyr idicek gül utanur
 Güş idüp şöhetini reşk ile bülbül utanur
 Kadehe sāġar-ı mey dökmege kulkul utanur
 Āh o gerdendeki hāli göricek kul utanur
 24b Baḡsa ġisū-yı siyeh-tābuña sünbül utanur
 Ser-te-ser hep ser hūbāndaki kākül utanur
 Eyleme bāri bu ğam-h̄āra tecāhül utanur

- 5 İtme aġyār ile şöhet şaḡın ey meh tenhā
 Kılma cevri siteme bende-i nā-çarı sezā
 Beni öldür eger eylerisem ey māh haṭā
 Saña vārum da fedā cān da fedā ben de fedā

²⁸⁶ dīdene: dideni M.

²⁸⁷ çeşm: cism M.

Çā-be-cā²⁸⁸ Çākerī bī-çāreye kı l luṭf u ° atā
 Görmedüm sen gibi bir şūh-ı şeker-leb aşlā
 Şerbet-i la° lūñ ile eyle bu bīmāra²⁸⁹ devā
 Oldı dil ° aşkla gencīne-i hüzn ü sevdā

61²⁹⁰

Muhammes-i ° Ömer²⁹¹

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

1 ° Aceb²⁹² şāhid-i maḫsūda gözimüz yüz süre mi
 Ya baña bir daḫı bu baḫt-ı siyāh el vire mi
 Yoḫsa engüşt-i ḫazā defter-i ° ömrüm düre mi
 Gün ola mı bu gözüm²⁹³ vuşlat-ı yāri göre mi
 Yoḫsa ḫasret beni²⁹⁴ tā [menzil-i] ḫaşre süre mi

2 Ḥaḫ bilür kimseye hālüm diyemem kim nicedür²⁹⁵
 Buñda alçak²⁹⁶ olanuñ pāyesi anda yücedür
 Şeb-i hecrüñ seḫeri yoḫ ne ḫaranlık gicedür
 Gün ola mı bu gözüm vuşlat-ı yāri göre mi
 Yoḫsa ḫasret beni tā menzil-i ḫaşre süre mi

²⁸⁸ çā-be-cā: cāy-be-cāy D.

²⁸⁹ bīmāra: bī-çāre M.

²⁹⁰ (Ergun, 1967: 86-87)

²⁹¹ Mecmuada “Gazel-i ° Ömer” başlığıyla yer alan şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Muhammes-i ° Ömer” olarak düzeltilmiştir.

²⁹² ° aceb. ° acabā M.

²⁹³ ola mı bu gözüm: ola gözimüz M.

²⁹⁴ beni: bizi M.

²⁹⁵ hālüm diyemem kim nicedür: sen söyle hālın nicedür M.

²⁹⁶ alçak: ednā D.

*

3 Hele ğamsız olamam rāhat anuñçün dilemem
 Ağlamağdan gülemem²⁹⁷ yaşımı bir dem silemem
 Kendi ° aqlum bulamam²⁹⁸ kendümi kendüm bilemem
 Gün ola mı bu gözüm vuşlat-ı yāri göre mi
 Yoğsa ğasret beni tā menzil-i ğaşre süre mi

4 Ne ° aqıllar irişür bu felegin gerdişine
 Ne fikirler yeter eyyām-ı ğamuñ cünbüşine
 Ne tağammül olunur hecr-i firāk āteşine
 Gün ola mı bu gözüm vuşlat-ı yāri göre mi
 Yoğsa ğasret beni tā menzil-i ğaşre süre mi

*

5 Ey ° Ömer tā ki bu cān²⁹⁹ terk-i diyār eylemeden
 Şeb-i ğam ° ālem-i iğbālümü tār eylemeden
 Dīdemüz bād-ı ecel dolu ğubār³⁰⁰ eylemeden
 Gün ola mı bu gözüm vuşlat-ı yāri göre mi
 Yoğsa ğasret beni tā menzil-i ğaşre süre mi

62

Tesdīs-i Remzī

mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün

²⁹⁷ gülemem: gözümün D.

²⁹⁸ kendi ° aqlum bulamam: şeb-i gamda yitürüp D.

²⁹⁹ tā ki bu cān: tā° ir-i cān M.

³⁰⁰ dolu ğubār: zeng-i ğubār M.

1 Sevelden cânla bir āhū gözlü şāh-ı hūbānı
 Gözümden nehr-i dehrāsā aqıtdı yaşla k̄ānı
 Baña nisbet idüp dünyāda yār aġyār-ı nādānı
 Eger desti[me] maḥşerde girer ise girībānı
 Yüzüm yırtup dökem yaşum kılām feryādı efgānı
 Benüm da° vāmı o zālīmle tā faşl ide Rabbānī

2 Ola şāyi° benüm ḥālüm bütün ṭamuya me° vāya
 Ki tā feryād u efgānum irişe ° arş-ı a'lāya
 Aşılām kef-i mīzāna yine tek yāre aġlaya
 Ṭutup dāmānuñ anuñla gidem diyü ene Mevlāya
 Yüzüm yırtup dökem yaşum kılām feryādı efgānı
 Benüm da° vāmı o zālīmle tā faşl ide Rabbānī

25a

3 Beni ° ālemde derde mübtelā itdi diyem yā Rab
 Getürdi başuma ° aşkuñ belā itdi diyem yā Rab
 Baña çok çok cefā vü cevrler itdi diyem yā Rab
 Bilürsin hep geçen ° ömrüm hebā itdi diyem yā Rab
 Yüzüm yırtup dökem yaşum kılām feryādı efgānı
 Benüm da° vāmı o zālīmle tā faşl ide Rabbānī

*

4 Araram tā bulınca ben anı dīvānda bulmazsam
 Tettebbu° eylerem maḥşer yerinde anda bulmazsam
 İderem cüst-cü her künc ger meydānda bulmazsam

Şırağda buluram eger mīzānda bulmazsam
 Yüzüm yırtup dökem yaşum kılam feryadı efgānı
 Benüm da° vāmı o zālidle tā faşl ide Rabbānī

*

- 5 Kılan ben cān u dilden şad hezārān ol zamān
 Ola ehl-i behişt tā ağlamamda şād iken nā-şād
 Şu deñlü āh idem kim ħarmen-i şabrum kılam ber-bād
 Girībānından el çekmem irince **Remzīye** imdād
 Yüzüm yırtup dökem yaşum kılam feryadı efgānı
 Benüm da° vāmı o zālidle tā faşl ide Rabbānī

63

Nazīre-i Şıdķı

mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün

- 1 Meded bir yavru şāhīn gözlünüñ oldum giriftarı
 Şikār itdi gönül murğın işitmez eylesem zārı
 Vefāsı yok cihānda° āşıkā cevr ü cefā-kārı
 Meger rüz-1 cezāda bulmayam ben ol sitem-kārı
 Yaķasından tutam rüz-1 cezāda ol zamān yārı
 Ki tā faşl ide da° vāmuzı anda Ĥazret-i Bārı
- 2 Şu deñlü eylerem maşşer yerinde nāle vü efgān
 Zebānīler baña raħm ideler anda degül ğılmān
 Beni ziyāde bu itdi Ĥudāya böyle bī-dermān

Rabbüm aḥvālümü bir bir olursa ider iḥsān
 Yaḳasından tutam rüz-ı cezāda ol zamān yārı
 Ki tā faşl ide da° vāmuzı anda Ḥazret-i Bārı

3 Beni teşhîr-i ° âlem eyledi ḳaddüm kemān itdi
 Cihānda çok cefālar eyledi işüm fiġān itdi
 Aḳıtdı dīdeden yaşum benüm seyl-i revān itdi
 Ne itdiyse baña dünyāda bu şîrîn-zebān itdi
 Yaḳasından tutam rüz-ı cezāda ol zamān yārı
 Ki tā faşl ide da° vāmuzı anda Ḥazret-i Bārı

4 Alınca gönlümü evvel merḥabā itdi diyem yā Rab
 Beni ° aşka düşürdi mübtelā itdi diyem yā Rab
 Mekānın **Şıdḳınuñ** künc-i belā itdi diyem yā Rab
 Baña ° âlemde çok cevr ü cefā itdi diyem yā Rab
 Yaḳasından tutam rüz-ı cezāda ol zamān yārı
 Ki tā faşl ide da° vāmuzı anda Ḥazret-i Bārı

64

Nazîre-i Vaşfı

mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün

1 Bir āfet gözlü dil şayyādınuñ oldum giriftārı
 Cihānda görmedüm hîç öyle bir yār-ı cefā-kārı
 Beni ağlatdı dünyāda varup giderdi ağyārı

Bulursam ° arşa-ı maḥşerde ben ol bî-vefâ yârı

Açam başum dökem yaşum yüzüm pür-tâm kılam zârı

O zâlimle benüm da° vâmı nâ-faşl eyleye yârı

2 Şerâr-ı dūd-ı efgānumla maḥşer ola ālūde

Günāhāsā aşılam boynuna yāruñ terāzūda

25b Qomayum kimseyi aġlatmadıķ cennetde ṭamuda

Alup anı ġidem anuñ ile dīvān-ı ma° būda

Açam başum dökem yaşum yüzüm pür-tâm kılam zârı

O zâlimle benüm da° vâmı nâ-faşl eyleye yârı

*

3 Cihānda rüz şeb işüm fiġān itdi diyem yā Rab

Yaşum enhār-ı nehrāsā revān itdi diyem yā Rab

Beni cevr ü sitemle nâ-tüvān itdi diyem yā Rab

Bilürsin dār-ı dünyāda baña n'etdi diyem yā Rab

Açam başum dökem yaşum yüzüm pür-tâm kılam zârı

O zâlimle benüm da° vâmı nâ-faşl eyleye yârı

*

4 O deñlü arayup kılsam gerek feryād u efgānı

Ki bî-tāb ola āhumdan behiştüñ ḥūr u ġilmānı

Bulamazsam terāzūda şıraṭda beklerem anı

Mürür eyleriken ol destüme girdikde dāmānı

Açam başum dökem yaşum yüzüm pür-tâm kılam zârı

O zâlimle benüm da° vâmı nâ-faşl eyleye yârı

*

- 5 Kılam cān u göñülden ol zamān biñ nāle vü efgān
 Fiġānum maḥşer ehline ola bir āteş-i sūzān
 Benüm sūz-ı derūnumdan cehennem tā ola lertzān
 Olalar ḥālūme ey **Vaşlı** maḥşer ḥalkı hep ḥayrān
 Açam başum dökem yaşum yüzüm pür-tām kılam zārı
 O zālidle benüm da^c vāmı nā-faşl eyleye yārı

65³⁰¹**Şabūhī***mefā^c ilün mefā^c ilün mefā^c ilün mefā^c ilün*

- 1 Añup³⁰² zülf ü ḳaddüñ her dem dil iñler dāde ḳan ağlar
 Ḥadeng-i ġamzeñ için tende zaḥm-ı ḥūn-feşān ağlar
- 2 Şabā esdikçe şebnem şanma güllerden nişār³⁰³ eyler
 Nesīm iñler³⁰⁴ ruḥuñ fikriyle her dem gülsitān ağlar
- 3 ^c Aceb mi cenk idüp nāle şurāḥī ḳaṭrelerdür kese
 Şehā bezm-i ġam-ı ^c aşḳuñda pīr iñler civān ağlar
- 4 Şadā-yı ra^c d u bārān şanma kim āhumla eşkümden
 Biraz iñler felek ben ḥaste için bir zaman ağlar

³⁰¹ (Sarı, 1992: 244)³⁰² añup: atup M.³⁰³ nişār: niyāz D.³⁰⁴ iñler: eyler M.

- 5 **Şabūhī** k̄āmet-i dil-cūyuñ³⁰⁵ añduqça [leb-i] cūda
Dolāb iñler döküp gözyaşını āb-1 revān ağlar

66³⁰⁶

Murabba^c -ı Neş^o et

mefā^c ilün mefā^c ilün fa^c ulün

- 1 Göñül pür-dāğ-1 ḥasret sīne pür-ḥūn
Gözüm yaşı kızıl ırmağ-1 Ceyḥūn
Perīşān ḥātır-1 ḥālüm diger-gūn³⁰⁷
Ḥarāb-1 derd ü ğam vīrān-1^c aşkam
- 2 Derūnum maḥşer-i şūr-1 nedāmet
Kopar āh u fiğānumdan³⁰⁸ kıyāmet
Gelür mi āteş-i hicrāna tākāt
Caḥīm-i fūrḳate sūzān-1^c aşkam
- 3 Belā vādīlerinde şīr ü merdem
Cefā-keş^c aşıkam ben ehl-i derdem
Ĝam-1 mihnet-sipāham şāh-1 ferdem
Melāmet taḥtına sultān-1^c aşkam

³⁰⁵ dil-cūyuñ: dil-cūyın M.

³⁰⁶ (Oğraş, 1991: 178)

³⁰⁷ ḥātır-1 ḥālüm diger-gūn: ḥātırım^c ālem-i diger-gūn D.

³⁰⁸ fiğānumdan: fiğānumla D.

- 4 Sirişküm dāne dāne lü³⁰⁹ lü³⁰⁹ -i ter
Gözümde hūn-ı dil³⁰⁹ yāķūt-ı aķmer
- 26a N'ola Neş³⁰⁹ et nişārum olsa gevher
Maķabbet-kānıyam^c ummān-ı^c aşķam

67³¹⁰

Ġazel-i Haşmet

fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

- 1 Hem-nişīnüm derd-i fürķat hem-zebānum āhdur
Hem-dem-i hāķır-nevāzum nāle-i cāngāhdur
*
- 2 Bir işāretle bilür mā-fī'z-zamīr-i^c āşıķı
Dilber-i^c ālī cenābum^c ārif-i āgāhdur
*
- 3 Sāyesinde hāksār olsañ da girmez destine
Dāmen-i vaşlı o şūhūñ servveş kūtāhdur
*
- 4 Hāķ-i pāye varmaġa māni^c hevā-yı arzū
Gird-bād-ı şarşar-ı āhumla³¹¹ dil-i gümrāhdur
*
- 5 Kimseden ümmīdvār-ı maķşād olmam Hāşmetā
İlticāġahum melāzum Hāzret-i Allāhdur

³⁰⁹ gözümde hūn-ı dil: gözümde hūn u dil M.

³¹⁰ (Arslan, Aksoyak, 1994: 167)

³¹¹ āhumla: āh ile M.

68³¹²**Ġazel-i Nābī Tahmīs-i Naḥīfī³¹³***fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün*

- 1 Çok niyāz eyledüm ol şūḥa civānum diyerek
 Nuḫka gel ey şanem nādire-dānum diyerek
 Hele gūş eyle biraz āh u fiġānum diyerek
 Yār[1] açdum açıl ey ġonce-dehānum diyerek
 Bezme geldi gele ey rūḥ-ı revānum diyerek

*

- 2 Rūzgār olsa müsā° id bu dil-i bī-hūşa
 Ruḥsat el virse o dildār [ile] ° ayş u nūşa
 Gelse biñ ḥasret ile baḥr-ı mürüvvet³¹⁴ cūşa
 Āh bir kerre miyānını alup āġūşa
 Sīneye çeksem o sīmīn teni cānum diyerek

*

- 3 Cāna kār itmededür derd ü ġamı dildāruñ
 Bir maḥallīn düşürüp şimdi o gül ruḥsāruñ
 Ḥālını ° arz idebilsem bu dil-i ġam-ḥāruñ
 Pāyine bārī bu taḫrīb ile düşsem yāruñ
 Ḳalması āh meded tāb u tüvānum diyerek

- 4 ° Arzuḥāl eylese³¹⁵ dil ° ālem-i germiyyetde

³¹² (Aypay, 1992: 326)

³¹³ Divanda ilk 3 bende mısraların yerleri farklı.

³¹⁴ baḥr-ı maḥabbet: baḥr-ı mürüvvet M.

Nice biñ nāz u niyāz ile şeb-i ° işretde
 Didüm ey şūh amān koma beni miñnetde
 Hıa berāverde olan tāze dem-i vuşlatda
 Başka bir zevk virür geçdi zamānum diyerek

- 5 Oldı amāde yine ° ayş u tarab esbābı
 Destüme şundi o gül-çehre şarāb-ı nābı
 Getürüp şevk **Nahif** bu dil-i pür-tābı
 Yār söyletdi baña bu gāzeli [ey] **Nābī**
 Söyle söyle³¹⁶ benüm ey tāze-zebānum diyerek

69

Muhammes-i Rātib-i Şeydā³¹⁷

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 26b 1 Rāh-ı fūrkatde gönül vālih ü hayrān olsun
 ° Āşıkuñ hecriyle yoluña kurbān olsun
 Ğam degül ciddī-i sirişküm yine çübān olsun
 Dīdeler hūn ile reşk-āver-i mercān olsun
 Tek hemān ğonce-fem gül gibi handān olsun
- *
- 2 Ey benüm burc-ı letāfetde meh-i tābānum
 Künc-i miñnetde kederle geçiyor ezmānum

³¹⁵ eylese: itse D.

³¹⁶ söyle söyle: söyleye söyleye D.

³¹⁷ “Ğazel-i Rātib-i Şeydā” başlıklı şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Muhammes-i Rātib-i Şeydā” olarak düzeltilmiştir.

Bihī āşüb-ı cihān velvele-i devrānum

Vuşlat olmazsa da bārī ne olur sultānum

Bir selāmuñla gönül nā³ il-i ihsān olsun

*

3 Gerçi kim mihr-i vefā-pīşe meh-i enversin

Cümle etvārı müsellem büt-i sīmīn-bersin

Līk söz vuşlata geldikde dilin bī-ħabersin

Mīve-i naħl-ı visālüm saña olmaz dersin

Olsun ey kıadd-ı meniş dilber-i fettān olsun

*

4 Kıanı ey şūh-ı cefā-pīşe ° ahd u mīşāk

Oldı yād ilde benüm ħālūme nālān āfāk

Zaħm-ı ef° ā-yı firāka nice mümkün tiryāk

Ĥaşılı geçdi meded cānuma bu derd ü firāk

Nice bir **Rātib-i Şeydā** yine nālān olsun

70

Esīrī

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

1 Āh kim kıydı yine cevr ü sitem cānımuza

Kondı ħam leşkeri şehir-i dil-i vīrānımuza

Baħmaduk luţfuñla bu dīde-i giryānımuza

Derd ü efgān yakıldı serv ü sāmānımuza

Āteş-i derd urup ħarmendir yānımuza

ara gn toğdı yine klbe-i aznımuza
 Kfr-i zlfn Şalalı raneler İmnımuza
 Kfir ağlar bizm avl-i perİŐnımuza

*

2 Celle-i sıhhat firkuŇla harb oldu gnl
 Nle v ala bİ-tkat-ı tb oldu gnl
 adehm geŐte mey Őeng itdi rebb oldu gnl
 Hayf ki bİ-gne v bİdre-i hb oldu gnl
 DŐdi sevdlara gİtdkŐe yebb oldu gnl
 Sİnemi teŐ-i gam yağdı kebb oldu gnl
 Kfr-i zlfn Şalalı raneler İmnımuza
 Kfir ağlar bizm avl-i perİŐnımuza

*

3 ° Aqlum alduŇ beni Őİvende oduŇ ey zlim
 Fikr-i zlfnle perkende oduŇ ey zlim
 a° fum ile bırağur bende oduŇ ey zlim
 Beni giryn raİb[i] hnde oduŇ ey zlim
 N-mmİd [] germ-zinde oduŇ ey zlim

27a anı inŐf ° aceb ande oduŇ ey zlim
 Kfr-i zlfn Şalalı raneler İmnımuza
 Kfir ağlar bizm avl-i perİŐnımuza

*

4 Cndan eyledi bİzr beni hecr  elemi
 Cn atardum bulabilsem idi rh-ı ° ademi

Şanma şekvā iderem çekmege bu derd ü gamı
 Kim çeker lîk bu rütbe-i elemi dem-be-demi
 Felek şimdi bize kıldığı cevr ü sitemi
 Gör **Esîrî** ne bile kâfir-i bî-dîn ide mi
 Küfr-i zülfüñ şalalı raḥneler îmânımuza
 Kâfir ağlar bizüm aḥvâl-i perîşânımuza

71

Tesdîs-i Fâzıl

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Raḥm ider yok baña hîç nâlelerümden ğayrı
 Hîç bir ağlar bulamam çeşm-i terümden ğayrı
 Hem-demüm yok daḥı âh-ı şererümden ğayrı
 Beni yoḡlar bulunurdı kederümden ğayrı
 Bir yanar yok benüm için cigerin ğayrı
 Bir açar mı bulunur yârelerümden ğayrı
- 2 Beni şād eyle diyü kimlere feryād ideyüm
 Kime taḡrîr-i ğamum dil-i nâ-şād ideyüm
 Daḥı kimden taleb-i himmet ü imdād ideyüm
 Dil-i nâ-şādı bu ḥâletle nice şād ideyüm
 Bir yanar yok benüm için cigerin ğayrı
 Bir açar mı bulunur yârelerümden ğayrı

3 Āh u zār itmedigüm hāşılı bir dem yoğdur
 Yine bir Şefkat ider hālüme ādem yoğdur
 Yāhud ehl-i elem ü miĥnete maĥrem yoğdur
 Gūyā Őimdi cihān iĥre ki ° ālem yođdur
 Bir yanar yoğ benüm iĥün cigerin ğayrı
 Bir aĥar mı bulunur yārelerümden ğayrı

4 Meded ey feyz-i Hūda derdüme bir ĥāre meded
 ĀteŐ-i miĥnete yandı dil-i bī-ĥāre meded
 Sen eger itmeziseñ luĥfla bir pāre meded
 Ya kim itsün dil-i miĥnetkeŐ-i ğam-h̄āra meded
 Bir yanar yoğ benüm iĥün cigerin ğayrı
 Bir aĥar mı bulunur yārelerümden ğayrı

5 Ne arar var ne Şorar hāl-i dil-i nā-Őādı
 Herkesin Şimdi vefāsızlık olup mu° tādı
 Kimseye Fāzıl iŐitdiremedüm feryādı
 Qaldı dūnyāda hemān merĥametüñ bir adı
 Bir yanar yoğ benüm iĥün cigerin ğayrı
 Bir aĥar mı bulunur yārelerümden ğayrı

72³¹⁸

Muĥammes-i Neş° et

³¹⁸ (Oğraş, 1991: 160)

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Bezm-i vuşlatda ° aceb hecrkeş-i yār oldum
 Nüş-dārū-yı şifā-baḥş ile bīmār oldum
 Düşdüm ol şāh-ı gülün dāmenine ḥār oldum
 Ğonceme jāle gibi n’eyleyeyüm bār oldum
 Şabri güç çāresi güç derde giriftār oldum

- 2 Kim arar k̄ānuma girsen de begüm bende senün
 Dil-i dīvānecigüm yavrucuğum ben de senün
 Cümle vārum ile cānum da senün ben de senün
 Şānına her ne düşerse anı kıl ben de senün
 27b Merḥamet eyle efendüm hele nāçār oldum

- 3 Müjde-i vuşlat olan şīrīn edādan geçdüm
 Baña maḥşūş olunan³¹⁹ mihr ü vefādan³²⁰ geçdüm
 Meclis-i ḥāş-ı şebistān-ı şafādan geçdüm
 Nigeh-i merḥamet ü luṭf u ° aṭādan geçdüm
 Bezm-i ° aşkuñda hemān k̄āni° -i dīdār oldum

- 4 İltifātuñ ile aḳrānuma fā° ik degülem
 Gerçi kim ṭab° -ı şerīfüñe muvāfıḳ degülem
 Bilürem ben daḥı sultānuma lāyık degülem
 Ḳuluñum añla efendüm saña ° aşık degülem

³¹⁹ olunan: olan D.

³²⁰ mihr ü vefā: mihr-i vefā M.

Tevbe tevbe seni sevdüm ise günehkâr oldum

- 5 Ğālibā mā° il o şeh nāle vü efġānımuza
 Yoḥsa bilmem ° acabā kaşdı mı var cānımuza
 Teşnedür ġamze-i ḥūn-ḥ°ār hemān k̄ānımuza
 Nice zālīm dimeyem ḥāzret-i sulṭānımuza
 Neş° et[ā] cān u cihāndan hele bīzār oldum

73

Terkīb-i Bend-i Rūḥī³²¹

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Dil-i sevdā-zedemi cezb ideli ḥubbullah
 Bir olupdur nazar-ı himmetüme ġūh ile kāh
 Mużṭar eylemez oldu beni endīşe-i cāh
 Rūz şeb ḥubbullah oldu baña ḥaṭır-ḥ°āh
 Ḥalk-ı ° ālemse degül ḥāl dilümden āġāh
 Ta° n iderler baña kim oldu bu bī-çāre tebāh
 Ben ise bir yere düşdüm arayup bulmam rāh
 Ağlaram ḥüzünle geh āh ideriñ derdle ġāh
 Daḥı toġmaz mı hidāyet güneşi başuma āh
 Āh kim rūz-ı ümīdüm nice bir ola siyāh
 Var ümīdüm ki idem rū-yı dilāraña nigāh
 Mazḥar it nūr-ı tecellīne beni yā Allāh

³²¹ Bu terkib-i bend Rūḥī Divānı'nda (Rūḥī, 1870) bulunamamıştır.

2 Bir seher hāke sürüp yüzimi giryān giryān
 Dergeh-i Hāḳḳa nevḥa idüp itdüm efġān
 Didüm ey feyz-resānende-i ḥācet-mendān
 Cümle bīmāruñ iden derdine sensin dermān
 Nice bir şevḳ-i cemālūñle derūnum ola ḳān
 Nice bir sen olasin bürde-i ġayb içre nihān
 Gūşuma irdi bir avāz ki ey ferd-i cihān
 İste maḳşūdūñı Hāḳdan yeter oldun nālān
 Oḳudum geldi bu maṭla^c dilūme anda hemān

*

3 Vaşl-ı dermānuñ uman hecrle bīmār gerek
 Ḳaçmaz aġyār eleminden kime kim yār gerek

28a ^c Aşḳ peymānesini içmege hūşyār gerek
 Ṭaleb-i ḥāḳda olan kimsede iḳrār gerek
 Bu sözüñ rāzına irmek dilin zār gerek
 Şubḥ olunca giceler dīdesi bīdār gerek
^c Aşḳdan dem uran üftāde dil-efkār gerek
^c Āşḳ olan kişi dīdāra ṭalebkār gerek
 Bu cihān ḥāḳına seyr-i gül-i gül-zār gerek
 Seyr-i gülizār gerekmez baña dīdār gerek

*

4 Māsivā terkin urup nice zamandur yā Rab
 Eylerem cān u gönüldeñ seni her şeyde ṭaleb

Balsa cānum der-i luṭfuñda taḳarrüb-i ta° accüb
 Çünki lâzım degül ihsānuña ° âlemde sebeb
 Ben kimim zevḳ talebkârı bir ° âlî-meşreb
 Râh-ı ° aşḳuñda gezüp itmedeyüm kesb-i ṭarab
 İtmezem zâhid-i sâlus gibi baḥş-i neseb
 Kendümi ögmegi maḥzâ bilürem terk-i edeb
 Şevḳ-i dîdâr-ı şafâ-baḥşuñla rûzla şeb
 Yazdığum oḳudığum şimdi benüm budur heb

5 Eyledüñ çün beni **Rûḫî** gibi müştâḳ-ı cemâl
 Lâyıḳ oldur daḥı göstermeyesin rû-yı celâl
 Mâsivâ fikrini ben kim bilürem fikr-i muḥâl
 Seni ister gezerem şubḥ u mesâ vü meh ü sâl
 Ğayrı ḳodı saña meyl eyledi ṭab° -ı meyyâl
 N’ola luṭfuñdan açılsa yüzüme bâb-ı vişâl
 Ve hem ḳabr eylemeden ṭab° umı dem-beste vü lâl
 Ḳılmadan pâ-y-ı ecel cism-i nizârum pâ-mâl
 Olmadan ḥâk-i te° essüfle gözüm mâl-â-mâl
 Vâr iken ḥâzretüñe derdümi izḥâra mecâl

74

Müseddes-i Āzerī

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

1 İtme vîrâne meded ḳulmle beytü’l-ḥüznüm

Hâtırım yıkma harâb eyleme aqlum tenüm
 Baña cevri itmege kâfidür o gül-i pirehenüm
 Beni öldürmege yetmez mi o nâzuñ fügenüm
 Gel gel ey tûb-ı felek kalbüme toğunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm kal^c a mı şanduñ bedenüm

2 Bir yüzi mihr-i cihântân için oldum sūzân
 Zerreveş eyledi yollarda beni ser-gerdân
 Hey meded bükdi belüm bār-ı belā-yı hicrân
 Çekdüm baña yeter bir yakadan sende hemân
 Gel gel ey tûb-ı felek kalbüme toğunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm kal^c a mı şanduñ bedenüm

*

3 Ben mi kaldum dün ü gün derdle hicrân olacak
 28b Ateş-i âh-ı cihân-sūzla sūzân olacak
 Yıkılıp hâtırı biñ zulmle vîrân olacak
 Ben miyem cevri her rûz şeb giryân olacak
 Gel gel ey tûb-ı felek kalbüme toğunma benüm
 Taş mı şanduñ yüregüm kal^c a mı şanduñ bedenüm

*

4 Nice sulţānlara oldu bu gönül dār-ı selām
 Dest-i kudretle virildi aña zîb ü itmām
^c Aşk-ı hākile yapıldı der ü dîvār tamām
 Ya^c ni oldum harem-i ka^c be-i hācāt-ı enam

Gel gel ey t̄ub-ı felek albüme t̄okunma benüm

aş mı řanduñ yüregüm al° a mı řanduñ bedenüm

*

5 Cān u dilden o şehe Āzeriyā bende iken

Gice gündüz ğam-ı zülfiyle ser-efgende iken

Sīne nār-ı elem-i ° aş ile tābende iken

Bu cihānuñ getüri ğuşşaları bende iken

Gel gel ey t̄ub-ı felek albüme t̄okunma benüm

aş mı řanduñ yüregüm al° a mı řanduñ bedenüm

75³²²

Muammes-i Ğālib Efendi

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

1 Tābe-key ° arşa ıka āh-ı dil-i nā-řādum

Gökleri ağlada şasretle giden feryādum

Nice bir cānı yaqa nāle-i ateş-zādum

Müsta° id ıl yoğise lufuña³²³ isti° dādum

Saņa ğüçlük³²⁴ mi var ey řāh-ı kerem-mu° tādum

2 abiliyyet vir eger vařluña nā-kābil isem

Yeñiden vir baña sermāye-i bī-řāřıl isem

ālümi hāle³²⁵ bedel eyle eger nāıl isem

³²² (Kalkışım, 1994: 120-121)

³²³ lufuña: lufla M.

³²⁴ ğüçlük: ğüçlükle M.

Müsta° id kı̇l yoğise luṭfuña isti° dādum

Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem-mu° tādum

*

3 Müslümān eyle eger kāfir isem ḳudretüñi

Şākir it luṭfuña eger münkir isem ni° metüñi

Daḥı efzūn it eger³²⁶ kemter³²⁷ isem raḥmetüñi

Müsta° id kı̇l yoğise luṭfuña isti° dādum

Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem-mu° tādum

*

4 Mūr isem şem° üñe pervāne kı̇lup eyle ḳabūl

Āb isem gevher-i yek-dāne kı̇lup eyle ḳabūl

Seng isem Ka° be vü kāşāne³²⁸ kı̇lup eyle ḳabūl

Müsta° id kı̇l yoğise luṭfuña isti° dādum

Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem-mu° tādum

*

5 Maḳşūduñ bey° ü şirā renc ü ḥasāret degüle

Keremūñ beste-i ser-rişte-i ° illet degüle

Bī-ğaraž luṭfun ümīd etme ḳabāḥat degüle³²⁹

Müsta° id kı̇l yoğise luṭfuña isti° dādum

Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem-mu° tādum

*

³²⁵ ḳālūmi ḥāle: ḥālūmi ḳāle D.

³²⁶ eger: ger D.

³²⁷ kemter: mükşir M.

³²⁸ seng isem Ka° be vü kāşāne: seng-i Ka° be-i kāşāne M.

³²⁹ Divanda yer alan ancak mecmuada yer almayan bu mısra şiirin şekil bütünlüğü dikkate alınarak tarafımızdan eklenmiştir.

- 6 ° Afv kıl **Ġalib**-i nā-pāk-i sefāhatkāri
 O da olsun kerem ü cūdına lāyık u bārı
 Bī-nevādur diyü redd eyleme bu nā-çārı
 Müsta° id kıl yoğise luṭfla isti° dādum
 Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem-mu° tādum

76

Tesdīs-i Fāzıl Ġazel-i Nedīm

mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün mefā° ilün

- 1 Ya bir kendüñ gibi şūḥ-ı sitemkāra hevādār ol
 Ya ḥāl-i şıḥhatüñde mübtelā-yı cism-i bīmār ol
 Muḥaşşal-ı vākıf-ı ḥāl-i dil-i° uşşāka nāçār ol
 Yeter ey mest-i naḥvet ḥevādan bir kere bī-dār ol
 Hücüm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥaberdār ol
 Beni bīmār-ı hicrān eyledüñ sen dāḥı bīmār ol
- 2 Ser-ā-pā sīne-çāk-ı tīğ-i nāz-ı ğamze-i yāruz
 Mey-i ḥayretle dā° im dīde-i rüz-ı çeşm-i bīmāruz
- 29a Bu° işretgehde bilmem ğāh münzi[r] ğāh hüşyāruz
 Bu mātemḥānede ḳan ağlaruz biz° āşık-ı zāruz
 Hücüm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥaberdār ol
 Beni bīmār-ı hicrān eyledüñ sen dāḥı bīmār ol
- 3 Kimine çākerem bir şāh-ı vālādan niyāzum var

Beni gāh ağladur geh güldürür bir tıfl-ı nāzum var
 Zebūn-ı āvāreyem mürġān içinde imtiyāzum var
 Şikeste-bāl iden ey dil beni bir şāhbāzum var
 Hücūm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥaberdār ol
 Beni bīmār-ı hicrān eyledüñ sen dāḥı bīmār ol

*

4 Güler yüz görmemiş çeşm-i dil-i nā-şādımız ağlar
 Açılmaz ṭālī° üm hem baḥt-ı yed-i bünyādımız ağlar
 Perīşān ḥālūme ol şūh-ı fettān-zārımız ağlar
 Baña sūy-ı teraḥḥumdan gelen imdādımız ağlar
 Hücūm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥaberdār ol
 Beni bīmār-ı hicrān eyledüñ sen dāḥı bīmār ol

*

5 Maḳālumdan bülendī behre-yāb-ı feyz-i esḥāruz
 Ki biz rūşen-zamīrānuz seḥer vaḳtinde bīdāruz
Nedīmāsā anuñçün **Fāzıla** pākize-giftāruz
 Gehi dil-şād olursaḳ gāhice dil-ḥaste-i bīmāruz
 Hücūm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥaberdār ol
 Beni bīmār-ı hicrān eyledüñ sen dāḥı bīmār ol

77³³⁰

Muḥammes-i ° Adnī

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

³³⁰ Bu muhammes Adnī Divānı'nda (Yücel, 2002) bulunamadı.

1 Şalınup nâzile seyretmege ser ü sitemini
 Kaddimûñ kılsa müşerref n'ola şahn-ı çemeni
 Cilve eyyâmıdur ammâ ki bu gam öldürdi beni
 Nice tıyduñca görem sen gül-i nâzuñ bedeni
 Kendi kirpigüm olupdur baña gözüm degeni
 Kirpigümdür olan ancak baña gözüm degeni³³¹

2 Bürüyüp derd ü elem olmasa ger pirehenüm
 Ser ü pâyüñ gibi kalurdi bir bürehne bedenüm
 Döndi hâkistere gam-ı ahker üstünde tenüm
 Çıkmusun ahum odı ağızımı açdırma benüm
 Yağmasun süz-ı derünüm seni söyletme beni

3 Ey sehî-kadd kuluñum nāmumı āzār okuma
 Gözlerüm merdümünü lāle gibi kâna yuma
 Yüz süre geldüm efendüm kapuña himmet uma
 Dest-gîr ol beni sāyeñ gibi ayakda koma
 Böyle hâk itme efendüm yoluña cān vireni

4 Olmaduñ rāzı ki kuyıñda şabā gibi yelüm
 Bezm-i cān-bahşuña kimler gelür anları bilem
 Āh idüp ağlayacak yaşımı luţfuñla silem
 Ney gibi bağrumı dildeñ komaduñ nāle kılam

³³¹ Bu mısra şiirin şekil bütünlüğünü bozmaktadır.

Ne imişsin neye uğramışam eyvāh beni

- 5 Gerçi ° Adn itdi Behiştīye cihān bāğını gül
 Ravzada kevşere rağbet komadı Ka° be-i mül
 Derd-i ğam anlar ile def° olunurise degül
 Şerbet-i vaşluñ irişmezse olur haste gönül
- 29b Doyamaz cevruñe cānum seven ölsün mi seni

78³³²

Mu° aşşer-i Neş° et Efendi³³³

fā° ilātün fā° ilātün fā° ilātün fā° ilün

- 1 Fūrkatüñle ey perī hālüm perişān oldu gel
 Başuma teng oldu ° ālem cāh-ı zindān oldu gel
 Hānmānum sensiz ey meh beyt-i ahzān oldu gel
 Pādişāhum mülket-i dil yandı vīrān oldu gel
 Seyl-i eşkümlle dü çeşm° ayn-ı tūfān oldu gel
 Hūn-ı dil çıkdı gözümde eşküm al kān oldu gel
 ° Ālemi ğarķ eyledi deryā-yı ° ummān oldu gel
 Hātırum maḥzūn u kārüm zār u efgān oldu gel
 Bu esīr-i derd-i ḥasret³³⁴ rahma şāyān oldu gel
 Merḥamet-kārüm efendüm vaķt-i iḥsān oldu gel

*

³³² (Oğraş, 1991: 142-144)

³³³ “Terkīb-i Bend-i Neş° et Efendi” başlıklı şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Mu° aşşer-i Neş° et Efendi” olarak düzeltilmiştir.

³³⁴ derd-i ḥasret: derd ü mihnet M.

- 2 Ey meh-i nā-mihribānum hayli müddet gelmedüñ
 Terk idüp ben bendeñi ey bī-mürüvvet gelmedüñ
 Kimler ile eyledüñ nev-tarḥ-ı ° işret gelmedüñ
 Eyledüñ bī-gānelerle germ-ülfet gelmedüñ
 Dār-ı ḥā° in³³⁵ eyleyüp luṭf u mürüvvet gelmedüñ
 Hāy zālīm eyledüm³³⁶ biñ kere da° vet gelmedüñ
 Ben ḫuluña eyleyüp hiç raḥm u şefkat gelmedüñ
 Eyledüñ peymān-şikest yok mu fütüvvet gelmedüñ
 Mümkün iken şevḫ u şādī ile şoḥbet gel[me]düñ
 Şimdi aḥvālüm efendüm pek perīşān oldu gel
- 3 Ol zamānkim şem° -i bezm-i ḫāzret-i yārān idük
 Reşḫ-i bezm-i bī-ḫarār-ı³³⁷ meclīse ser-ḫ°ān idük
 Gülistān-ı ° ayş u şevḫe bülbül-i hoş-ḫ°ān idük
 Devlet-i aḥbābımızla ° āleme sulṭān idük
 Cümleye fermān-revā bir şāḥib-i dīvān idük
 Pīşvā-yı ° ārifān ser-mezḫeb-i rindān idük
 Cism-ı³³⁸ aḥbāba ḫayāt-ı³³⁹ cāvidān-ı cān idük
 Sāḫī-i şahbā-yı şevḫ-ı ḫāzret-i rindān idük
 Şānımız dünyā bilür bir şöhre-i devrān idük
 Bir şorar yok şimdi ḫālüm³⁴⁰ başḫa devrān oldu gel

³³⁵ dār-ı ḥā° in: jajhā D

³³⁶ eyledüm: eyledük M.

³³⁷ bī-ḫarār: Baykara D.

³³⁸ cism: çeşm M.

³³⁹ ḫayāt: cenāb M.

³⁴⁰ ḫālüm: ° ālem D.

4 Mevsim-i ° 1yş u ʔarabdur irdi faşl-ı nev-bahār
 Kıldı yārān-ı şafā gül-geşt-i ° azm-i mürğ-zār
 Gül° izārı ile herkes ° andelīb-i kāmķār
 Men ġarīb āvāre³⁴¹ [vü] dil-sūz derūnum dāġdār
 Derd u dāġ-ı ʔasret ile şaġn-ı sīnem lāle-zār
 Oldı çeşmüm ° ayni ile iki hūnīn cūybār
 Hūn-ı dilden yer yer³⁴² açılmış şükūfe bī-şümār
 Murğ-ı cān-şāġ yasda bülbül şeydā vü zār
 30a Kendü bāġuñdur temāşā eyle gel ey yādigār
 Şerġa ile dāġ ile sīnem gülistān oldı gel

*

5 Ey sitemķār u cefā cū³⁴³ merġametsüz dilber yā
 Hāk-pāyuñ dīde-i ġam-dīdemüzde tütüyā
 Hīçe şatdı bizi Yūsuf gibi ihvān-ı şafā
 Ben ġarībi itmesūñ bārī ferāmūş u fedā
 Senden ummam ey perī hīç zerrece mihr [ü] vefā
 Līk nā-çārem³⁴⁴ anuñcūn eylerem luţfuñ recā
 Neş³ etüñ bu rütbe bī-kes oldıġın³⁴⁵ görme³⁴⁶ revā
 Saña kıldı ancaġ ümmīd ü vefā ey bī-vefā
 Nev-civānsın kıl enīnümnden ġazer ey³⁴⁷ pür-cefā

³⁴¹ āvāre: āverde M.

³⁴² yer yer: bir bir D.

³⁴³ cefa-cū: cefa cevır M.

³⁴⁴ nā-çārem: nārem M.

³⁴⁵ oldıġın: olduġuma M.

³⁴⁶ görme: görse D.

Āh u zār u nālemüzden³⁴⁸ ° arş lerzān oldı gel

79

Muhammes-i Cinānī

fā °ilātün fā °ilātün fā °ilātün fā °ilün

- 1 Gördükçe sen gül-nūr-ı sīne-i nāzik teni
 ° Aşķum artar vālih ü dīvāne eylersin beni
 Açmayup mihr ü ruh-ı zībāña çeşm-i rüşeni
 Gūşe-i fürķatde eylersem ° aceb mi meskeni
 Görmemek yegdür görüp dīvāne olmaķdan seni
- 2 ° Āşıķa ey māhir ° arz eylemekden tal° atuñ
 ° Aşķla mecnūn u şeydā eylemekdür niyyetüñ
 Ķať° idüp ve'l-hāşılı dilden recā-i vuşlatuñ
 Ben anuñçün ihtiyār itdüm belā-yı fürķatüñ
 Görmemek yegdür görüp dīvāne olmaķdan seni
- 3 İstemezdi kūyiñı varup ° azīmet kılmaģa
 Mūnis olmuşdur hayālüñle ķanā° at kılmaģa
 Cāh yoķdur gerçi vaşluñdan ferāģat kılmaģa
 Vechi var ķaşd eylesem hecrüñle ülfet kılmaģa
 Görmemek yegdür görüp dīvāne olmaķdan seni

*

³⁴⁷ hāzer ey: huzzārı M.

³⁴⁸ zār u nālemüzden: zār-ı nālemüzden D.

- 4 Pāyuña cānın nişār eyler gören reftāruñı
 Şevkden bî-hōş olur gūş eyleyen güftāruñı
 Bende kudret yok temāşā itmeğe ruhsāruñı
 Göz yumup geçsem n'ola seyr itmeden dīdāruñı
 Görmemek yegdür görüp dīvāne olmağdan seni

*

- 5 Her kaçan görsem seni hem-dem budur a° dā ile
 Tağilur ° aqlum **Cinānī**veş gider sevdā ile
 Eyleyüp terk-i vaṭān fikrin dil-h°āra ile
 Geçmeyüp kūyuñ yoluñdan haftalarca āyile
 Görmemek yegdür görüp dīvāne olmağdan seni

80

Müseddes-i Medhī Şeydā

mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün

- 1 Çü gördüm dil-rübālardan dilā hergiz vefā gelmez
 Ānuñçün kalb-i maḥzūna nice demdür şafā gelmez
 Bu pendî gūş iden dānālara derd ü belā gelmez
 Ki ya° ni yaḥşī ādemden yeriyle kim ḥaṭā gelmez
 Aşıl üzmez cihānda merd-i kāmilden ḥaṭā gelmez
- 30b Vaḳār semn-i mücerred fehmi idenlerden cefā gelmez
- 2 Şu kim yār-ı kadīmüñdür ° adū-yı bî-emān olmaz
 Göñül sev ihtizār itme saña andan ziyān olmaz

Meşeldür mā-teḳaddemden bu söz hergiz yalan olmaz

Yamānlar yaḫşī vü yaḫşī olanlar hīç yamān olmaz

Aşıl üzmez cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

Vaḳār semn-i mücerred fehm idenlerden cefā gelmez

*

3 Marīz-i derd-i ° aşḳ olan kişi ister mi dermānı

Şeb-i vaşluñ sonunda yok mıdur yā rüz-ı hicrānı

Cefāya şabr ider her dem ānuñ kim ola ez° ānı

Oḳur bu maṭla° ı görem bu dehrüñ bir süḫandānı

Aşıl üzmez cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

Vaḳār semn-i mücerred fehm idenlerden cefā gelmez

*

4 Gerekse mışt-ı dilde Yūsuf-ı ḫüsn-behā olsun

Gerek rāh-ı mezelletde yatur bir bī-nevā olsun

Gerekse pādişāh olsun gerekse bir gedā olsun

Gerek bī-gāne ve'l-ḫāşıl gerekse āşinā olsun

Aşıl üzmez cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

Vaḳār semn-i mücerred fehm idenlerden cefā gelmez

*

5 Gerek bir ḳāmet-i tūbā gerekse bir semen-būdur

Yāḫud bāğ-ı melāḫatde gerekse serv-i dil-cūdur

Gerek i° lā gerek ednā ger[ek]se bir melek-ḫūdur

Hele ey Medhī-i Şeydā benüm de bildigüm budur

Aşıl üzmez cihānda merd-i kāmilden ḫaṭā gelmez

Vaḳār semn-i mücerred feh̄m idenlerden cefā gelmez

81³⁴⁹

Tah̄mīs-i Beyānī Fuzūlī³⁵⁰

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

- 1 Sürinür yerde yüzüm ḳahrla cārub mıyam
 ° Arşa-i dehrde ḡaltān olurum ben tūb mıyam
 Hele idrāk idemem ben beni meczūb mıyam
 Ağlaram tā şubḥ olunca derd ile Eyyūb mıyam
 Dökerem gözyaşını hem ḥüzünle Ya° ḳūb mıyam
- 2 Yalıñız ben degülem ḡamda derd hep ° ālem
 Düşdi derd ü elemüñ dāmına ceddüm Ādem
 İntikāl itdi atamdan baña irş ile elem
 Ana raḥmine düşelden beni terk itmedi ḡam
 Bilmezem ben bu ḡamuñ gör yine maḥbūb mıyam
- 3 Bulmadım zerrece ° ālemde hele ben rāḥat
 Baña maḥabbetle neden böyle idersin zaḥmet
 ° Acabā ne ki benümle yoḳdur ünsiyyet
 Yāneden ṭālib olmaḳdan baña derd ü belā her sā° at
 Beni terk eyle āḥı ben saña maṭlūb mıyam

³⁴⁹ Beyānī Divānı'nda (Başpınar, 2008) gazel başlıklı bu tahmis bulunamadı.

³⁵⁰ Fuzūlī mahlasıyla yazılan bu şiir Fuzūlī Divānı'nda (Akyüz vd., 2000) yer almamaktadır. “Gazel-i Beyānī” başlıklı şiir şekil bakımından tahmis özelliḡi gösterdiḡi için şiirin başlıḡı “Tah̄mīs-i Beyānī” olarak tarafımızdan düzeltilmiştir.

4 Ne kadar itdüm ise derd ü beladan ĩbā
 Gün bugün yine qarĩb olmada n'eylerse baña
 Hāşılı ° arz-ı muħabbet olıcaķ ancaķ aña
 Birbirinden beni öğretmede bu derd ü belā
 Çekerem bunları ben rāğıb-ı merğüb mıyam

5 Kimseler saña **Beyānĩ** gibi bel bağlamasun
 Āteş-i guşşa ile cān u dilden dağlamasun
 31a Cüyveş eşk-i devātum güzelüm çağlamasun
 Ey leb-i gonce **Fuzūlĩ** nice ķan ağlamasun
 Dest-i cevrüñle bükersin belümi mektüb mıyam

82³⁵¹

Terkĩb-i Bend-i Refi° -i Kalāyĩ

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

1 Ey benim bā° iş-i tesķĩn-i dil-i sūzānum
 Dil-pesendüm güzelüm pādişāh-ı ĩubānum
 Pertev-i nūr dahı çeşm-i çerāğ-ı cānum
 Kıadd-i nāzendesi āşüb-ı cihān fettānum
 Luţf idüp dinle meded-i ĩasretle efgānum
 Tābe ki ķan aķıda dĩde-i ĩün-efşānum
 El-amān luţfuña muħtācam amān cānānum
 Ėayri inşāfa gel ey şāh-ı kerem-i ° unvānum
 Ben senüñçün hedef-i nāvek-i bĩ-dār olayum

³⁵¹ Refi°-i Kālāyĩ Divānĩ'nda (Apaydın, 2007) bu şiir yer almamaktadır.

Bu revā mı ki yine derd ile nā-şād olayum

- 2 Dil-sitānum seni mekkār idügüñ bilmez idüm
 Yār u cānum idüñ agyār idügüñ bilmez idüm
 Göñlümüñ hecr ile bīmā[r] idügüñ bilmez idüm
 Ben senün böyle cefā-ger idügüñ bilmez idüm
 Hele bu mertebe ğaddār idügüñ bilmez idüm
 Şoñı ° aşk hevesüñ zār idügüñ bilmez idüm
 Tā bu deñlü seni hūn-h̄ār idügüñ bilmez idüm
 Āh itsem bile āh itmege başlar kühsār
 Āh dir āh işidür şimdi muhaşşal dil-zār

- 3 Ƙo benüm çeşm-i terüm hecrile giryān olsun
 Āteş-i ° aşkuñla dil dahı sūzān olsun
 Tek senün la‘l-i lebün gül gibi handān olsun
 ° Āşıkān cevruñ ile zār u perīşān olsun
 Yādlar yā ne sebep luţfuña şāyān olsun
 Ben degül halk-ı cihān hep saña Ƙurbān olsun
 Pāy-māl olmaga bāri bize imkān olsun
 Gāh ° uşşāk-ı vefā ° ādet-i hūbān olsun
 Baña raħmuñ yogise resm-i ri° āyet yok mu
 Sende ey meh meded hīç ħamiyyet yok mu

- 4 Ol Ƙadar sīneme yeter sitemüñ itdi güzer

Oldı her zaḥm-ı tenüm ḥünile yemden ber-ter

Cān ise meclis-i tende elemünden iñler

Dil yine derd ü ğamuñ çekmegi arzu eyler

Baña oldı olacaḥ her ne ise çekem kader

Saña da bir gün ider āh-ı ciger-süzüm eṣer

Ḥāl-i ° aşkı hele tafşīli ne mümkün ezber

31b İšte icmāl-i mişāl oldı bu beyt-i hoş-ter

5 Çekilür aḡrı degül şıket-i bār-ı ° aşkuñ

Niceler oldı senüñ zār u nizār-ı ° aşkuñ

Beni cevır ile ider terk-i muḥabbet şanma

Bıraḥ āh-ı dilümi eyü ° alāmet şanma

Bu sitemkārılıḡı sen ḥayra delālet şanma

Şoñı ğaddār olanuñ dünyaya rāḥat şanma

Diñle aḥvāl-i Refī° āyı hikāyet şanma

Dā° imā böyle kalur ḥüsn ü letāfet şanma

Sen daḡı çekmeyesin derd ü ḥacālet şanma

Gün ola bir mehe ° aşık-ı ḥayrān olasın

Baña itdükleriñe soñra peşimān olasın

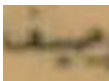
Terkīb-i Bend-i ° Azīz³⁵²

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

³⁵² Mecmuada “Tercī° -i Bend-i ° Azīz” başlığıyla yer alan şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Terkīb-i Bend-i ° Azīz” olarak düzeltilmiştir.

- 1 H̄asbī Allāh zihī mağfīret-i Rabb-i Raḥīm
 Ni° am-ı Mevlā ° aṭā-baḥş-ı H̄udāvend-i Kerīm
 Çün iḥsānı güşādedir bī-der-bāndur
 Sofra-i ni° met ü luṭf u keremi ḥalka ° amīm
 Dāmen-i merḥameti perde-keş-i rūy-ı günāh
 Setr ider kullarınun cürmün o Settār-ı Ḥalīm
 Fazl-ı Mevlā-yı Kerīme ola gālib ḥaşā
 Her ne deñlü çoğise ma° şıyyet-i ° abd-ı le° ĩm
 Ehl-i ṭā° at ° amelün tuḥfe-i dergāh idicek
 Bu günehkāruñ ola pīş-keşi cürm-i ° azīm
 Ya ide fazl beni dāḥil-i firdevs-i berīn
 Ya ölem ° adlī ile gavṭa-ḥor-ı nār-ı caḥīm
 Tutmuşumdur yüzimi çüñki Kerīmu'llāha
 Umaram Fazlī ile menzil ola dār-ı na° ĩm
 Ḥāne-i ḳalbūmi tevḥīde maḳām itmişken
 Beni ḥaşā idesin ḥufre-i dūzaḥda muḳīm
 Ey kerem ıssı H̄udā gerçi günāhum çoḳdur
 Sañadur rūy-ı recā gayrı penāhum yoḳdur
- 2 H̄āb-ı ğafletden uyanmaz bu hevā-yı meşreb
 Güşına irmeyecek velvele-i nefḥa-i şūr
 Gelmiyor yarına hīç keşmekeş -i rüz-ı ḥesāb
 Göre ḥālın tırıcak maḥkeme-i yevm-i nüşūr
 Ne yüz ile tırayum ḳarşuña söz söyleyeyüm

- Hükümñ izhâr iderise ger uralum ism-i ğayûr
Yañılup yol ne ° aceb deşt-i kuvāya düşdüm
Oldı ma° mûre-i ° işmet bana şad merhale dūr
Kim bilür rast yolu reh-nümā olmazise
- 32a Raḥmet-i ḥazret-i [° Alī] kerem Rabb-i ğafûr
Pādişāhā saña şāyeste ° āmel yok bende
Bende-i mu[°]terif-i rū-siyehem ° acz-i kuşûr
Rûz-ı ferdā olıcaḳ ḥazretine a° mālüm
Tuḥfe-i cürmümi ey kân-ı kerem tut ma° zûr
Nazarından ben bî-çāreyi mehcûr itme
Āmm olan merḥametünden beni dūr itme
- 3 Menhec-i zühdi ḳoyup özlemişem semt-i fesād
° Āh kim ḳaldı muḥālif ṯaraf-ı rüşd-i sedād
Nefs-i emmāre ile düşmen-i deyrine uyup
Uzaḳ oldı baña ma° mûre-i ° aḳlum reşād
Gitmişem bir yola kim aña nihāyet dūzah
Yā İlähî reh-i taḳvāya ḳıl beni irşād
İdiyor bād-ı ecel ḥırmen-i ° ömri tārāc
Yāre gelmez gidiyor (...) ³⁵³ zār-ı me° ād
Nefs-i serkeş n° aceb gelmedi hiç inşāfa
Artar ma° şıyeti ni° meti oldıḳça ziyād

° Afv-ı ğufranuña yā Rab ümīd-i muhkem
 Bende yok gerçi ki luḫ u kerem ü isti° dād
 Bilmeyüp kadr-i ° ubūdiyeti ser çekmişidüm
 Ey Hudāvend-i ḫatā-pūş-ı ° atā-baḫş-ı ° ibād
 Şeref-i ḫidmet-i dergāhını şimdi bildüm
 Kulluğa eyle kabūl itme kapuñda ib° ād
 Āsitānuñ var iken kankı kapuya varayum
 Ya kimüñ dergehine yüz süreyüm yalvarayum

4 İtdi bir ḫāl beni sū° -i ° amel tūl-i emel
 Merḫamet senden eyā Ḥazret-i Ḥaḫ ° izz ü cel
 Luḫfuña kaldı hemān ğayriden ümīdüm yok
 Āh eger irmez ise dāmen-i iḫsānuña el
 Kendi sermāye-i ° ömr oldı telef-i beyhūde
 Rūz-ı ferdāya sez[ā] eylemedüm ḫüsn-i ‘amel
 Benüm ol kīse tehī müflis-i naḫd-i ṫā° ad
 Ḥ° āce-i şeh-r-i beṫālet şeh-i ° iḫlīm-i kesel
 Yeter ey nefis yeter cünbiş-i ṫıfl-āne ḫo
 Nāşıḫ-ı rīş-i pesīdüñ sözini ğuş it gel
 Eyle ol āyine-i pāk-ı mücellā evvel
 Dürr-i eşk-i teri ḫünābe ile ḫall eyle
 Şafḫa-i rūyına çek ser ḫāle iki cedvel
 Āteş-i āh-ı nedāmetle yanup ḫāl ola gör
 Sikke-i feyz-i kabūle olasın ṫā ki maḫal

Şayf-ı efsūs ki naḳdine ° ömr oldı telef

Gelmiyor hātıra ammā ğam-ı taḳşır-i selef

- 5 Dāmen-i ālüde-i çirkāb-ı haṭāyam şad āh
 Seyyi° atum ° amelüm şafḫaları cümle siyāh
 Yire geçmek dilerem şerm ü ḫayādan yā Rab
 Hātıra gelse kaçan eyledigüm cürm ü günāh
 Nice olur ḫālüm o gün çün tura dīvān-ı ḫaşre
 Hālüme maḫkeme-i ḫükm ü ḫazā ola İlah
 Ḫuşemā dāmenüme dest-i tazallüm uralar
 Añlaruñ itdigi da° vāya Ḫudā ola güvāh
 ° İlm-i ḫadı variken ḫükm-i cevn yoḳ inkāra
 Ḫaşma virmege cevāb ola zebānuñ kütāh
 Bir taraıdan saña irişmeye bī-çāre meded
 Sū-be-sū eylesin dīde-i ḫasretle niĝāh
 Māsivādan naẓar-ı raĝbeti şarf it imdi
 Tıut yüzüñ dergeh-i Mevlāya anı eyle penāh
 Zıkrüñ olsun gice tā vaḳt-i seher yā Mevlā
 Gündüz aḫşama deĝin vird-i zebānuñ Allāh
 Dāmen-i faẓl-ı ḫudāvend aña meh al ur
 Kürbe-i nāle ile ḫāk-i niyāza yüz sür
- 6 Zıulmet ü ğaflet ile ḫāne-i dil-tāre vü tār
 Tarfetü'l-° ayn göz açdırmadı devrār-vār

Sekrân itdi beni öyle sen şahbâ-yı hevâ
 Şanuram itmeye ğavġâ-yı kıyâmet huşyâr
 Dem-i tâ° atde riyâ çıkmadı hîç hâtırdan
 İki rek° atde gelür gönlüme yüz biñ efkâr
 Üstüvâr eylemedüm ° ahd-i niyâzın hergiz
 Bozılır ° aqd-i şebâba iricek hük-m-i bahâr
 Gâh olur rind-i harâbât geh zâhid-i şer
 İtme bu reviş üzre dil-i şūrîde karâr
 Gerçi sâbit-i kadem tâ° at-i Mevlâ degülem
 Hâmdülillah hele yok ma° sıyet üzre ısrâr
 Dest-gîr olmaziseñ kaldum ayağda yâ Rab
 Eyledi şadre-i ğaflet beni üftâde vü hıvâr
 İtdigüm zerğ-i riyâ ° amd-ı haṭâya tevbe
 Bildigüm bilmedigüm cürmüme hod istiğfar
 Baş-ı ° özr itmege bir vechle kâdir mi zebân
 Yüz urup yalvarayum dergeh-i yârüme hemân

- 7 Āteş-i āh-ı ğamla bu gönül pür-tef [ü] tâb
- 33a Yeridür ki tutuşup mülk-i vücūd ola harâb
 Seyl-i eşküm tükenüp ağlamadan şâm u seher
 Ne ° aceb çeşme-i cismümden akarsa hün-âb
 İtmişem hidmet-i dergâh-ı risâletde kuşūr
 Hürmetüñ gözlemedüm āh zihî şerm ü hicâb
 Biçülür şâh-ı rüsül rüz-ı kıyâmetde eger

Gösterüp rencîş-i hâtır baña eylerse hıtab
 Yüzüme bakmaya yalvardığı diñlemeye
 ° Arzuḥālüm okuyup eylemeye redd-i cevāb
 Nā-şavāb-ı ° özrümi maqbül tutup luḫfuñdan
 İtmeye bendesine ḫüsn-i teveccühle hıtab
 Ey mu° ĩn-i zu° afā dest-i men u dāmen-i tu³⁵⁴
 omam elden enekin kesse başum tıg-i ° itāb
 Kazm-ı gāyḫ eylemedür lāyık u şānuñ çü senüñ
 Raḫmet-i ° ālemiyān diyü okur naşş-ı kitāb
 Ḥāk-i dergāh-i Resūle sürerem rüy-ı niyāz
 Dilerem kim yüzime bāb-ı şefā° at ola bāz

8 Rūḫ-ı pākini ide Ḥazret-i uddūs selām
 Dem-be-dem maḫhar-ı şad-güne teşārif-i selām
 Yazıla nāmına menşūr-ı maḫām-ı Maḫmūd
 Rūz-ı maḫşerde ide şadr-ı şefā° atde maḫām
 Ümmetinden vire ol Ḥazret-i Ḥāk ḫayr cezā
 Şaff-ı tevḫīd-i Ḥudāda bize evvel ola imām
 Şefḫati böyle gerek itdi dem-i āḫirde
 Ümmeti lafz-ı güher-bārı eyle ḫatm-i kelām
 Yā İlāḫī kerem it eyle müyesser ki ola
 Tāmme-i ° ömrümüzi aña selām eyle ḫitām

³⁵⁴ Ey zayıfların yardımcısı! Benim elim, senin eteğinde -yakarıyorum-.

Bir niyāzum dahı bu kim göresin şāyeste
 Bu günehkāra bu küstāḥa civārında maḳām
 Şad taḥiyyāt u dürüd āline aşḫābına hem
 Buldı ḳanūn-i şer° bunlarla ḥüsn-i nizām
 Mücrimem gerçi yüzüm yoḳ ki açam dest-i recā
 Ey Ḥüdāvendigarum göster yā Rabb-i enām
 Beni şāḫib-i ḳadem-i dā° ire-i imān it
 Meslegüm şer° beni rāh-berüm ḳırāne it

9 Çeşm-i ° aşıkda olan eşk-i revān ḥürmetine
 Dil-i şādıkda ḳonan söz-i nihān ḥürmetine
 Kürbe-i şām-ı ḡarībāndaki te° şir için
 Nāle-i secdedeki tā° atyān ḥürmetine

Cāhid ü aḫkāmına dil-beste mücāhidler için

33b Ḥarc olan rāh-ı ḡazāda ser-cān ḥürmetine
 Da° vet-i ḫazret-i lebbeyk diyen diller için
 Ka° be ol ḳıble ki ° ālemyān ḥürmetine
 ° Arşdan ḳadr-i mu° allā-ter olan ravza için
 Şadef-i dürr-i risālet o mekān ḥürmetine
 Ketb-i menzil-i esmā-i İlahīye için
 Şeb-i mi° racdaki rif° at ü şān ḥürmetine
 ° İzzet-i pāk benī ° Āli vü aşḫābı için
 Raḡbet-i bāḡ-ı cenān fahr-ı cihān ḥürmetine
 Ecel alur yolumu baḡlayacaḳ rāh-ı güriz

Ola tevḥīd-i Ḥudā ḥātime-i ° ömr-i ° **Azīz**

84

Müseddes-i Sulṭān Selīm Ḥān³⁵⁵

mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün

- 1 İlāhī ey kerem-kānı baña mülki viren sensin
Vücūdum eyleyüp ihyā bu vakte irdiren sensin
Gehī bu kulların giryān idüp güldüren sensin
Benüm bu fūrkat-i hecrile boynum egdiren sensin
Senüñ sāyeñde lāyık mı ki ma° yüb olam yā Rabb
Zenünī nice a° dā-yı dīn-i dūn olam yā Rabb
- 2 Ḥudāyā bu elem zaḥmı derūnum taḡlıyor her dem
Şehīdāndan aķan kān bana reviş çağlıyor her dem
Olup sedd-rāh-ı İslāmı bu düşmen baḡlıyor her dem
Esīr olmuş nice nisvān u şıbyān aḡlıyor her dem
İlāhī luṭfuñla bunların gözyaşına raḥm it
° İnāyet vaḡtidür yā Rab benüm giryānuma raḥm it
- 3 Nedür böyle ° azāb -ı ḡam bizüm de cānımız yok mı
° Adüvv hep bed-nigāh eyler bizüm yezdānımız yok mı
Muḡammed ümmetiyüz hīç bizüm de şānımız yok mı
Ne deñlü cürmimiz varsa saña imānımız yok mı

³⁵⁵ Mecmuada “Gazel-i Sulṭān Selīm Ḥān” başlığıyla yer alan şiirin şekil özellikleri dikkate alınarak başlığı tarafımızdan “Müseddes-i Sulṭān Selīm Ḥān” olarak düzeltilmiştir.

Yüzüm karasına bakma beni sen eyleme nālān
Böyle manşūr idüp luṭfuñla yā Rab kı1 beni şādān

- 4 Hūdāyā dār-1 dünyāya ge1elden gülmedüm ḥālā
Ne ise cürmümi ° afv it kerem kı1 bilmedüm ḥālā
Aқан bu çeşmümün yaşın daḥı ben silmedüm ḥālā
° Adeviye gālīb olup bir murāda irmedüm ḥālā
Dir **İlhāmī** baña olan daḥı olmaya bir dosta
Rezīl itme beni yā Rab ki sermet eyle bu posta

85³⁵⁶

Muḥammes-i Şākir Efendi

fā °ilātün fā °ilātün fā °ilātün fā °ilün

- 1 Seyl-i şahrā-yı maḥabbet eyledi cānum³⁵⁷ ḥarāb
Bir dil-i āvāre kıaldı ol daḥı pür-izṭırāb
Gāh garkāb-1 taḥassür gāh tār-ı³⁵⁸ inqılāb
34a Gāh şayyād-1 hevār ü gāh taḥcīr-i³⁵⁹ kebāb
Yār ise ḥışm-ı³⁶⁰ gāzabla kılmada dā° im ° itāb
2 Bir nigāh-1 luṭfa şāyān olması³⁶¹ emr-i muḥāl
Kānde kıaldı arzū-yı vuşlatı itmek ḥayāl

³⁵⁶ (Yanbal, 2009: 710-711)

³⁵⁷ cānum: ḥābum D.

³⁵⁸ tār: nār D.

³⁵⁹ taḥcīr: naḥcīr D.

³⁶⁰ ḥışm: çeşm M.

³⁶¹ olması: olmasa M.

Dilde zahm-ı hançer-i hūn-rīzden kıılma su° āl

Yārelerden pīç ü taba kıalmadı dilde mecāl³⁶²

Yār ise hışm-ı ğāzabla kıılmada dā° im ° itāb

3 Ben esīr-i derd ü miħnet-i³⁶³ yāre yārümdür benüm

Ebr-i zūlmet³⁶⁴-i devr āh-ı seyl-bārumdur benüm

Cevr-keşlik ° ādetümdür nāle kārumdur benüm

şöhret-i ruhsāra bā° iş hāl-i zārdur³⁶⁵ benüm

Yār ise hışm-ı ğāzabla kıılmada dā° im ° itāb

4 Dūd-ı āhum günbed-i gerdūna te° řīr eyledi

Nāle-i zārüm beni āfāka teřhīr eyledi

Bir țarafdan ța° n-ı a° dā cevır ü tekdīr eyledi

Dūstānuñ pendı de bir ğüne dil-ĝīr eyledi

Yār ise hışm-ı ğāzabla kıılmada dā° im ° itāb³⁶⁶

5 Ben helāk-i ğamze-i hūn-h̄ārı oldum ħaylı dem

Dem-be-dem dökmeķdeyim çeřm-i terümden hūn-ı ğam

Hīç birinden gelmedi řākır dile rüy-ı elem

Ben niyāzı eyledikçe āh-ı āteř-bāra zām

Yār ise hışm-ı ğāzabla kıılmada dā° im ° itāb

³⁶² Mecmuada olmayan ancak divanda yer alan bu mısra, şiirin şekil bütünlüğünün sağlanabilmesi adına tarafımızdan eklenmiştir.

³⁶³ derd ü miħnet: derd-i miħnet D.

³⁶⁴ ebr-i zūlmet: bir zūlmet M.

³⁶⁵ hāl-i zār: hāl-i rem M.

³⁶⁶ Mecmuada olmayan ancak divanda yer alan bu mısra, şiirin şekil bütünlüğü dikkate alınarak tarafımızdan eklenmiştir.

86³⁶⁷**Müseddes Terkīb-i Bend-i Şākir***mef^cülü mefā^cīlü mefā^cīlü fa^cülün*

- 1 Peygüle-i hicrān-ı bezm meskenümüzdür
 Şahrā-yı şebistān-ı elem me^o menümüzdür
 Kuhsār-ı ğam-ı Kays hele dāmenümüzdür
 Kālā-yı ğama sīne vü dil maḥz[e]nümüzdür
 Zāhirde ne da^c vā idelüm bī-hūde cānā
 Maḥlūb degül kimseden imdād u müdāvā
- 2 Çekmem sitem-i çarḥ-i denī perveri bir dem
 Her şerḥama biñ merhem[-i] luḥf eylese³⁶⁸ munzam
 Elbette netīce virür elṭāfına mātem³⁶⁹
 Her cün^c a-i iḥsānuñ³⁷⁰ olur^c āḳıbeti sem
 İşmārlama dünyāya devā-yı dili yā Rab
 Kıl zāt-ı rızānı baña her anda maḥlab
- 3 Envār-ı kerem dīde-i ğam-dīdeye senden
 İḳbāl-i sa^c ādet dil-i ḥ^oābīdeye senden
 İn^c ām-ı devā³⁷¹ bu dil-i pāşīdeye³⁷² senden
 Kıymet-i güher nazm-ı pesend[īde]ye senden

³⁶⁷ (Yanbal, 2009: 676-690)³⁶⁸ eylese: eylesem M.³⁶⁹ mādem: mātem M.³⁷⁰ cün^c a-i iḥsānuñ: āyine-i iḥsānuñ M.³⁷¹ in^c ām-ı devā: in^c ām u devā D.³⁷² dil-i pāşīde: dil-i pāyide D.

Ālāyış-i dünyā ile virme baña hayret
Tā gelmeye endiŕe-i aḥvālūme dehŕet

34b

- 4 Dūr eyleme iḳbāl-i nazardan dil ü cānum
Gerçi reh-i ° işyāna aḳar seyl-i revānum
Ālūde-i çirk-i beze rüsvāy-ı cihānam³⁷³
Kesdi iki dūŕmān benüm tāb u tūvānum
İster biri olmaklıĝa ḥüsrānuma bā° iş³⁷⁴
Āḥir olur endiŕe-i hecr itmeye bā° iş³⁷⁵
- 5 Dāmān-ı dilüm eyleme a° dāya sipāriŕ
Kām-ı dil-i bī-tābumı ferdāya sipāriŕ
Ser-riŕtemi kıлма kef-i sevdāya sipāriŕ
Ya° ni ki beni itme dil-ārāya sipāriŕ
Yā Rab baña ebvāb-ı füyūzāt-ı kerem aḳ
Deryā-yı ni° am cevherini rüy-ı dile saḳ
- 6 Dāmān-ı ḥaŕde ḳoma ben zārımı ḥayrān
Hevl-i ĝazabuñ eylesün bendeni nālān
Envār-ı cemālūñle olam gül gibi ḥandān
Reŕk eyleye bu mertebe-i ŕānuma³⁷⁶ Rıdvān
Āb-ı keremūñ itmese bir kimseyi ıŕlāḥ

³⁷³ Ālūde-i çirk-i beze rüsvāy-ı cihānam: Ālūde-i çirk bir rüsvāy-ı cihānam M.

³⁷⁴ İster biri olmaklıĝa ḥüsrānuma bā° iş: İster beri olmakla ḥüsr itmeye bā° iş M.

³⁷⁵ endiŕe-i hecr itmeye bā° iş: endiŕe-i hicrānuma bā° iş D.

³⁷⁶ mertebe-i ŕānuma: rütbe-i ŕānuma D.

Olmaz idi [bu] zāt u zamānı ile iflāh

7 Luṭf eyle beni eyleme³⁷⁷ pā-māl-i mezellet
 Lāyık mı olam sīlī-ḥor-ı dest³⁷⁸-i meşakḳat
 Çekdüm bu reh-i dağdağada ḥaylice şıḳlet³⁷⁹
 Kıl bendeñi şāyeste³⁸⁰-i in° ām u ° ināyet
 Maḥşerde yüzüm olmaya ḥaclet ile tā sürḥ
 Ḥün-ı elem dīde ile dest-i nevā-sürḥ

8 Kıldum reh-i endīşe-i vuşlatda tekāpū
 Taḥḥīr-i sivā ile olur añladığum bu
 Gerdenimüñ ğayr ile mirātını yā hū
 İşkeste idüp olma° abeş soñra deva-cū
 Bī-hūde olur vaḳt-i nedāmetdeki feryād
 Zād-ı rehi ḥāzırıla muḳaddem dil-i nā-şād

9 Her bezm-i dil-fürüz-ı ṭarabzāya ḳapılma
 Gülzār-ı emelde gül-i ra° nāya ḳapılma
 Yeksā° a neşāt-ı³⁸¹ mey-i ḥamrāya ḳapılma
 Her şu° le-i cān-süz-ı dil-ārāya³⁸² ḳapılma
 Bir neşne ṭaleb ḳıl ola cānuñ mütelezziz

³⁷⁷ eyleme: eylemeye M.

³⁷⁸ dest: deşt M.

³⁷⁹ Çekdüm bu reh-i dağdağada ḥaylice şıḳlet: Çekdüm ḥaylice şıḳlet reh-i dağdağada D.

³⁸⁰ bendeñi şāyeste: bende-i şāyeste M.

³⁸¹ neşāt-ı: neşāti D.

³⁸² cān-süz-ı dil-ārāya: cān-süz u dil-ārāya M.

Bir³⁸³ mey ki olur rûh-ı revānuñ mütelezziz

- 10 Leylî-i şeb-efrûzı ider cür^c ası mecnûn
 Her kıatre-i cân-baḥşı olur hem-ser-i ceyḥûn
 Bir neş^o esine cân virür ^c uşşâk-ı ciger-ḥûn
 Her çāšnî bir dürlü vü her zevkı diger-gûn
 35a Meyḥâne-i vahdetde bu şahbâ kıatı³⁸⁴ vâfir
 Ammâ kıanı ol bâde-i nûş itmege kıadır

- 11 Bir bâde-i ser-şâr ile kııl bendeni bî-ḥûş³⁸⁵
^c Aklı külli kılsun naḡam-ı ḡulḡuli medḥûş
 Mürgân-ı şad-elḥân olur ol mey ile ḥâmûş
 Deryâ-yı şuverden başılur mevce-i pür-cûş
 Lezzet alan ol bâdeyi³⁸⁶ dünyâya deḡişmez
 Dünyâ ne dimek ḡülşen-i ^c uḡbâya deḡişmez

- 12 Ey âh bu vadîde saña izn-i naḡam yok
 Reh-rev ne kıadar çok ise ḥiç naḡş-ı kıadem yok
 Her sînede biñ şerḥa velî zaḥm-ı elem yok
 Çok söz olur ol yirde belî lâ vü na^c am yok
 Fehm eyleyemez ḥâşılı bu sözleri herkes
 Īmâ vü işâretle geçer meclis-i aḥres

³⁸³ bir: pür M.

³⁸⁴ kıatı: kıanı D.

³⁸⁵ bî-ḥûş: medḥûş D.

³⁸⁶ bâdeyi: yâreyi M.

- 13 Nādāna açılmaz bu sühan gül gibi ašlā
 Şeh-rāh-ı ğamı nükteleri itmede ĩmā
 Çok ābile-i pā görünür reng-i ğamāsā
 Diĳkat ile baĳ ey dil-i űūrīde vü űeydā
 ° Aĳluñ var ise bildiĳünü eyle ferāmūű
 Tā-key bu fiĳān ey dil-i āteű-zede ħāmūű
- 14 ° Aűĳuñ űoñı elbette olur mevsil-i maĳűūd
 Kalmaz dil-i ğam-dīdede bir zāhir ü mevcūd
 Yeksān olur ° indinde anuñ būd ile nā-būd
 Vaĳdetde ĳalur nūr gibi űāhid ü meűhūd
 Bu ĳāl ° aceb ° āűıĳ-ı dīvāneye maĳűūs
 Bī-űit u űadā yanması pervāneye maĳűūs
- 15 Her gördiĳüñ ārāyiű ile olma tarab-sāz
 Her bildiĳüñ űaĳűı űaĳın eyleme hem-rāz
 Her bir dehen-i bī-mezeye ney gibi dem-sāz
 İfnā-yı vücūd eyle de hīĳ ĳıĳmasun āvāz
 Asān űanup bezm-i ğamı eyleme iĳmāz
 Dil riűtesini ĳat° ider endīűe ĳü miĳrāz
- 16 űaĳrā-yı mecāzīde ĳok eĳlenme ĳaĳar³⁸⁷ var
 ĳaylıce o yolda dil-i bī-tāba keder var

³⁸⁷ ĳaĳar: ĳāĳır M.

Müşkil hele ta° dādı o vādide neler var
 Hakkā ki haqīkat yolıdur bunda eşer var
 Lākin şakınup sürme kümeyt-i dili ifrāt
 Çāh-ı reh-i ıdlāle ider zātını ıskāt

17 Ruhsār-ı cihān-tāb belī hayli güzeldür

Bālā-yı sehī dil virecek gerçi muhaldür

35b

Ammā ki netīce ana gāhīce zeledür

Şāyān-ı maḥabbet hele ol nūr-ı ezeldür

Ma° nā alıcaḳ³⁸⁸ güm-şüdedür zāhir-i elfāz

Bilmez bu ma° ānī ki nedir māhir-i elfāz

18 Sīneñ hedef-i tīr-i bütān eyleme bī-cā

Zīrā ki ider gamze-i hūnı seni rüsvā

Her anda bir hāl görünür çeşm-i dil-ārā

Ebrū ise itmekde hemān hışm ile imā

Bī-hūde yanar rüz-ı taḥallīde³⁸⁹ dil-i şem°

Tār-ı şeb-i gīsū ile olmaz hele bu cem°

19 Cānān didüğüñ şūḥ ki āh itmege degmez

Dūd-ı elemi ḳalbi siyāh itmege degmez

Bu nazra-i yeksā° a günāh itmege degmez

Bil ki ruḥ-ı gül-gūnu nigāh itmege degmez

³⁸⁸ alıcaḳ: olıcaḳ M.

³⁸⁹ taḥallī: taḥayyül D.

Her ğamze açar sīne-i bī-kīneye³⁹⁰ şad dağ

Eñ soñra ider dil³⁹¹ ile bir alıba ifrāğ

20 Cānān olamaz cān diyü cān³⁹² virenler

Biñ miḥnet ile ° aşıkā iḥsān virenler

Ārāyiş ile kendülere şān virenler

Taḫbīl-i yed-i ülfet[e] dāmān virenler

Ben ḥayli zamān idüm³⁹³ o peygülede ° ākif

Oldumdı³⁹⁴ ḥaḫīkatde mecāz ° ilmīne vāḫıf

21 Rūḥānī şafā eglemedüm ben o fezāda³⁹⁵

Şarf eyleme gel bāğ-ı taḥayyürde irāde

Eyle ser-i teslīmi reh-i ḥaḫḫa nihāda

Elbette olur ḫadrūñ o dergehde ziyāde

Olmaz bu mecāz ehline esrār-ı muḥaḫḫaḫ

Terk itmelisin³⁹⁶ diñle benüm nuşḫumı mutḫaḫ

22 Gülzār-ı ḥaḫīkatde ḫazāndan eşer olmaz

Bir bergine biñ rīḫ-i elemden żarar olmaz³⁹⁷

Hep şevḫ u ḫarab anda nevā-yı keder olmaz

³⁹⁰ bī-kīneye: bī-kīnene D.

³⁹¹ dil: zell M.

³⁹² olamaz cān diyü: olmaz diyü cān M.

³⁹³ idüm: idi M.

³⁹⁴ oldumdı: ol demdi D.

³⁹⁵ fezāda: ḫazāda M.

³⁹⁶ itmelisin: eylemelisin D.

³⁹⁷ Mecmuada olmayan ancak divanda yer alan bu mısra, şiirin şekil bütünlüğü dikkate alınarak tarafımızdan eklenmiştir.

Germi-i hevādan o maḥalde ḥazer olmaz
 Yek ḥāṭve-i³⁹⁸ ehl-i dil olur zirve-i eflāk³⁹⁹
 Ser-menzil-i maḥṣūda vārid ° izz ile bī-bāk

23 Gümrah olmaz kimse reh-i ° aşk-ı Ḥudāda
 Fānī ola gör pertev-i envār-ı beḳāda
 Şarf eyleme kālā-yı dilüñ nefis ü hevāda
 Eglenme şakın ğayr ile bāzā[r]-ı fenāda
 Ālāyiş ile ḥāsseni sen kıлма mu° aṭtal
 Menzilgeh-i maḥṣūdını al ° aḳluña⁴⁰⁰ evvel

24 Gerçi bu rehe ° aḳl olamaz mürşid ü rehber⁴⁰¹
 36a ° Aşğ oldu sülük ehline bu ° arşada yāver
 Yā Rab beni kıل cām-ı mey-i ° aşğla pür-fer
 Hem nūr-ı tecellīye dil ü dīdemi maḫzar
 Ben ḳanzel-i yek-cür° a mey-i mest-i elestem
 Mest oldum o dem şimdi daḫı öylece mestem

25 Peymāne-i ser-şār benüm mūnis-i cānum
 Ḳaynar reg-i⁴⁰² endīşede şahbā ile ḳānum
 Ben sāye-i ° aşğ-ı kerem-i dilde nihānum
 Evc-i şerefe uçmadadur rūḫ-ı revānum

³⁹⁸ ḥāṭve: ḥatra D.

³⁹⁹ eflāk: ihlāk D.

⁴⁰⁰ ° aḳluña: ° aḳılla M.

⁴⁰¹ mürşid ü rehber: mürşide rehber M.

⁴⁰² reg-i: idi M.

Şimdi benem ol levha-i ser defter-i ° irfān⁴⁰³

Āyine-i albümde cihān oldu nümāyān

26 İstersen eger hālet-i gītīyi nezāre

Diat ile ba āyine-i ° āşık-ı zāra

Döndürdi zalām-ı şebi nūriyla nehāra

Bī-şīt ü şa[fā] kıldı fedā cānını nāra

Yā hū seni ey ° ālem-i ğam-ı ° aşkla yā hū

Yā hū seni ey derd-i elem-i ° aşkla yā hū

27 Ben bedrea-i maall⁴⁰⁴-i ° aşkam ezeliğen

Geldüm bu azā-yı eleme⁴⁰⁵ şehir-i beliden

Keşf eyleyemem ğayrı bu esrārı celiden

Remz ile didüm söyledigüm mā-aşaliden

Fehm eyleye gör fā⁹ ide virmez saña eyvāh

Şeh-rāh-ı ° adem-i ‘arz emārāt ide nā-ğāh

28 Hāmūş u hāmūş ol ey kilik-i benānum

Ğayrı yetişür alması hı tāb u tūvānum

Bitmez sūhan-ı ° aşk yeter kesdüñ emānum

Bu ° aşk ile ben geri ki meşhūr-ı cihānum

Şimdi bu adar hāme-i nukum⁴⁰⁶ dile geldi

⁴⁰³ ser-defter-i ° irfān: ser-deftere ° irfān D.

⁴⁰⁴ maall: mamil D.

⁴⁰⁵ azā-yı elem: fezā-yı elem D.

Şākir yetişür nāme-i nuṭkum⁴⁰⁷ dile geldi

87⁴⁰⁸

Müseddes-i Şākir Efendi

müfte °ilün müfte °ilün fā °ilün

1 Deşt-i⁴⁰⁹ temennāda nedir pīç ü tāb

Çekmem o vādīde begüm ıztırāb

Gāh ğāzab gāh nigāh-ı ° itāb

Hep senüñ olsun saña benden cevāb

Pençe-i nāzuñ yüze kıлма niķāb

Ġayrı bize düşdi ° ulüvv-i cenāb

2 Bī-hüde taraf eylemişem vāh vāh

Naķd-i bizā° um benüm oldu tebāh

Ķalması şimdengerü hīç iştibāh

Hāķ diyü itdüklerüm olmuş günāh

Pençe-i nāzuñ yüze kıлма niķāb

Ġayrı bize düşdi ° ulüvv-i cenāb

36b

*

3 Bārgēh-i ķurba virüp ° arzuķāl

Eyledüm Allāha niyāz⁴¹⁰ u su° āl

Maķkeme-i Hāķda⁴¹¹ bu cümle me° āl

⁴⁰⁶ hāme-i nuṭkum: hāme-i luṭfum D.

⁴⁰⁷ nāme-i nuṭkum: hāme-i luṭfum D.

⁴⁰⁸ (Yanbal, 2009: 783-784)

⁴⁰⁹ deşt: dest M.

⁴¹⁰ Allāha niyāz: Allāh niyāzum M.

Belli olur hāşılı bī-⁴¹² kıl u kāl
 Pençe-i nāzuñ yüze kılma niķāb
 Ğayrı bize düşdi ° ulüvv-i cenāb

*

4 Rāhına⁴¹³ şarf eyledigüm cān idi
 Hün-ı dil ü dīde-i nālān idi
 Ta° n u sitemle yidigüm kān idi
 Hālūme sa° yum daḥı bürhān idi
 Pençe-i nāzuñ yüze kılma niķāb
 Ğayrı bize düşdi ° ulüvv-i cenāb

*

5 Çekdüm o vāy-ı emelden ayāğ
 Eyledüm endişemi⁴¹⁴ ğayrı ferāğ
 Añladum itmiş seni dostuñ yasağ
 Ğayrı ırāğ ol baña cānā ırāğ
 Pençe-i nāzuñ yüze kılma niķāb
 Ğayrı bize düşdi ° ulüvv-i cenāb

*

6 Vaqt ola kim biline ādemlüğüñ
 Şakir niye eyledigüñ⁴¹⁵ kemlüğüñ
 Gördigüñ aḥbāb ile maḥremlüğüñ

⁴¹¹ haḳda: haḳka D.

⁴¹² bī: bu M.

⁴¹³ rāhına: rūhına D.

⁴¹⁴ endişemi: endişeni M.

⁴¹⁵ eyledügüñ: eyledügüm D.

Āhiri ḥasret ola hem-demlügüñ
 Pençe-i nāzuñ yüze kıлма niķāb
 Ğayrı bize düşdi ° ulüvv-i cenāb

88⁴¹⁶

Tahmīs-i Murabba° -ı Şakir⁴¹⁷

fā ° ilātün fā ° ilātün fā ° ilātün fā ° ilün

- 1 Hāk-i pāy olmuşdı gönüm şevk-i ° aşka bir zamān
 Tır-i cevri-i sīne-i pür-süz idi her dem nişān
 Cān fedā itmekdi niyyet rāhına ey bī-amān
 Hep hevā oldu hebā cümle bu feryād u figān
 Gördüm olmuş şimdi hem-dem nā-sezā küsdüm saña
 Ey cefā-[cū] çevre mā³ il dil-rübā küsdüm saña
 Ey felek-meşreb hezārān āşinā küsdüm saña
 Gördigüñ her yār ile tarḥ-ı tekellüf eyleyen⁴¹⁸
 Ehl-i dil ḳadrini bilmez bī-vefā küsdüm saña
- 2 Şanma [kim] aġyāra ünsiyyetle dil tekdīr olur
 Bezl-i iḥsān itdigünden bī-hüde dil-gīr olur
 Sen cihān ile şafā sür dil niçün teşhīr olur
 Şūr-ı İsrāfile dek şerḥ-i cefā tefsīr olur
 Mā-cerā zīrā çoġaldı vaḳt-i fürḳatden berü

⁴¹⁶ (Yanbal, 2009: 771-773)

⁴¹⁷ Şiir, Hoca Neş'et'in Murabba-ı Şarkı'sını tahmistir.

⁴¹⁸ Gördigüñ her yār ile tarḥ-ı tekellüf eyleyen: Gördüğüm hep yār ile tarḥ ile tekellüf eyleyen D.

Var kimüñle ister iseñ ülfet it şimdengerü
 Yetişür gayrı bu yolda dökdigümüz āb-ı rû
 ° Azrā° il olsa firākuñ saña itmem serfürü
 Mā-ḥaşal⁴¹⁹ cānum isen itdüm fedā küsdüm saña

3 Bī-mürüvvetlik⁴²⁰ olursa böyle olsun mā-ḥaşal

Eyledüñ ağıyār-ı [bī]-dīne beni cānā bedel
 Arzū-yı vuşlatuñdan işte ° ömrüm çekdüm el
 Eylemem aşlā bu endişeyle⁴²¹ gönülüm mübtezel
 Hep ferāmüş oldı dilden sevdiğüm va° d [ü] va° id
 37a Öyle⁴²² maḥzūnum ki olsa Leyle-i Kādīr-i⁴²³ sa° id
 Gelse bu eşnāda eyyām-ı mübārek rüz-ı ° id
 Sīne-şāf olmaḫ barışmaḫ ben senüñle pek ba° id
 Ḥaşre ḫalsun ba° de-zīn bu mācerā küsdüm saña

4 Eyledüñ bir tarz ile işkeste kim yok ḫābili

Yüz yüze baḫmaḫlıḫa yüz ḫalmadı hīç ḫāşılı
 Kim olursa olsun artık bāḡ-ı vaşluñ nā° ili
 Ben ferāgat eyledüm aldum bu sevdādan dili
 İkimiz ḫalsaḫ cihānda istemem senden vişāl
 Öyle yıkduñ ḫātırüm⁴²⁴ ta° mīridür emr-i muḫāl

⁴¹⁹ mā-ḥaşal: ḫāşılı D.

⁴²⁰ mürüvvetlik: mürüvvetüñ D.

⁴²¹ endişeyle: endişesiyle M.

⁴²² öyle: şöyle M.

⁴²³ ḫadr: ḫadīr M.

⁴²⁴ Öyle yıkduñ ḫātırüm: Şöyle vīrān eyledüñ M.

Şöyle tekdîr⁴²⁵ eyledüñ kim i° tizāra yok mecāl

Bī-namaz ıslāhına dünyāda virme ihtimāl

İster olsun maḥşer-i rüz-ı cezā küsdüm saña⁴²⁶

5 ° Ahd ü peymānuñ nīc'oldı yok mıdur divān-ı Hāḳ

Kimden alduñ bī-vefālīk ṭavrına bilmem sebak

Yā neden olduḳ bu rütbe-i cevre ey meh müsteḥāḳ

Eyledüm ben bendeki taḥvīl-i ° aşkı iki şaḳ

Sen gibi hercāyīye **Şâkir** ne olsun mübtelā

Eyledüñ mi düşmene karşı beni āḥir fedā

Dimedüñ mi geçmezem bi'llāhi senden **Neş' etā**

Hāṭır[un] hoş tut ki⁴²⁷ virmişdük ḳazāya bir rızā

Mā-ḥaşal cümle kelāmum ben [saña] küsdüm saña

89

Terkīb-i Bend-i ° Alī

fe °ilātün fe °ilātün fe °ilātün fe °ilün

1 Bir seḫer cān gözini açmış idüm uyḫudan

Dāmenüm çekmiş idüm ḫ'ābıña ḳayḫudan

Sīne mir' atı mücellā idi zeng-i ḡamdan

Yek idi şafvet her vechle aḳarşudan

Bir ° aceb pīr-i cihān-dīdeye dūş oldu gözüm

Bu mısra Şâkir Divânı'nda farklı yerde yer alıyor.

⁴²⁵ şöyle tekdîr: öyle dil-gİR D.

⁴²⁶ H. Neş'et Divânı'nda bu iki beyit 2. bendde yer alıyor.

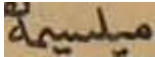
⁴²⁷ tut ki: tütü M.

Şıdkın açdı baña ° arza kı lup lü³ lü° den
 Didi ey dürr-i girân-māye-i deryā-yı vücūd
 Yusañ olmaz mı ta° alluķ elini her sudan
 Perde-i rāzuñı çāk itdi hevā-yı gön lüñ
 İhtirāz itme (...)⁴²⁸ gibi bed-hūdan
 Didüm ey ° aşık-ı sāfi-dil ü rüşen-tedbīr
 ° Arzuñ hāl-i vuķūf ise bu güft ü gūdan
 Hūr bakma dil-i vīrāneme gencīne benem
 Beni gör kim yoķdur şūret-i āyine benem

2 Hāyr u şer her ne ise ° azm ü taleb bendendür
 ° Ays u işret yoķdur lehv-i tarab bendendür
 Mülk-i vaħdetde şehin-şāh-ı serīr-ārāyam

37b Kışver-i Rum ° Acem hāyli ° Arab bendendür
 Ma° den-i luţfi İlāhī dil-i vīrānumdur
 Bunca dünyāda olan sīm ü zeheb bendendür
 Cilvegāhumdur Rabbenā *levlāk*⁴²⁹ benüm
 Men ° aref remzi şudūrına sebep bendendür
 Gerçi yoķ zerrece dünyāda şebātum ammā
 Gün gibi rıf° at ile nūr-ı edeb bendendür
 Başuñ ağrıtmayalum kışsa-i icmāl idelüm
 Māsivā hāyli vücūd illeri hep bendendür

428

429 “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, ben âlemleri yaratmazdım.” (Hadîs-i Kudî - Keşfü'l-Hafâ, 2/164, H. No: 2123)

Ḥör bakma dil-i vîrâneme gencîne benem
Beni gör kim bu kadar şüret-i āyine benem

- 3 Zāhiren bādiye-i vaḥdete de peymāyam
Mu^c ayyende tıynet-i pākümle cihān-edāyam
Māsivā қаatarların sîne de nā-yāb itdüm
Dürr-i -i şehvār ile қа^c rı bir olan deryāyam
Māverā felege^c arşa ki heyhāta
Ma^c rifet tîrini pertāb idici pertāyam
Şöhre-bend añlama ben şöhre te mā^o il degülem
Muttaşıl ser zede-i bāliš-i istiğnāyam
Mütederric genc vücūdumda tılısmān-ı^c adem
Kendi kendüye nigehbān olan ejderhāyam
Şafvetimden niceler kesb-i leṭāfet eyler
Ḥalkı kendüye muḳalled idici ḥodrāyam
Ḥör bakma dil-i vîrâneme gencîne benem⁴³⁰
Beni gör kim yoḳdur şüret-i āyine benem⁴³¹

- 4 Bir^c aceb^c āleme irdürdi beni rāh-ı vücūd
Eylemiş her kişi seccāde-i vaḥdetde sücūd
Ma^c rifet ka^c besi yolına^c aşāyı dikmiş
Şöyle serkeşne durur kıble-nümā-yı maḳşūd
Herkesüñ ḥil^c at idi cismine Nūr-ı Muṭlak

⁴³⁰ “gencîneym” kelimesi vezin gereği “gencîne benem” biçiminde düzeltildi.

⁴³¹ “āyineym” kelimesi vezin gereği “āyine benem” biçiminde düzeltildi.

Gerçi gerdenlerine geçmiş idi bend-i k̄ubūd

Birbirinden şakınurlar idi āyine-ķarīn

Zengdān itmeye tā āh idicek anları dūd

Başı çıkarmışlar idi bir ayakdan ser-cümle

Dil-i vīrāneleri memlū idi gencīne-i cūd

Anlara derd-i zebān olmuş idi bu maṭla^c

Zan iderler idi mir^o āt-ı vücūdı ma^c dūd

Ḥōr bakma dil-i vīrāneme gencīne benem

Beni gör kim yoķdur şūret-i āyine benem

5 Ser-güzeştüm haberin añlayacak ādem yoķ

Himmetüm bezm-gehinden öte bir ^c ālem yoķ

38a Adum añıldığı kişverlere girmez insan

Şi^c rim oķunmadığı meclisde hem-dem yoķ

Mā-cerā ile başum ^c ālemi ğarķāb itdi

Ġāliyā vār cihānda kavimūñde nem yoķ

Rūz şeb çeşm-i başiretle cemāl-i Ḥaķķı

Rūz-ı rüşen gibi seyr itmedigüm bir dem yoķ

(...) ⁴³² halka olup zātımı itdi felek

Mazhar-ı pertev-i aşāra benüm şübhem yoķ

Ḥōr bakma dil-i vīrāneme gencīne benem ⁴³³

Beni gör kim bu ķadar şūret-i āyine benem ⁴³⁴

432

مادوسح

433

“gencīneyem” kelimesi vezin yönünden uygun olan “gencīne benem” biçiminde düzeltildi.

° Ārif Efendi

fā °ilātün fā °ilātün fā °ilātün fā °ilün

1 (...) ⁴³⁵ fūrkatüñle her dil-figāruñ senüñ

Oldı sūzān u kebāb ° uşşāk u pür-zā dil senüñ

Görmek olmaz bir daḥı ° ālemde ruḥsāruñ senüñ

Şah Selīm Ḥān ḥaşre ḳaldı āh bīdāruñ senüñ

2 Gün-be-gün ḥālüm diğēr-gün itdi farṭ-ı ḥaşretüñ

Emrük-ceyş olmaḳdayum añdıḳça nūr-ı ṭal° atuñ

° Aḳl u cānı bī-ser ü sāmān ḳıldı fūrkatüñ

Şah Selīm Ḥān ḥaşre ḳaldı vāh dīdāruñ senüñ

3 Ḥavfum oldur ki bu ° aşḳ sıḥḥat ü cānuña derün

° Ārif eyler seni bir gün helāk-ı ser-nigün

Yok tesellī gül cemālin görmege ey çarḥ-ı dün

Şah Selīm Ḥān ḥaşre ḳaldı vāh bidāruñ senüñ

Tedsīs-i Şākir Efendi

mefā °ilün fe °ilātün mefā °ilün fe °ilün

1 Fezā-yı ⁴³⁷ bezm-i ṭarabda Cemüñ nesin gördük

⁴³⁴ “āyineyem” kelimesi vezin yönünden uygun olan “āyine benem” biçiminde düzeltildi.

⁴³⁵ نادودو

⁴³⁶ (Yanbal, 2009: 793-795)

[Hezār] neş⁹ e vü zevk ü demüñ nesin gördük
 Şafā-yı zülf-i ham-ender-hamuñ nesin gördük
 Velī ne yüzle dirüz mātemüñ nesin gördük
 Fiğān idüp dimezüz ki ğamuñ nesin gördük
 Ğam olmasa dir idük^c ālemüñ nesin gördük

2 Enīs-i künc-i firākum zamān-ı miḥnetde
 Hemīşe hem-ser-i pister-i şeb-i felāketde
 Bu ni^c meti nice [inkār] olur ki şiddetde
 Bırak[ma]dı beni tenhā każā-yı ğurbetde
 Fiğān idüp dimezüz ki ğamuñ nesin gördük
 Ğam olmasa dir idük^c ālemüñ nesin gördük

3 Cihān cihān olalı rüy-ı dil nedür bilmem
 Neşāt-ı bezm-i Cemi derd-i ser eyle tev⁹ em
 Ne minnet eyler idi ḥaşılı bize^c ālem
 Eger ki olmasa bī-intihā hazīne-i ğam
 Fiğān idüp dimezüz ki ğamuñ nesin gördük
 Ğam olmasa dir idük^c ālemüñ nesin gördük

*

4 Ğam ile oldı dil-i zār⁴³⁸ fā⁹ ikü'l-akrān
 Ğam ile mülket-i fenāda⁴³⁹ buldı şöhret ü şān

⁴³⁷ fezā: każā M.

⁴³⁸ dil-i zār: dil ü zār M.

⁴³⁹ ğam ile mülket-i fenāda: ğam-ı mülket-i dünyāda D.

38b Ğam açdı hāşılı derd-i derūna zaḥm-ı nihān
 Göz açdı gördi ğamı tıfl-ı dīde-i giryān
 Fiġān idüp dimezüz ki ğamuñ nesin gördük
 Ğam olmasa dir idük ° ālemüñ nesin gördük

*

5 Feh[ī]m-i ber-dile kıldum bu ḥāli ben işrāb
 Fiġānumı işidüp eyledi hezār ° itāb
 Didi şikāyeti terk eyle Şakir-i bī-tāb
 Bu beyt-i pür-ḥükm işte saña cevāb-ı şavāb
 Fiġān idüp dimezüz ki ğamuñ nesin gördük
 Ğam olmasa dir idük ° ālemüñ nesin gördük

92⁴⁴⁰

Tesdīs-i Şakir Ğalib Efendi

mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün mefā ° ilün

1 Dili gehvāre-i nefret uyutdı ḥātırın ḥoş tut
 Ḳabā-yı cāna [nev] kāle toḳundi⁴⁴¹ ḥātırın ḥoş tut
 Aḳan seylābı ğayrı el⁴⁴² ḳurutdı ḥātırın ḥoş tut
 Metün-ı derde şerḥ-i terk oḳundi⁴⁴³ ḥātırın ḥoş tut
 Göñül ders-i ğamuñ çoḳdan unutdı ḥātırın [ḥoş] tut
 O murġı başḳa bir şayyād tutdı ḥātırın ḥoş tut

⁴⁴⁰ (Yanbal, 2009: 806-808)

⁴⁴¹ toḳundi: toḳutdı D.

⁴⁴² el: eli D.

⁴⁴³ oḳundi: oḳutdı D.

2 Gezerken olda řāhīn-i hāyālī kılduñ āvare
 O dest-āmuzuñı řalduñ hevā-yı ta° n-ı ađyāre⁴⁴⁴
 Bu ser-bāz-ı cihāndur onmaz artıķ nahl-ı āzāra
 řikāruñ açdı elden āresin bul sende bī-āre
 Gōñül ders-i ğamuñ oķdan untdı hātırın hoş tut
 O murđı bařķa bir řayyād ttdı hātırın hoş tut

3 Olur tūtī° -i tab° um anđı mir° at olsa germ ülfet
 şükür hālīķ mezākı zehr-i ahra eylemez rağbet
 Bu dem jeng-āver-i in indür bādī-i nefret
 řaķın şanma dili şimden girü h°āhiřger ü vuşlat
 Gōñül ders-i ğamuñ oķdan untdı hātırın hoş tut
 O murđı bařķa bir řayyād ttdı hātırın hoş tut

4 Kūükden geri dolāb-ı ğamuñ perverdesidir dil
 Rehāvī sāz olup ders-i nevāyı eyledi hāřıl
 ° Aceb ta° līķ-i bām-ı ülfet olmuşiken ābil
 Uurduñ revzen-i luşfundan anı ° avdeti müşkil
 Gōñül ders-i ğamuñ oķdan untdı hātırın hoş tut
 O murđı bařķa bir řayyād ttdı hātırın hoş tut

5 Viri her atre-i būy-ı gülün biñ hār-ı istiĝna
 Döker reng-i elem şeb-nem feza-yı sāye° -i zībā

⁴⁴⁴ şiirin bu beyitten sonraki kısmı mecmuada yer almamaktadır. şiir Divan'dan tamamlanmıştır.

Hezārān çeşm-i bülbülden dikilmiş kâle° -i ma° nā

Bu keşret olmasun mı bā° iş-i tenfīr-i dil maḥzā

Göñül ders-i gamuñ çokdan untdı hātırın hoş tut

O murğı başka bir şayyād ttdı hātırın hoş tut

6 Olur pey-rev reg-i ṭanbūra tār-ı rişte° -i nālem

Nice āheng olur her bī-nevāya nağme-i sinem

Virirken gūş-māli tel kırar **Şakir** dil-i pür-gam

Hemān āgāze kıl bu maṭla° -ı **Ġalib** ile her dem

Göñül ders-i gamuñ çokdan untdı hātırın hoş tut

O murğı başka bir şayyād ttdı hātırın hoş tut

SONUÇ

Tez konumuz olan İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesinde kayıtlı ŞR_000076 Numaralı Şiir Mecmuasını incelemek üzere öncelikle Klâsik Türk Edebiyatında mecmualarla ilgili araştırma yaptık.

Araştırmamız esnasında mecmuaların Klâsik Türk Edebiyatındaki yeri, önemi ve tasnifi hakkında bilgi edindik. Mecmuaların tarihçesi ve mecmualarla ilgili özellikle şiir mecmualarıyla ilgili ortaya konan telif eserlerin edebiyat tarihinin aydınlatılmasında elzem kaynaklar olduğu sonucuna ulaştık.

Tüm bu saydığımız sebeplerle bir edebiyat araştırmacısı için Klâsik Türk Edebiyatı tarihi bağlamında divanlardan ve tezkirelerden sonra dönemin şiir anlayışı ve beğenisi yanında sosyal, kültürel, dinî ve siyasî yaşamının tespitinde de mecmuaların ne denli önemli olduğu kanaatine vardık.

Mecmualarla ilgili yaptığımız bu kapsamlı araştırma sonrasında çalışma konumuz ŞR_000076 numaralı şiir mecmuasını tertip edildiği dönemin dil özelliklerine uygun olarak çeviri yazıya aktardık.

Çeviri yazıya aktardığımız mecmuada 49 şairin 92 adet şiirine ulaştık. Bunun dışında mecmuada adı geçen Râsih Efendi, Mustafâ, Şâkir Efendi, Sabrî, Şehidî, Hassân, Yehûdâ/Yahûdî, Veysî Efendi, Hâşimî, Molla Câmî Abdurrahman Cürçânî, Vâsıf Efendi, Ulvî Çelebi, Huzûrî, Niyâzî, Cinânî, Fennî Efendi, Suâlî, Âkılî, Usûlî, Saydî, Ra'dî, Sânî, Nazîfî, Âzerî, Azmî, Fevrî, Beyânî, Adnî, Rûmî, Rûhî, Çâkerî, Ömer, Remzî, Sıdkî, Vaslî, Sabûhî, Neş'et Efendi, Haşmet, Nahîfî, Râtib-i Şeydâ, Esirî, Fâzıl, Gâlib Efendi, Medhî Şeydâ, Refî'-i Kâlâyî, Azîz, Sultân Selîm Hân, Alî, Ârif mahlaslı şairlerin şiirlerini inceleyip şiirlerin aynı mahlasa sahip hangi şaire ait olduğunu tespit edebildiğimiz ölçüde

şairlerinin kısa biyografilerini sunduk. Şiirlerin hangi şaire ait olduğunu tespit edemediğimiz durumlarda söz konusu şairin biyografisine yer vermedik.

Metin incelemesi esnasında şiirleri şekil bakımından incelerken birçok mecmuada karşılaşıldığı gibi çalışma konumuz olan mecmuada da 15 şiirin şekil bakımından yanlış isimlendirilmiş olduğunu gördük. Nazım şekilleri belirtilmemiş diğer 14 şiirle birlikte toplam 29 şiirin mısra sayısı ve bunların kümeleniş özellikleriyle beraber kafiyeye düzenlerine dikkat ederek şiirlerin nazım şekillerini tespit ettik. İnceleme sonunda ulaştığımız nazım şekilleri şiir sayılarına göre mecmuanın tümünde şöyledir: 19 müseddes, 18 tesdis, 15 muhammes, 11 tahmis, 8 terki-i bend, 1 terci-i bend, 1 muaşşer, 3 müsemmen, 2 murabba, 1 rubai, 1 beyit, 5 gazel, 3 kaside, 2 şarkı, 2 mesnevidir.

Mecmuanın, içinde kendisine ait bir şiiri de bulunan Hassân isimli bir şair tarafından 19. yy.da tertip edildiğini düşünmekteyiz. Hakkında bilgiye ulaşamadığımız şairin mecmuada yer alan “Li-nâmıkîhî Hassân Destûr Pîr-i Na‘t-ı Şerîf” başlıklı 5 numaralı şiirinin şekil ve tür özelliklerinden dolayı eğitimli bir şair olduğunu düşünüyoruz. Bu durumda çalışma konumuz olan mecmuanın, mürettibi şair olan bir mecmua olarak değeri artacaktır. Bu yönüyle mecmua, bizden sonra gelecek araştırmacılar için Hassân isimli şairin şiire bakışı, şiir bilgisi ve beğenisinin ortaya çıkarılmasında bir nebze de olsa aydınlaticı olacaktır.

Klâsik Türk Şiiri geleneğinde en çok kullanılan aruz kalıplarının, üzerinde çalıştığımız bu mecmuada da tercih edildiğini gördük.

Mecmualar hakkında yapılan çalışmalarla ilgili olarak mecmualar tasnif edilirken ilk tasnif denemelerinde “musammat mecmuası” başlığına değinilmemiştir. Şüphesiz bunda o dönem ulaşılabilen eser sayısının azlığı ya da mecmualar üzerinde çalışmanın tercih edilmemesi, çalışılrsa da bu çalışmaların kısmî birer araştırma olarak

kalması etkili olmuştur. Ancak son dönemlerde yapılan tasnif denemelerinde -elbette ki bu kez mecmualar üzerine yapılan çalışmaların artmasının da etkisiyle- “musammat mecmuası” başlığına yer açılmıştır.

İşte üzerinde çalıştığımız bu mecmuanın söz konusu başlık kapsamında musammat mecmualarına bir örnek teşkil ettiği anlaşılmıştır.

Tez çalışmamızda ulaştığımız en önemli sonuç “musammat mecmuaları” sınıfına dahil olduğu anlaşılan bir şiir mecmuasını daha edebiyat dünyasına kazandırmak oldu.

KAYNAKÇA

- Akdağ, Ülkü (2011). *Millî Kütüphanedeki 06 Hk. 436 Numaralı Şiir Mecmuası*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Aksoyak, İsmail Hakkı (2013). Haşmet, Mehmed Abbas Efendizâde. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Aksoyak, İsmail Hakkı (2014). Refi'-i Kâlâyî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Akto, Tansel (2016). *Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K. 000007 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası. (Transkripsiyonlu Metin -İnceleme)*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Akyüz, Kenan, vd. (2000). *Fuzûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, s. 329.
- Apaydın, Bilal (2007). *Refi'-i Kâlâyî Divânı (İnceleme-Metin)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Arslan, Mehmet, Aksoyak, İ. Hakkı (Hzl.) (2018). *Haşmet, Dîvân*. <http://www.kulturturizm.gov.tr> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Aşkar, Mustafa (2007). Niyâzî-i Mısırî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 33, s.166-169. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ayan, Hüseyin (1993). Bir Nazire Mecmûası. *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi* 7: 111-118.
- Aydemir, Yaşar (2001). Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü. *Bilig* 19: 147-154.

- Aydemir, Yaşar (2007). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları (Tunca Kortantamer Özel Sayısı)*, Vol/3 Summer, s.122-137.
- Aynur, Hatice (1999). *15.yy. Şairi Çâkerî ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitle Metin)*. İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Aynur, Hatice (2013). Çâkerî, Sinân Bey, Yûsuf-ı Çâkerî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Aypay, A. İrfan (1992). *Nahifî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni)*. Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi.
- Başpınar, Fatih (2008). *17. Yüzyıl Şairlerinden Beyânî'nin Dîvânı (İnceleme-Tenkitle Metin)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Bulut, Abdullah (1998). *Sofyalı Yusuf Râsih Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Bulut, Abdullah (2001). Râsih'in Okçulukla İlgili Bir Manzumesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, C 8, S 17, s. 95-104.
- Bulut, Abdullah (2003). Râsih'in Gemi ve Gemicilikle İlgili Bir Tarih Manzumesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, C 10, S 21, s.73-83.
- Canpolat, Mustafa (1995). *Mecmû'âtü'n-Nezâir*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. s.9.
- Çaldak, Süleyman (2014). Veysî, Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Çetin, İsmail (1993). *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.

- Çınarcı, M. Nuri (2007). *Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey'in Tezkiretü's-Şu'ârâsı ve Transkripsiyonlu Metni*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Demirkazık, Hacı İbrahim (2009). 18. yy. *Şairi Mustafa Fennî - Dîvân (İnceleme-Tenkitli Metin- Dizin)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Demirkazık, Hacı İbrahim (2014). Fennî, Hacı Mustafa. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com [erişim tarihi: 29.04.2019]
- Demirli, Ekrem (2007). Niyâzî-i Mısırî-Tasavvufî Görüşleri. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 33, s.169. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Devellioğlu, Ferit (2000). Mecmûa. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları. s. 596.
- Dilçin, Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Durmuş, Tuba Işinsu (2015). İlhâmî, III. Selim. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Duymaz, Ali (2014). Âşık Ömer. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 2.09.2019]
- Elaldı, Mehmet (2005). *Nazîf Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Enderunî, Vâsif (1868). *Dîvân-ı Gülşen-i Efkâr-ı Vâsif-ı Enderunî*. İstanbul.
- Erdoğan, Mehtap (2014). Nazîf, Sahhaflar Şeyhi-zâde Nazîf Ahmed. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com [erişim tarihi: 05.09.2019]

- Ergun, Sadettin Nüzhet (1967). *Âşık Ömer Hayatı ve Şiirleri*. İstanbul: Semih Lütfi Matbaası ve Kitabevi.
- Genç, İlhan (2013). Neş'et, Hoca Süleyman Neş'et Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Genç, İlhan (Hızl.) (2018). *Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye (İnceleme-Metin)*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Gıynaş, Kamil Ali (2011). Şiir Mecmuları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S 25, s. 245-260.
- Gıynaş, Kamil Ali (2017). *Pervâne Bey Mecmuası*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> [erişim tarihi:27.04.2019]
- Gökalp, Haluk, Yıldız, Enes (2018). İ.B.B Atatürk Kitaplığı K 1565 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Nazireler Kısmı Üzerine. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 11, S 55, s. 91-113.
- Gültekin, Hasan (2000). *Mecmû'a-i Nezâyir (Transkripsiyonlu Metin)*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Gültekin, Hasan (2010). Düzenleyeni Bilinmeyen Bir Nazire Mecmuası: Mecmû'a-i Nezâyir. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C 27, S1, s.107-122
- Gürbüz, Mehmet (2012). Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 97-113.
- İsen, Mustafa (1990). *Usûlî Divânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İsen, Mustafa (2013). Usûlî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi:27.05.2019]
- Kalkışım, Muhsin (1994). *Şeyh Gâlib Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Kalpakkı, Mehmet (1995). Fevrî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 12, s. 505-506. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Karahan, Abdülkadir (1995). Enderunlu Vâsıf. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 11, s. 189-190. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Karavelioğlu, Murat Ali (2014). *Şem'î Divânı (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Kaya, Bilge (2005). Nazîre Mecdûaları ve Hisâli'nin Metâliü'n-Nezâiri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (8), s. 47-56.
- Kılıç, Atabey (2012). Mecdua Tasnifine Dair. *Mecdua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 77-96.
- Kiremitçi, Ferdi (2015). Klâsik Türk Edebiyatında Öğretici Eserler: Tanım, Tasnif, Örnek Metin. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 54, s. 313-352.
- Köksal, M. Fatih (2003). Mecdau'n-Nezâir. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 28, s. 262. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Köksal, M. Fatih (2008). Metin Tamiri Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, s. 169-190.
- Köksal, M. Fatih (2011). Şiir Mecdûalarının Önemi ve Mecdûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP). *Mecdua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yayınları. s. 411-433.
- Köksal, M. Fatih (2013). Bâkî'nin Bilinmeyen Vedâ Gazeli ve Divanında Bulunmayan Bazı Şiirleri. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10, s. 319-330.
- Kurnaz, Cemal (1997). Harâbât. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 16, s. 68-69. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- Kut, Günay (1986). Mecmualar. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C 6. s. 170-174. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Küçük, Sabahattin (1994). *Bâkî Divânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Levend, Agâh Sırrı (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi*, C I, s. 166-167. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Mermer, Ahmet (2002). XV.Yüzyılda Yazılmış Bilinmeyen Bir Nazîre Mecmû'ası ve Aydınlı Visâlî'nin Bilinmeyen Şiirleri. *Millî Folklor*, 56, s. 75-94.
- Morkoç, Yasemin Ertek (2003). *Eğridirli Hacı Kemal'in Câmîü'n-nezâir'i, Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme*. İzmir: Ege Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Niyâzî, Mehmed Mısrî (1844). *Divân-ı Niyâzî*. Toronto Üniversitesi Kütüphanesi.
- Oğraş, Rıza (1991). *Hoca Neş'et Divanı (İnceleme ve Tenkitli Metin)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Okumuş, Ömer (1993). Câmî, Abdurrahman. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C 7, s. 94-99. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Okuyucu, Cihan (2011). *Divan Edebiyatı Estetiği*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Öztoprak, Nihat (2014). Rûhî, Bağdatlı. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 09.05.2019]
- Pala, İskender (2004). Mecmûa. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları. s. 300.
- Rûhî, Osman Bağdadî (1870). *Külliyât-ı Eş'âr*. Toronto Üniversitesi Kütüphanesi.
- Sarı, Mehmet (1992). *Sabûhî Şeyh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanı'nın Tenkitli Metni*. Ankara: Gazi Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi.

- Sezgin, Birgöl (2015) *Erzincan İl Halk Kütüphanesindeki 1492 Numaralı Nazire Mecmuası* (İnceleme-Metin). Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Şahin, Esmâ (2014). Ulvî, Terzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 09.05.2019]
- Tanyıldız, Ahmet (2012). Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 5, S 21, s. 224-239. www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
- Tarlan, Ali Nihat (1948). *Şiir Mecmualarında 16 ve 17. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî, I. Fasikül*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Taştan, Erdoğan (2018). Enderunlu Râsih Divanı'nda Klasik Dönem Sonrası Osmanlı Şiirindeki Değişimin Yansımaları. *RumeliDe Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı 4, s. 231-243.
- Tuğluk, İbrahim Halil (2009). Klâsik Türk Şiirinde Manzum Tevbe-Nâmeler. *EKEV Akademi Dergisi*, 13/38. s. 197-214.
- Tuğluk, İbrahim Halil (2014). Şâkir, Çukadâr Ahmed Aga-zâde. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Usluer, Fatih (2013). Şeyh Gâlib, Mehmed. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Uzun, Mustafa (2003). Mecmûa. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.28, s. 265-268. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ünlü, Osman (2012). Müzeyyel Gazellerde Fahriye. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S 31, s. 33-53.

- Ünlü, Osman (2013). Cinânî, Mustafa. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi: 27.04.2019]
- Ünver, İsmail (1993). “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Türkoloji Dergisi*, C XI, S 1, s. 51-89. Ankara.
- Ünver, İsmail (2008). Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevirisinde Karşılaşılan Yanlışlar
Turkish Studies, 3/6, s. 47-58.
- Vâsıf, Enderûnî (1868). *Dîvân-ı Gülşen-i Efkâr-ı Vâsıf-ı Enderûnî*. İstanbul.
- Yanbal, Semra (2009). *Şâkir Mehmed Efendi Divânı (Metin-İnceleme)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, CÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Yazıcı, Gülgün Erişen (2017). *Edirneli Kâmî ve Divânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>
 [erişim tarihi: 07.04. 2019]
- Yekbaş, Hakan (2014). Râsih, Enderunlu İbrâhîm Râsih. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> [erişim tarihi:17.05.2019]
- Yılmaz, Müslüm (2013). *Şair Yahûdî ve Hz. Muhammed (sav)'e Yazdığı Na'tı*.
<http://www.sonpeygamber.info> [erişim tarihi: 27.04.2019].
- Yılmaz, Ozan (2008). Metin Tesisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek:
 Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numarada
 Kayıtlı Mecmua ve Muhtevası. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, s.
 255-256.
- Yücel, Bilal (Hzl.) (2002). *Mahmud Paşa Adnî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Zülfe, Ömer (2011). Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (18), s. 151-169.

ŞAİRLER DİZİNİ

-A-

Adnî: 153, 186

Âkılî: 133

Âli: 221

Ârif Efendi: 225

Âzerî: 143, 181

Azîz: 197

Azmî: 144

-B-

Beyânî: 148, 150, 194

-C-

Cinânî: 126, 191

-Ç-

Çâkerî: 161

-E-

Esirî: 174

-F-

Fâzıl: 176, 185

Fennî: 128

Fevrî: 146, 151

-G-

Gâlib Efendi: 183

-H-

Hassân: 51

Hâşimî: 91

Haşmet: 171

Huzûrî: 124

-M-

Medhî Şeydâ: 192

Molla Câmî Abdurrahman Cürcânî: 100

Mustafâ: 48

-N-

Nahifî: 172

Nazîfî: 141

Neş'et Efendi: 170, 177, 188

Niyâzî: 125

-Ö-

Ömer: 163

-R-

Ra'dî: 138

Râtib-i Şeydâ: 173

Râsih Efendi: 47, 59, 60, 61, 63, 64, 66, 82, 93, 95, 97, 100, 102, 103, 104, 106, 120

Refî-i Kâlâyî: 195

Remzî: 164

Rûhî: 157, 179

Rûmî: 154

-S-

Sabrî: 48, 55, 57,

Sabûhî: 169

Sânî: 140

Saydî: 137

Sıdkî: 166

Su'âlî: 129

Sultan Selim Han (İlhâmî): 205

-Ş-

Şâkir Efendi: 67, 74, 76, 79, 81, 116, 206, 208, 217, 219, 225, 227

Şehîdî: 84

-U-

Ulvî Çelebi: 122, 131, 159

Usûlî: 134

-V-

Vâsıf Efendi: 109, 114, 115

Vaslî: 167

Veysî Efendi: 85

-Y-

Yehûdâ/Yahûdî: 50